

МОСКВАН ДА УЛО РУСЬЫН
СВЯТЕЙШИЙ ПАТРИАРХШЕ КИРИЛЛ

ИЛЫШЫН КУАНЖЕ
ЮМО ДЕНЕ
УШНЫМАШТЕ ВЕЛЕ

ТУНЫКТЫМО ШОМАКШЕ-ВЛАК
2002–2017

Марий митрополий
Йошкар-Ола
2022

УДК 27
ББК 86.372-4
К 43

*Рекомендовано к публикации
Издательским Советом
Русской Православной Церкви
ИС P22-201-0008*

Марий митрополийлан 5 ий темме лўмеш

Москван да уло Русьын Святейший Патриархше Кирилл.
К 43 Илышын куанже Юмо дене ушнымаште веле: туныктымо
шомакше-влак. 2002–2017. – Йошкар-Ола: Марийская Митропо-
лия, 2022. – 116 с.: ил.

Тиде книгаште Москван да уло Русьын Святейший Патриархше Кириллын проповедьше-влакым, саламлыме да сугынь мутшым марий йылмыш кусарен савыктыме. Святой Черкын латкок кугу пайремже годым туныктен ойлымыжо У Сугыньысо событий-влакым келгын умылаш полшат, а Кугу Пўтын икымше арнясе проповедьше-влак шўм-чон лавыра деч эрнаш таратат.

Книгашке тўрлў чиян фото-влакым верандыме. Фото-влак кундемнан историйышкыже возалт кодшо событийым, Москван да уло Русьын Святейший Патриархше Кириллын Йошкар-Оласе Благовещений лўмеш кафедральный соборым святитлаш 2016 ий 12 июньышто толын коштымжым ончыктат.

Тиде сылне савыктыш чыла тўрлў ийготан енлан пайдале.

УДК 27
ББК 86.372-4

ЙОШКАР-ОЛАСЕ БЛАГОВЕЩЕНСКИЙ СОБОРЫШТО ОЙЛЫМО МУТШО

*Күшыл Преосвященство ден Преосвященство-влак!
Высокопреосвященнейший владыка Иоанн, Йошкар-
Оласе да Марий Элысе архиепископ! Шерге ача, иза-
шольо да ака-шўжар-влак!*

Марий мландыш толаш йөн лекмылан да тиде йөн Рос-сийын Кечыштыже, 12 июньышто, шукталтмылан мый поснак куаненам. Патриарх тиде кечын Москваште эртыше пайремыште лийшаш гынат, ты гана мый марий мландыште, Йошкар-Олаште, тендан дене пырля пайрем-лымым чынлан шотлышым. Пытаргыш жапыште те шке рўдоладам Российлан да уло тўнялан Китеж олан уэш нўлталтмыж семын ончыктеда. Тудо ожно сулыклан кўра порволен, а кызыт Юмын да айдемын моторлыкшым уэш ончыкта.

XX курымысо поктылмаш марий мландыште путырак нелын эртен. 1960-шо ийла тўнгалтыште черке илышым тыште пўтынек гаяк пытареныт. Осал шонымашан ен-влак калыкын шўм-чон илышыжым бетон дене леведме семын темдалыныт. Тиде неле лончо йымач ужар кушкыл шытен лектеш манын, нуно тунам шоненат огытыл. Илышын вийже тугай: ужар шудо, тудлан чаракым ышташ огыл гын, асфальт ден бетонымат сенген лектеш. Марий Элыште храм-влакым шалатыше, черке илышым пытарыше-шамыч тидым пален огытыл докан. Юмылан ўшанымаш – илышын

рүдүжө, айдеме тиде рүдө гоч Юмо дене ушна. Айдемын вийже, эрыкше, ўшанле улмыжо да лүддымылыкшө дене веле огыл ўшанымаш пентгыдемеш, тудо эше Юмын куатше полшымо дене пентгыде лишеш. Ўшанымашын ужар укшыжо-влак тыште, тиде мландыште илыше православный ен-шамычын чоныштышт одарген кушкыныт да темдыше лончым нуно асфальт ден бетоным сенген кушшо пушентге семын шалатеныт.

Таче Кугече деч варасе шымше рушарня, Черке тудым I Тўнямбал Погыныш толшо ача-влакым шарныме лўмеш палемда. Апостол-влак дене тўр улшо Константин Великийын кўштымыжө почеш тиде Погыным византийысе Никея олаште 325-ше ийын эртареныт. Тунам Антиохий, Александрий да Рим олалаште Кугечым тўрлө жапыште палемденыт. Погыныш толшо святой ача-влак тиде йодышым тыге рашемденыт: христиан-влакын Кугечыштым шошым йўд ден кече кужыт икгай лиймеке, тичмаш тылзе деч варасе икымше рушарнян, еврей-влакын пасхышт деч вара палемдаш. Святой ача-влакын I Тўнямбал Погынысо тиде пунчалыштым Эрвелысе Православный Черке кызыт мартеат тўрыс шукта. Кызытсе астрономий наукин туныктымыжлан тудо келшен ок тол маныт гынат, мыланна астрономий огыл, а святой ача-влакын каласен кодымышт шерге, сандене тудым перегена. Христосын Ылыж кынелме кечыжым пагален, каныш кечылан шуматкечым огыл, а рушарням шотлаш тиде Погыныштак кутырен келшеныт. Иудей-влакын шуматкечын канымышт тунам Эрвелысе моло калык коклаштат шарлен улмаш, а 325-ше ий годсек кажне рушарня календарыште ойыртемаптын волгалтеш да Христосын могай кечын Ылыж кынелмыжым шарныкта.

Но эше ик эн тўн йодышым рашемдаш кўлын. Александрий олаште Арий лўман пеш талантан священник илен. Тудо Христос нерген шкежат йонылыш умылен да тиде шоя туныктымашым молылан шарен. «Иисус Юмо

огыл, а Юмын эн чапле пұрымыжō веле» – ойлен тудо. Тунам тыглай христианин веле огыл, а Тўнямбал Черкын ятыр архиерейже ончычсо язычник да тугай шўлышешак ончен куштымо лийын. Нунылан ондалымаш корныш шогалаш шукужак кўлын огыл. Тыгай шоя туныктымаш Тўнямбал Черкын иктеш ушнен шогымыжым пытарен кертеш манын, апостол-влак дене тōр улшо святой Константин Великий умылен да ача-влакым I Тўнямбал Погыныш ўжын. Арийын туныктымашыже шоя улмым нуно пырля пентгыдемденыт.

Арийын шоя туныктымыжым тунам огыт чактаре гын, мо лийын кертеш ыле? Христос Шке пўртўсшō дене Юмын Эрге огыл, а Юмын эн чапле пұрымыжō веле гын, тугеже ен-влакын сулыкышт верч Юмо огыл орланен. Шкенжын капан лиймыже дене Юмо огыл тунам сулык дене пычкемышалтше айдеме тўсым тōрлатен. Чыла тидым айдеме ыштен гын, тугеже айдеме чот куатле да чыла кертеш?! Тугеже Юмо олмышко айдеме нōлталтеш да ен-влакын ушышт да илышышт гыч тўням утарыше Юмым шўкен луктеш. Умбагыже мо лиш ыле? «Ме Христосым ужынна, а Юмым ужын огынал. Юмыжо уло але уке, огына пале. Ала Тудлан кумалашат, ўшанашат ок кўл?! Тўням айдеме утарен гын, тугеже тудлан ўшанымынат сита!» – манме умылымаш айдеме илышым пўтынек шалатен кертеш ыле. Айдеме шкеак тўням утарен да чыла ыштен кертеш гын, поро ден осалым пален мошта гын, тунам шўм-чон илышын рўдышкыжō Юмын огыл, а айдемын авторитетше нōлталтеш ыле. Историйыште шуко сар каен шоген, революций да ваш умылыдымаш лийын. Чыла тўрлō пудыранчыклан кōра XVI курымышто адак угыч шоя умылымаш лектын: айдеме пуйто шкенжым шке утарен кертеш да тўняште мо ышталтмылан тудо оза, мо сай ден мо осалымат айдеме пуйто шке аклен мошта. Кокла курымышто лекше тиде ересь кызыт тўня мучко шарла да Юмылан ўшанымашым шыгы-

ремда. Юмылан ўшанымашым нуно айдемын вийжылан ўшаныме дене вашталтеныт.

Юмылан ўшанымышт нерген луктын каласаш вожылшо-влак мемнан православный ең-шамыч коклаштат улыт. «Мыят ўшанем, но айдемылан ўшанем», – маныт нуно. Шке ватетлан але мариетлан ўшанаш лиш, а чыла айдемылан ўшанаш ок лий, вет ең-влак түрлө улыт. Властым шке кидышкыже налаш тыршыше тиран але диктаторлан, але еным пуштшылан куштылгын ўшанет гын, вара мо лиш? Айдемым Юмо олмеш ужмо пагытыште Европысо эллаште да шуко орлыкым ужшо шке элыштына мо ышталтмым ме палена. Марий мландымат Юмылан ўшанымаш деч эрыктыме манын, культ личности годсо ик ең 1961-ше ийыште луктын каласен.

Арийын ересышым IV курымышто огыт пытаре ыле гын, ны мемнан святоотеческий пагыт, ны Түнямбал шым Погынын пунчалже-влак, ны шоя туныктымашым сенгеме опыт огыт лий ыле. Христиан вера мемнан неле XXI курым марте иленжат ок шу да 2016-шо ий 12 июнышто тендан олаштыда Юмым Шочыктышо Эн Святой Ёдырлан Поро Уверым кондымо лүмеш Благовещенский соборымат она святитле ыле.

Ме таче I Түнямбал Погыныш толшо ача-влакым веле огыл шарнена, а Черкын эн кугу шоя туныктымашым сенгемыжым палемдена. Тудо ересын шүйшыжө таче мартеат шарлаш төча. I Түнямбал Погынын ушан пунчалже-влаклан энгертен, святой ача-влак дене пырля меат Юмын Эрге Иисус Христосын чыла осалым да диаволым сенгемыжым пайремлена. Юмо да Айдеме Иисус Христосын Ылыж кыселмыже тиде сенгымашым почын ончыктен. Ачана-влакын каласен кодымышт да Түнямбал шым Погынышто лукмо öрыктарыше пунчалышт дене ме шке ўшанымашнам пенгыдемдена. Кызытсе ең-влакын религиозный ылышышт тиде негызеш нöлталтеш. Тендан кундемыштат тыгак лиймым мый куанен палемден кертам.

Господь мемнан православный веранам, Православный Черкым пентгыдемдыже. Господь мемнан чыла калыкнам, шочмо Российнам түрлө тушман деч аралыже. Вуйлатыше-влаклан, православный верам арален, калыкын күлешлыкше верч шогаш да нунын духовный илышыштым арален кодаш полшыжо. Ме таче шке калыкна верч кумалына. Тынеш пурымо вүдеш налме куатшым калыкна аралыже, чыла поро тыршымашнам шукемдыше ўшанымашнам переген кучыжо, да мемнан йыр улшо илышат сайрак лийже. Чылалан тыныс лийже! Чыладамат пайрем дене шокшын саламлем!

2016 ий 12 июнь

ПАТРИАРХЫН СУГЫНЬЖО

Святитель Тихоном Патриарх престолыш шогалтымылан 100 ий теммым Руш Черке пагален шарна. Тидын лүмеш Москвасе Донской пөрьен монастырьын Кугу соборыштыжо Юмын литургийым Москван да уло Российын Патриархше Кирилл служитлен. Руш Православный Черкын Күшыл Советыштыже улшо владыка-влак тудын дене пырля кумалыныт.

Юмын литургий годым архимандрит Феофан (Данченковым) Марий митрополийысе Волжск ден Шернур епархийын епископшылан шогалтыме хиротоний эртен. Патриарх Кирилл тудлан тыгай сугыным ойлен:

Преосвященный епископ Феофан!

Ача Юмо деч лекше Чынын Шүлышыжө таче тый декет волен. Вуйышкет Евангелийым да архипастырь-влакын кидыштым пыштыме дене Витлыгече пайрем годым апостол-влаклан пуалтше Юмын Шүлыш тыланет пуалтын, тят нунын семьянак Христос нерген таныклаш тўналат.

Утарыше Христос нерген поро уверым ен-влакын шүмышкышт шукташ манын, тый Юмын шомакым чарныде шарышаш улат. Ылыж Кынелше Христос нерген таныклаш тўналат гын, Святой Шүлыш тыйын гоч Чыным Шкеак шараш тўналеш. Ен-влак Чыным сайын умылышт манын, тыланет, күлеш мутым муын, шонымашетым тичмашын каласаш тунемаш күлеш.

Йоратымаш дене шукталтше тыйын чыла пашат Юмын Эрге нерген тўн таныклымаш лийшаш улыт, вет Юмо –

тиде йӱратымаш (1Ин.4:8). Енґым колыштын, тудын ойгыжым умылен, лыпландарен мошташ кӱлеш, вет храмыш, тыгак архипастырь деке нуно тидланак толыт.

Полышым пуымо нерген ит мондо, епархийыште социальный пашам виянден колто, тышке самырк-влакым ушо. Черке илышыш ушнышо нине ўдыр ден рвезе-влак Юмын порылык дене темше илыш дене илаш тўналыт.

Чын Юмо улмыж ўмбач Иисус Христос Шкенжым Шке ўлык шынден, колымо марте, ыресеш колымо мартеат, мутым колыштшо лийын (Флп.2:8). Йошкар-Оладен Марий Элысе митрополит Иоанн дене ик ойыш шуын моштышо лий. Преосвященный Иоаннын паша лектышыже могай кугу улмым мый шке шинчам денак ужынам. Тыгак ен-влакын ойыштымат колышт мошто, кунам да молан эн кугу тўткышым ойырышашым пален шого. Епархий верч тыршымаш шуко вийым налеш гынат, тыйын эн тўн пашат – Господьлан йўлышӱ чон дене служитлаш. Кумалмет, Юмо дене мутланымет чон гыч лекше да чарныдыме лийже.

Тый ынде епархийыште Юмылан служитлыме радамын шот дене шукталтмыже, клирик-влакым ямдылыме, умылтарымаш да катехизаторский паша верч вуйын шогет. Юмын храмыш ен-влак кошташ тўналыт мо? Але тушто шонгыен-влак гына шогаш тўналыт? Сандене черке чонымо да тудым сӱрастарыме нерген веле огыл, а эн тўнжӱ – ен-влак нерген, нунын пўрымашышт нерген шоньман.

Христосын виноград пакчаштыже тыршен ыште, шкендым ит чамане. Псалтирьыште каласыме: *«Господьлан лўдын ыштыза да Тудлан чон пырткен йывыртыза»* (Пс.2:11). Молымат тыгак тыршаш кумыланде. Тендан пашадам ончен, Православийын моторлыкшо ден кўкшытшӱ нерген умылышт, Пўрышылан чапым кондышо поян пасу гай улмыжым палышт. «Юмым йӱратымаш ен-влакым ик

капыш уша да нунын чоныштым Святой Шўлышын илыме
верышкыже савыра» манын, святой Иоанн Златоуст ту-
ныкта.

Ынде епископ жезлым нал да архиерей пашатым янда-
рын шуктышаш верч мемнан дене пырля кумалше Юмын
калыкым суапландаре. Аминь.

2017 ий 18 ноябрь

ХРИСТОС ШОЧМО ДЕНЕ!

*«Юмын мемнам йӱратымыже теве кузе почылтын:
Ик Шкет Эргыже гоч мыланна ылышым пуаш манын,
Юмо Тудым тӱняшке колтен» (1Ин.4:9).*

Преосвященный архипастырь, кугун пагалыме ача, чот пагалыме инок ден инокиня, шергакан иза-шольо да ака-шӱжар-влак! Юмын Эргын кап дене толмыжлан уло шӱм дене куанен, мемнан Утарышына Господь Иисус Христосын Шочмыжо лӱмеш волгыдо да ылышым пуышо пайрем дене чыладамат саламлем.

«Юмылан кӱшнӱ чап лийже! Мландымбалне тыныслык, еҥ-влак дене Юмын поро кумылжо!» (Лк.2:14). Утарышын мемнан деке каласен мошташ лийдымын толмыжым ий гыч ийыш ме тыге моктена да духовный шинчана дене Тудым ужаш вашкена. Вифлеемысе кӱтӱчӱ-влакклан Суксо каласен: *«Мый тыланда кугу куаным увертарем, тидыже уло калыклан йывыртываш лиеш» (Лк.2:10).* Христосын толшашыж нерген пророк-влак шукертак ойленыт, сандене еҥ-влак, шуко пӱрӱен ден ӱдырамаш, Тудым чот вученыт.

Чыла калыкын вучымо Иисус Христос *«Шкенжым Шке ӱлык шынден, тарзын тӱсышым налын, айдеме гай лийын» (Флп.2:7).* Сандалыкын Озаже Шкаланже императорын полатшым але мландымбалысе поян-влакын суртыштым огыл ойырен налеш. Тудлан унагудыштат верлийын огыл. Вольыкклан ойырымо курыкпомышто Юмын

Эрге шочеш, вольык пукшымо шерча Тудын шепкаже лиеш.

Курыкпомыш деч нужнаже да азавакш деч шулдыжо мо уло? А вет Юмын поянлыкше тушан волгалтын! Мемнам утарыме Таинствылан Христос эн нужнам ойырен налын. Мландымбалне эн шергаканлан шотлалтше власть, поянлык, чап, лүмлө тукым гыч улмо да пагалымаш кўкшыт деч Тудо лүмынак корангын. Мыланна Тудо вес закон почеш илаш темла – тиде ўнгышылык да йōратымаш закон, тудо кугешнымаш ден осалым сена. Тиде закон почеш илыше айдемын вийдымылыкше Юмын порылыкшо дене ушна да тугай кугу вий лиеш, кудын ваштареш тўнясе властькучышо ден кугу тōра-влакат шоген огыт керт. Юмын куатше мландымбалысе чапыште да поянлыкыште огыл, а проста да ўнгышō шўмыштō.

Христиан илышын цельже нерген мутланымыж годым преподобный Серафим Саровский каласен: «Юмым да лишылжым йōратыше шўмым Господь кычалеш, – Тудо тыгай престолышто шинчаш йōрата... «Эргым, Мыланем шке шўметым пу, молыжым Мый тыланет чыла пуэм» – ойла Юмо, вет айдемын шўмешыже Юмын Кугыжаныш веран кертеш».

Кўчызō да суртдымо-печыдыме-влак дечат Господь ок коран, оксадыме да лавыран пашам ыштыше-влакымат ок шўкал, чолак да черле-влакымат чамана. Айдемын незер улмыжо тудым Юмо деч ни ок коранде, ни ок лишемде, сандене тидлан верч вуйым сакашат, илышлан өпкелашат ок кўл. Утарыше Христос мемнан деч йодеш да ўжеш: «*Эргым! Ўдырем! Мыланем шке шўметым пу*» (Притч.23:26).

Господьын Шочмыжо лўмеш сылне пайрем мемнам Христос почеш каяш ўжеш, вет Тудо каласен: «*Мый илышым, тичмаш илышым, кондаш толынам*» (Ин.10:10). Пылпомышыш нōлталтмыж деч ончыч апостол-влакклан манын: «*Мый корно, чын да илыш улам*» (Ин.14:6). Мемнан дене

Юмо, сандене илышыште вашлиялтше нелылык-влак тек мемнам огыт лүдыктö, йöсылык дене темше илыш пүры-машат тек нигöм ок темдал. Мемнан дене Юмо, да илышна гыч лүдмаш корангеш. Мемнан дене Юмо, да ме чон ласкалык ден куаным налына. Мемнан дене Юмо, да Тудлан пентгыдын ўшанен, ме шкенан мландымбалысе корнынам мучашлена.

Христос почеш кайыше ег тиде тўнян энгекым кондышо толкынжо ваштареш кая. Вашлиялтше алгаштарымашлан тудо вуйым ок пу да корнышто вашлиялтше сулыккан чаракым чытенак сенга. Вет сулык мемнам Юмо деч коранга, илышнам чот кочым ышта. Юмын йöратыше волгыдыж деч мемнам шке сулыкна авыра да тўрлö орлыкыш шўкалеш, шўмнам пешкыдемда. Святой Шўлышын порылыкшо дене веле сулыкым сенгаш лиеш. Святой Шўлышыжö мыланна Черке гоч пуалгеш. Ме Юмын куатым налына, а тудыжо мемнан көргö тўнянам вашталта да, Господьын эрыкше почеш, йыр улшо тўнямат вашталташ полша. Черкын тичмашлыкше деч тўрлö амаллан көра коранше-влак кошкышо пушенге гай лийыт да поро саскам пуымым чарнат.

Украиныште илыше-влаклан мый таче поснак каласынем. Тиде мландыште иза-шольо-влакын ваштарешла шогымышт черкын шочшыжо-влакым икте-весеышт деч ынже ойыро, шўмыштышт öпкем ынже кушто. Чын христианин ни лишыл енгымат, ни öрдыж енгымат ужмышудымо лийшаш огыл. Господь каласен: *«Мом ойлымым те колында: лишылетым йöрате, тушманетым ужмышудымо лий. А Мый тыланда ойлем: тушмандам йöратыза, тендам каргышылан порым тыланыза, тендам вурсышо да поктылшо верч кумалза. Тунам те Пылпомышысо Ачадан чын шочшыжо улыда. Осал-влакланат, поро-влакланат Тудо шке кечыжым луктеш, чын ыштышыланат, чын огыл ыштышыланат йўрым колта»* (Мф.5:43-45). Мыланна Утарыше Христосын

нине мутышт почеш илыман, вес еным ужмышудымаш да осаллык мемнан чонышто верым мушаш огытыл.

Украиныште иза-шольо-влакын ваштарешла шогымышт вашкерак чарныже манын, Руш Православный Черкын шуко түрлө национальностян шочшыжо-влакым чот кумалаш ўжам. Сарлан көра кап да чон дене сусыргышо-влак вашкерак паремышт. Храмыште да мөнгыштат Юмым чот сөрвалаш тўнгалына. Тыгак вес мўндыр эллаште ваш умылдымашлан көра орланыше моло христиан-влак верчат кумалаш тўнгалына.

Тиде волгыдо ўжаран Рошто йўдым да моло святой кечылаште мемнан Утарышынам да Господьнам куанен моктена да чапландарена, вет тўняшке Тудо айдемем чот йўратымышлан верч толын. Библийыште возымо ушан шонгыен-влак семын меат Юмын Эрге Иисус Христослан пөлекым кондена: шөртнө олмеш – пентгыде йўратымышым, ладан олмеш – уло чон дене кумалмышым, тамле пушан миро олмеш – лишыл да торасе ен-влак деке поро кумылнам да пашанам.

Шергаканем-влак, мемнан Утарышына Господь Иисус Христосын Шочмыжо лўмеш волгыдо пайрем да тыгак толшо У ий дене тендам эше ик гана саламлем. Чыла кертше Господь Иисус деч кугу чаманымаш ден порылыкым сөрвален йодам да тыландат тыланем. Аминь.

2016 ий 6 январь

ГОСПОДЬЫН ТЫНЕШ ПУРЫМЫЖ ЛҮМЕШ ПАЙРЕМ

Ачан, Эргын, Святой Шүльшын лүмеш!

Таче Юмо Кончymo кугу пайрем. Ме Утарышын Иордан вүдеш Тынеш пурымыжым да Святой Троицын кончымыжым адак шарналтена. Тудым тыге лүмдаш эше вес амал уло. Вифлиемыште шочшо Иисус Христос гоч Юмо Шкеж нерген курымла годсек шылтыме тайным почын. Тидын нерген апостол Павел сайын каласен да Юмын Эргын капан лиймыжым умылтарен. *«Христосын айдеме капыштыже Юмын уло тичмашлыкше ила», – манын тудо (Кол.2:9).*

Айдемылан умылен керташ лийдыме Юмо – тиде уло сандалыкын Пүрышыжө. Шүдыран каваш ончалын, тўнян кумдалыкшым ужын, өрат. Кава але мланде, шудо але айдеме – чыла вере ме Юмын öрыктарыше да мучашдыме уш-акылжым ужуна.

Юмо нерген палаш ең-влак эреак шоненыт да тўня ден айдемым Ыштыше Юмым муаш тыршеныт. Тўнян историйжым ме Юмым кычалме историй манын кертына. Сандалыкым ыштыше Юмым пагалымашым ончыкташ шонен, ең-влак шöртнö да ший гыч идол-влакым акрет го-дымак ыштылаш тўналыныт. Юмын чот куатле да чапле улмыжым нуно тыге ончыкташ тыршеныт гынат, чылажат арам, тидын дене сулыкыш веле пуреныт. Айдеме тукумын историйыштыже Юмо икмыняр гана ойыртемалтше тўс дене толын. Тудо Адам дене мутланен да икымше

ен-влак деке лишыл лийын. Айдемым да мо пұрымыжым Тудо Шкенжын польшыж деч посна коден огыл. Авраам деке Юмо кум корныен семын толмымат ме палена. Иаков дене Юмо кучедалын да тудлан Шке куатшым ончыктен, а йўлен пытыдыме вондeryште Моисейлан кончен. Акрет годем Юмо ен-влаклан шуко гана кончен, сандене Юмо улмо нерген айдеме тидын гоч умылен. Юмо нерген ен-влак кертмышт наре палышт манын, Юмын уло тичмашлыкшым Тудо капым налше Шке Эргыже Иисус Христос гоч ончыктен.

Юмым огына пале манын, ме ынде каласен она керт. Юмын мучашдыме куатше нерген мемнан шинчымашна пеш шагал гынат, илышыште мом-гынат эн кўлешанжым шукташ Юмо садак полша. Юмын Эрге тўняшке толын да мыланна ойлен, сандене ме Тудын айдеме нерген мом шонымыжым палена. Юмын эрыкше Тудын чыла кўштымашыже ден законжо гоч почылтын. Чылажат порылыклан пўралтмым ме палена.

Юмын Эргын капан лиймыже гоч мыланна умылаш лийдыме, но ен-влакын шинча ончылнышт шукталтше өрмаш почылтын. Капан лиймыж гоч ме Юмын куатшым, Тудын энергийжым палена да тидым Юмын благодатьше але порылыкшо манына. Ен-влак Юмым ушышт, шўмышт да кумылышт дене палышт, эше Юмын вийже деке да Юмо дене ушнен кертмышт манын, Юмо Шке Эргыжым мландымбаке колтен, капаным ыштен. Тидлан Тудын поро кумылжо лийын.

Шке Эргыж гоч уло айдеме тукумлан пуымо тиде Юмын куатым, Юмын порылыкым ме таче поснак моктена. Юмын порылыкшо кугу пўлек семын мыланна Утарыше Христосын подвигше, колымыжо да Ылыж кыселмыже, сулыкеш варналт орланыше айдеме тукумым чаманымыже гоч почылтын. Тиде вий мемнан чоннан кеч-могай сулыкан таранымыжым, осал шонымыжым, кеч-могай лушкыдылыкнам да чернам сенен кертеш.

Молан ме таче ойыртемынак Юмын тиде пӧлекшым моктена? Юмын Черкым негызлыме годсо йӱла почеш тиде кечын ме Господьым, Святой Троицым ѳжмӧ дене вӱдым святитлена. Вӱд тидын дене вӱдак кодеш, но тыгодым Юмын куатше да энергийже дене темеш. Сандене ме чот ѳшанена: Юмо Шке куатше да порылыкшо дене мемнан пелен, Шкенжын чыла пӱрымыжӧ пелен, лийын кертеш.

Ожно Христосын Шочмыжо кечын, Кугече кечын, тыгак Юмо Кончымо кечын оглашенный-влакым тынеш пуртеныт. Тынеш пураш ямдылалтше-шамычым тунам епископ але пресвитер туныктен. Кугу Таинствым налаш ен-влак шкештат кужун да чот ямдылалтыныт. Черкыште нунын лӱмыштым калык ончылно кугу йӱкын каласеныт, рушла манаш гын, «оглашали». Христосын Шочмыжо да Кугече пайремысе, тыгак Юмо Кончымо кечысе службышто тынеш пуримо нерген посна муро уло: «Те чылан, Христос дене ушнаш манын тынеш пурышо-влак, Христос дене вӱдылалтында».

Тынеш пуримо годымат тиде гимнымак мурат.

Нине мут ӧрыктарыше улыт: *«Те чылан, Христос дене ушнаш манын тынеш пурышо-влак, Христос дене вӱдылалтында»* (Гал.3:27). Ик семынже тиде Юмо деч сӧрвален йодмаш. Тынеш пурышо кажне енлан Христос дене вӱдылалташ вий пуалтше, Юмын эрыкшым, мемнан нерген мом шонымыжым палаш Шке энергийжым, куатшым, порылыкшым пуыжо манын йодына. Тыштак ѳшан уло: «Христос дене ушнаш манын тынеш пурышо-влак Христос дене вӱдылалтыныт». Тынеш пурышо кажне енлан нине мутшо ѳжмаш семынат, шылтален каласыме семынат йонгат. Кажныже шкеж нерген каласен кертеш: «Мыят тынеш пурышо улам – але йоча годымак, але кушкын шумек, – а Христосшо дене вӱдылалтынам мо? Тудын шонымашыжым, эрыкшым да шижмашыжым шке кӧргышкем пуртенам мо? Тудын порылыкшым пурташ мый шке шӱмем почам мо?»

Тачысе кугу кече мыланнат шкенан Тынеш пурымо Таинством налмынам ушештара да тудым тыглай йўла семын огыл, а утаралтмашнан кугу тайныже семын аклаш да Христос дене вўдылалташ ўжеш. Тиде вўдылалтмаш иканаште окышталт. Тынеш пурымо вўдыш пурен лектын, вигак Христос дене от вўдылалт. Христос дене, утаралтмашын вургемже дене вўдылалтмаш илышна мучко шуйна. Христос дене вўдылалтмаш годым тўрлў алгаштарымаш ден ондалымашым чыташ, кучедалаш, вийым пышташ кўлеш. Мо айдемым Юмо деч коранда, чыла сенген лекман. «Христос дене уш-наш манын, мый тынеш пуренам да Христос дене вўдылалтам», – тиде кажне енгын илышыштыже эн тўн лийшаш. Нине ўрыктарыше мутым ме кажныже пытаргыш шўлышна марте ойлышаш улына.

Тунам мемнан ўшанымашна илыш вяян лиеш. Тунам ен-влак поро пашам кўштымў почеш огыл, а шўмышт йодмо почеш ышташ тўналыт. Кўштымў почеш ыштыме пашан суапше йомеш, вет тудо порысыш, долгыш савырна. Господын тунуктымыжым шке кумылын, шўм йодмо почеш ыштен, ме тичмаш христиан илыш дене илаш тўналына.

Утарышылан ўшанле лияш манын, Юмо Кончымо лўмеш пайремат мемнан вийнам уэмдыже. Тынеш пурымына дене ме Христос дене ушненна, Тудым шке шўмышкына пуртенна да пытаргыш кечына марте Тудлан ўшанле лийшаш улына. Аминь.

*Елохово олесе
Юмо Кончымо лўмеш кафедральный собор,
2010 ий 19 январь*

ГОСПОДЬЫМ ВАШЛИЙМЕ ЛҰМЕШ ПАЙРЕМ

Ачан, Эргын, Святой Шұлышын лұмеш!

Таче латкок кугу пайрем кокла гыч иктыже – Господьым Вашлийме кече. Тиде кечын ме шонго Симеонын да ончык ужын каласыше Аннан храм воктене Господь дене вашлиймыштым шарнена. Но тиде кече садак Юмын Аван пайремжылан шотлалтеш. Икымше эрге азам иудей-влак шке йўлашт почеш нылле кече эртымеке Господьлан святитлаш Иерусалим храмыш конденыт. Тиде йўлам шукташ кажне еш могай-гынат надырым пуэн. Поянракышт ўшкыжым але тагам конденыт гын, нужнашт көгөрчен дене серлагеныт. Закон кўштымым шукташ манын, Яндар Ёдыр Мария надырлан мом кертмыжым, кок көгөрченым, пуэн да Шке Эргыжым Юмылан святитлен.

Тошто Сугынь годсо курымлаште, Христос шочмо деч кумшўдө ий наре ончыч, Библийым еврей йылме гыч грек йылмыш кусареныт. Тидым шымле кусарыше шуктен, нунын коклаште чын илыше Симеонат лийын. «Теве Яндар Ёдыр нелемеш да Эргым ышта» манын, пророк Исаиан каласыме мутшым лудмеке, Симеон öрын да кокытеланен колтен. Öрыктарыше мутым тудо пўчкын лукнеже улмаш, но Юмын куатше тудым чарен да шижтарен: «Мо лийшашлан тый ўшанен отыл, ынде тидын шукталтмыжым ужмешкет от коло».

Тугеже Симеонлан чот шуко ий лийын, да тудо иленжат, вученжат ноен. Иерусалим храмыш Яндар Ёдыр Ма-

риян толмыжым тудлан Святой Шүлыш шижтарен. Святой Ешым вашлияш лектын, тудо молитвашке савырныше мутым каласен: *«Инде Господь, шомакетым шуктен, шке тарзетым тыныслык дене колтет: мыйын шинчам Тыйын пуймо утарымашым ужо»* (Лк.2:29-30). Тиде Азалан верчын ончыкыжым мо лийшаш нерген Юмын Авалан тыге каласен: *«Тебе Тудлан көра Израильыште шуко ең камвочшаш да шуко ең кынешлаш. Тудо үчашымашлан амал лиеш. Тыге шукыштын шүмеш шылтыме шонымашышт почылтеш. Тыйынат чонет вошт керде эрта»* (Лк.2:34-35). Утарыше Христосын мландымбалне илымыж годымат, Тудын Ылыж кынешкежыжат нине мут тўрысек шукталтыныт. Тудо үчашымашлан амал лийын: иктышт Тудлан үшаненыт да пеленже кынешлыныт, весьшт Тудын деч корангыныт да камвозыныт. Тиде камвочмаш ден кынешлаш таче мартеат каен шога, да Симеонын каласымыжат ожнысо семынак шукталтеш. Öрат веле: тўняшке Юмо толын, Айдеме лийын, öрыктарыше пашам шуко ыштен, колымаш гыч ылыж кынешлы, тугай Черкым негызлен, кудым тамыкын капкажат сенген ок керт. Но Утарыше Христослан, Тудын Ылыж кынешлыжлан шуко ең кызытат ок үшане. Черке илышыште Святой Шүлышын куатше шукталтмым ынешт умыло, туныктен каласымым шүмышкышт огыт пыште.

Шукышт, шке пиалешышт, Утарышын мутшылан үшаненыт веле огыл, Тудын дене пырля чынжымак ылыж кынешлыныт. Яндар Ёдыр Мария деч Шочшо Йоча чынжымак Юмын Эрге да тўням Утарыше манын, шкеат үшаненыт да, чытен керташ лийдыме орлык гоч эртен, тиде үшанымашым пенгыдемденыт. Черкым негызлыме пагытыштат, моло жапыштат тидым ышташ неле лийын, кызытат неле. Но тидын гоч ме Христос дене пырля нöлталтына да Юмын Кугыжанысе курымаш илышлан ылыж кынешлына.

Молан ме тиде кечым Юмын Ава лўмеш пайремлан шотлена? «Шукыштын шүмеш шылтыме шонымашышт

почылтшаш верч Тыйынат чонет вошт керде эрта» манын каласыме мут гыч ме умылена: Яндар Ёдыр Мария мемнан верч йодын шога да кумалеш. Шке Эргыжын орланен колымыжым ончен шогымыж годым Тудын чонжо вошт керде эртен. Ыресеш пудалыме Утарышын капше корштымо семынак тунам Аван шўмжө корштен. Тиде корштымым чытыме гоч Тудо шуко енгын шўмеш шылтыме шонымыштым умылаш тунемын.

Тудо тачат кажне енгым колеш, а кө уло шўм-чон дене Тудлан ўшана да ўшан дене Тудым сөрвала, тудлан полша. Тудо мемнан илышнам, шонымашнам да мо мыланна күлеш, а мо ок күл, чыла пала. Ырес воктенысе чон корштымаш гоч Тудын чылажымат раш ужмашыже почылтын. Тудо уло тўням да Черкым ужеш, сандене ме Тудым Юмын Ава, тыгак чыла ўшаныше-влакын да Черкын Аваже манына. Таче ме Тудын нерген, Тудын подвигше да ўшанымашыже, Тудын ўнышылыкшө да йоратымашыже, тыгак мемнан шонымашнам палымыже нерген ойлена.

Черкын моло пайремже коклаште Господьым Вашлийме кече поснак ойыртемалтеш, вет тудым пеш шукертак пайремлаш тўнгалыныт. Тидын нерген IV курымышто илыше кугу святитель-влакын туныктен ойлымышт аралалтын. Господьым Вашлийме кече нерген Мефодий Патарский, Кирилл Иерусалимский, Григорий Богослов, Григорий Нисский, Иоанн Златоуст каласен коденыт. А VI курым годсек тиде кечым поснак пагален пайремлат. Тунам Антиохийыште мланде чытырналтмаш лийын, Византийысе кундемыште мор чер шарлен, кажне кечын тўжем дене ег колен. Император Юстиниан күштен каласен: «Господьым да Юмым Шочыктышо Эн Святой Авам Вашлийме кечын ырес дене кошташ!» Кугу Крестный ход деч вара мор чер, чынжымак, чарнен. Тидыже адак шонго Симеонын каласымыжым пентгыдемда: «Тыге шукуштын шўмеш шылтыме шонымашышт почылтеш».

Шуко енгын чон корштымыжо, орланымыже почылт-мо да пареммыже дене тиде пайрем черке историйыштат пентгыдын негызлалт кодын. Тидым шарнен, меат шкенан нерген шоналтышаш улына. Меже кушто улына? Христос пелен кынелше-влак коклаште але Тудын нерген ўчашыше-влак коклаште? Тыгай кугу орлык гоч эртыше Юмын Ава мемнан ойгынам да чон корштымынам ужын кертеш да мыланна полша манын, ме чынак ўшанена мо? Господьым Вашлийме кече нерген да Юмын Аван подвигше нерген шарнымашна священный лийже, вет тидлан көра Тудо мемнан верч Йодын шогышо да Кумалше лийын. Аминь.

*Моско оласе
Утарыше Христос лўмеш храм,
2011 ий 15 февраль*

СУЛЫҚЫМ ПРОСТИТЛЫМЕ РУШАРНЯ

*Күшыл Преосвященство ден Преосвященство-
влак! Кугун пагалыме отец Андрей, тиде храмын
настоятельже! Шерге ача, иза-шольо
да ака-шүжар-влак!*

Чыладамат ойыртемалтше рушарня кече дене салам-лем. Кугу пүтө деч ончычсо тиде рушарням Сулыкым прости́тлыме кече маныт. Черке тиде кечын айдеме тукым тўналме годымак лийше историйым, Адам ден Евам, икымше ен-влакым, рай гыч поктен лукмым шарна. Библийыште возымым, художник-влакын сўретыштым палена гынат, чылажымак раш умылен кертына мо? Айдеме тунам Юмын законом паленак пудыртен, садлан көра Юмо тудым Шкеж деч коранден. Тидын нерген кугу чыным мыланна Юмын мутшо каласен.

Юмын күштымашыже, Тудын законжо почеш илаш айдеме тореш лийын, сандене Юмо тудлан шке шонымыж семын илаш эрыкым пуэн. Рай гыч поктен лукмо айдеме деч Юмын порылыкшо корандалтын, вет тудо Юмо деч шке кумылын ойырлен. Ынде тудын ўмбак Юмын куатше огеш тол. Шке илышыж верч айдеме шкеак мутым кучаш тўналын. Тудо сулык деч коранын огыл, а Юмо деч коранын. Умбакыже мо лиймым ме палена. Тидым Библий сайын сўретлен ончыктен, вет тушто кеч-могай историйынат амалже, тўналтышыже, почын пуалтеш. Сулыкым ыштымыж дене Юмо деч коранше айдемылан шуко орлыкым

ужаш логалын. Тудо шке личностьшым веле огыл шалатен, а уло айдеме тукумын шүм-чон илыш радамжым шалатен. Юмо деч посна икмыняр шүдө але тўжем ий илымеке, айдемын койыш-шоктышыжо чыташ лийдымын пужлен. Айдеме тукумын кугу сулыкшо тўням пытымашке конден, вет сулык эреак колымашке нангая. Сулык ыштыме дене айдеме тукум тунам шкенжым шке мучаш марте пытарен кертеш ыле. Чыла сулыкым сенгаш манын, Юмо мландым-баке вўд ташлымашым колтен.

Юмо деч, Тудын порылыкшо деч корангыме ең-влак вўд ташлымаш деч вара т сулык деч коранг кертын огытыл. Тўжем ий жапыште сулык адак чот шарлен. Койыш-шоктышышт дене вўд ташлымаш деч ончычсо сулыкан ең-влак гай лийын шушо-шамычлан Господь ынде Ик Шочмо Эргыжым, Христосым, колтен. Тудо Юмын закон почеш илыше айдеме лийын. Мом Адам йомдарен, Тудо чыла пörтылтен. Шке Ачажлан ўшанле улмыж дене Тудо орлык ден колымашым, ондален ойлымаш ден мыскылымашым чытен, айдеме тукумын сулыкшым Тудо Шкенжын сулыкдымо да эн яндар вўржө дене тўлен налын.

Юмо ден ең-влак коклаште улшо кылым Адам шалатен, а Утарыше Христос тиде кылым пörтылтен. Кө райыште лийнеже, тугай ең-влак ўмбак Юмо адак Шке порылыкшым колта. Юмо дене пырля илаш шонышо ең-влак сулыкдымо да святой огытыл гынат, нуно Юмын законом шукташ тыршат, сулыкышт верч öкынат да тудым луктын каласат, сандене Юмо нунылан Шке порылыкшым пуа.

Айдеме тукумын историйыштыже тугай поро жапат лийын, кунам уло калык але уло кугыжаныш Юмын чынже почеш илаш тыршен. Но Юмын чынжым ик элыштат тўрыс шуктен кертын огытыл. Тидым паленак, поро койыш-шоктышан кугыжа-влак ең-шамычын кочшаш киндышт верч гына огыл, а шүм-чон илышыштымат сай могырыш вашталташ тыршенят.

Иктаж вичшүдө ий ончыч ең-влак адак Юмо деч коранаш тўнгалыныт. Рай гыч поктен лукмо ең-шамычлан пуымо орлыкан эрык нунынат уш-акылышкышт шынген. Тўня умылымаш, философий, политике да закон ынде ең-влакым Юмо деч посна илаш ўжыт. Айдемын шўм-чон илышышт кузе каен шогымо нерген кугыжаныш огеш тургыжлане. Тидлан көра обществын кушкын толмо историйыштыже чўчкыдын революций да сар тарванен, тыгак ең-влакын ушышт пычкемышалташ тўнгалын. Историйыште лийше лўдыкшө пример-влакым шотыш налде, южышт кызытат ең-влакым Юмо деч посна илымашке шупшыт. Уло мландым леведше вўд ташлымаш, тўняшке Утарышын толмыжо пуйто лийынат огыл. Ме, Юмын мут дене туныктымо-влак, шарнышаш улына: Юмо деч коранше айдеме шкеак тўням кучаш да сай ден осалым палаш төча гын, тиде уло айдеме тукымым пеш кугу лўдыкшыш конда. Юмо деч коран илаш ўжшө ең-влак историйым огыт пале мо, але нуно Библийым нигунамат кидышкышт кучен огытыл? Историйымат палат, Библийымат лудыныт, но диаволын алгаштарымашкыже садак пурат.

Рай гыч Адам ден Евам поктен лукмым ме таче, Кугу пўтө тўнгалме кечын, арам огыл шарнена. Ең-влак кызытат Юмо деч корангыт, религиозный шижмашым, молитвам да сулык верч өкынымашым йомдарат гын, тиде колымаш дене иктак. Кугу пўтө годым мыланна шке тыршымамнам, уш-акылнам чын корныш виктарыман. Тыге гына ме умылена: айдеме шке эрыкшым Юмын эрыкшылан пуа да Юмын закон почеш ила гын, тунам веле илышын тичмашлыкше, тыныслык, куан, порылык да тўзланымаш лиеш. Порым ышташ, Юмо нерген шонаш, молитвам лудаш, сулык верч өкынаш Кугу пўтө мемнам школ гай туныкта. Ме шкенан капкылнам да шўм-чоннам утым кочмо да веселитлыме деч сорлыклена. Тидыже мыланна уш-акылнам да шижмамнам кучаш полша. Кугу пўтын кумда корныж дене теният шуко калык кая манын, ўшанена. Вет Кугу пўтө кажне енлан

уш-акылым кумдандаш, шўм-чон куатым пенгыдемдаш полша. Тыгак ме Юмын Шке ыштыме енге-влаклан пуымо порылыкшым, чаманымашыжым ужна.

Таче ме пеш неле историйым эртыше храмыште погы-ненна. Тиде храмым петырымеке, тышан черкыште кучыл-тмо ўзгарым левыктыме цехым починыт. Кунам-гынат ты-ште молитва йонгалтеш манын, шоненат кертын огытыл, вет тунам кугыжаныш да Юмылан ўшаныдыме енг-влак шкеныштым чыла кертшылан шотленыт. Тидат мемнам шукулан туныктышаш. Чын ден шоям, поро ден осалым айдеме Юмын Закон почеш огыл, а шке семынже акла гын, тыште чынже шагал, але тиде чынже тунамсе жапыште илыше енг-влаклан веле чынла чучеш. Юмын чынже веле курымаш да вашталтдыме. Айдеме шке ушыжо, шўмжө дене Юмо деке ушна да Юмын чыным умыла гын, тудо чын ден шоям, поро ден осалым умылымашым Юмо деч налеш. Юмо нерген, айдеме да калык-влакын историйышт нерген чын умылаш, уш да шўм дене пенгыдемаш мыланна Кугу пўтө полшыжо.

*Моско ола,
чот орланыше Димитрий Солунский лўмеш
Благушысо храм, 2012 ий 26 февраль*

КӨРАНЫМАШ НЕРГЕН

Ачан, Эргын да Святой Шүльшын лүмеш!

Шке шүм-чон илышыш вашталтышым пурташ манын, айдемылан Юмо дене кутырыман. Юмо дене кутырымо годым айдеме шкенжын языкан улмыжым раш умылышаш. А язык дене кучедалме годым тудын пүртүсшым, тудын нөшмыжө кушто нерешталтмым палыман.

Язык – тиде закон ден Юмын күштымашыжым пудырымаш гына огыл, а айдемын Юмо дечак коранмашыже. Языкын пүртүсшө айдемын ятыр ситыдымашыштыже раш коеш, поснак тудо кугешнымашыште почылтеш. Кугешнымаш – тиде Пылпомышысо Ача деч коранмаш. Кугешныше айдемылан Юмо огеш күл. Кугешныше айдеме илышыштыже улшо порылыкым чыла шке ыштенам манын шона. Тудо шкаланжак веле ўшана да тудлан Юмын польшыжо огеш күл. Конешне, тудын тыгай шонымашыжын йонылыш улмыжо кунам-гынат почылтеш.

Кугешнымаш гыч айдемын таза шүм-чонжым амыртыше вес сулык лектеш, тиде – көранымаш. Святитель Тихон Задонский көранымаш нерген тыге ойлен: «Кугешнымаш – аваже, а көранымаш – ўдыржө. Аважым пытарет гын, ўдыржат кола». Көранымаш кугешнымаш гыч лектын шога. Шкенжым гына эн сайлан шотлышо айдеме вес енын сай лийме годым көранен ойгыраш тўнгалеш.

Святитель Василий Великий көранымаш нерген шонкалымыж годым күчыкын раш тыге каласен: «Көранымаш – тиде енын сайжылан верч ойгырымаш». Но вет кушто ойго, тушто орлык, корштымаш, тушто ласкалык уке. Көраны-

маш айдемын шўм-чонжылан кугу энгекым ышта. Языклан көра уш пудырана, айдемын шонен моштымашыже йомеш. Тыгеже айдемыште улшо Юмын тўсшат йомеш. Садланак язык шонен моштыдымашым тўжвак луктеш. А көраны-маш тылечат кугу ушдымылыкым ончыкта.

Святитель Тихон Задонский тыге умылтарен: «Моло эжшык тунар неле огыл, кунар көраныше айдеме сулыкыш пура да шкенжым шке орландара». Ешыште, калык коклаште да пашам ыштыме верыште көранымаш моткоч лўдыкшө, вет тудо айдеме кокласе кылым чот локтылеш. Тудо йолташ ден пырля пашам ыштыме ен-влакым веле огыл, а тыгак лишыл родымат ваш шогалтен кертеш. Теве айста шарналтена, айдемын илыме курымыштыжо икымше пуштмашын амалже лач көранымаш лийын. Адамын кугурак эргыже Каин шке Авель шольбыжын кондымо надырже Юмылан келшымылан көранен. Шўм-чонжым йўлатыше көранымаш Каиным шольбыжым пушташ таратен. Тунам яндар вўр икымше гана мландым нөртен, а Каинын лўмжө ужмышудымыш савырнен.

Тылеч вара мыняр айдеме вўр көранымашлан көра йоген! Тыгаят лиеден, кунам социальный але национальный тўшка-влак, класс ден кугыжаныш-шамыч икте-весеылан көранен, ваш пижыныт. Тиде языклан көра айдеме тукум теныз наре вўржым йоктарен.

Көранымаш дене кузе кучедалаш? Кугешнымаш дене кучедалме семынак, көранымашым молитвам лудмаш, шагал малымаш, шке койыш-шоктыш нерген шонкалымаш да шўм-чоным терген шогымаш дене сенгаш лишеш. Көранымашым вожшыге куклен лукман.

Көранымашым вожге куклаш манын, тўням тыгай шинчаончалтыш дене ончыман: Юмо кажне айдемым ойыртемалтшым да тетла тыгаяк лийын кертдымым ыштен. Тўняште кок икгай айдеме лийын огеш керт да кеч-кунамат ик айдеме весе деч мо дене гынат ойыртемалтеш. Юмо тиде келшен толдымашым моторлыкым чонгаш да айдеме тукумын шуко тўрлө лийын кертмыжым ончыкташ ыш-

тен. Тыге гын, молан вара икте-васылан көранаш? Көранымашлан негызат, амалжат лийшаш огыл. Тўня ондалаш лийдымын кугу, тушто кажныжлан посна верым ойырымо. Но юзгунам айдеме вес ең деч кугурак верыште лияш правам уло манын шона. Көранымыжлан көра тудо еным тушеч шыгыремдылын, шўкен, поктен лукташ тырша. Но ме шарнышаш улына: шонен моштышо айдеме тыге ыштышаш огыл. Ик еңлан весын корнышкыжо тореш шогалаш лияш манме шонымаш моткоч йонгылыш. Илышын чынжым умылен моштыдымо да шкенжым шке лўдыкшын ондалыше ең веле тыге ышта.

Көранымаш дене кучедалаш эше вес йөн уло: тиде поро паша. Ме көлан порым ыштена, тудлан нигунамат огына көране. Адакшым көлан полшена, тудым йөраташ тўналына. Вет нуно мемнан илышыш пурат да мыланна лишыл еңыш савырнат. Лукан возымо Евангелийыштыже тыгай ужаш уло. Тушто закон туныктышо Иисус деч тыге йодын: «*А кө мыйын лишылем?*» (Лк.10:29). Утарышына порым ыштыше самарянин нерген притчым ойлен. Илыш гыч налме пример көлан порым ыштена, тудо эн лишыл еңыш савырнымым мыланна пентыдемда.

Адакшым южо ең лўмын весын көранымашыжым ылыжта, тиде тудлан кугу куаным конда. Тыгай койыш кугешныше да көраныше шўм-чонан улмым рашемда. Нигунам, нимогай илыш пёрдемдыште көранымаш тулым ылыжтыман огыл. Мөнгешла, тыгай шижмаш ынже лек манын тыршыман.

Духовный илыш айдеме деч келге уш-акыл ден пентыде көргө вий-куатым йодеш. Тыгай лийына гын, орландарыше экшыкым – көранымашым – сенген кертына. Вет поро шўм-чонан ең – тиде Юмын тўням ласка шинчаончалтыш дене ончышо пиалан айдеме. Аминь.

*Кугу Пўтын икымше арняже.
Смоленск олесе Успенский кафедральный собор,
2002 ий 18 март*

ЙӖРАТЫМАШ НЕРГЕН

Ачан, Эргын, Святой Шӱлышын лӱмеш!

Святой преподобный Ефрем Сирин Кугу пӱтӧ годым кумалме молитважын кокымшо ужашыштыже Господь деч йӖратымаш шӱлышым колташ йодеш. Вет йӖратымаш – *Юмо деч, йӖратыше кеч-могай еӢ Юмо деч шочын да Юмым пала* (1Ин.4:7).

ЙӖратымаш кум порылык гыч шога, тиде – яндарлык, ӱнышылык, чытымаш. Преподобный Ефрем Сиринын молитваштыже нуно духовный йӖн семын почылтыт. Яндарлык, ӱнышылык, чытымаш мемнан чон кӧргӧ илышнам утарымаш корныш виктараш полшат. Шӱм-чонлан порым ыштыше нине кум паша, чынжымак, айдемылан духовно кушкеш полшат. Тыге ме илышнан тичмашлыкше дене те мына да, Юмын мутшо почеш, поро пиалым муына. Вет святой апостол Павелын коринфян-влаклан колтым 1-ше серышыштыже Иисус Христос тыге ойлен: *«Мый айдеме да суксо йылме дене ойлем гынат, но йӖратымашем уке гын, тугеже йӖӱгышо той семӱзгар але шергылтыше кимвал веле улам. Лийын кертеш, мыйын пророкла ойлен моштымашем уло, чыла тайным палем да мыйын чыла шинчымашем уло, лийын кертеш, курык-влакым ваштактен шындаш ситыше ӱшанымашем уло, но йӖратымашем уке гын, тугеже мый нимо омыл. Мый уло погем пуӱден пытарем да капем йӱлалташ пуӱм гынат, но йӖратымашем уке гын, тыште мылам нимогай пайда уке»* (1Кор.13:1-3).

Йӧратымаш нерген кутырымо годым шуко йодыш лектеш. Чынжымак, лишыл ден торасе еным кузе йӧраташ да чыла тидым чонышто кузе келыштараш, вет юзгунам лишыл ен ден родо-тукымым йӧраташат шӱм-чон вийна уке?

Сандене Юмын ўжмӧ тыгай йӧратымашыш шуаш неле. Вет тудо айдемылан пеш сай да мӱндыр идеал, шукталт-дыме шонымаш семын почылтеш, пуйто тыгай йӧратымаш мландымбалне лийынжат огеш керт.

Туге гынат йӧратымаш нерген ен-влак эре кутыраш тӱналыт. Теве преподобный авва Дорофей мыланна моткоч сай умылтарымым коден. Тудо Юмым да лишыл еным йӧратымашым математике йӧн дене раш почын пуа: «Ушыштыда онгым сӱретлыза, тиде онгышто рӱдым да тушеч шарлен шогышо радиус-влакым палемдыза. Тиде кечыйол-влак рӱдӧ деч кунар шарлат, тунар икте-весьышт деч торлат. А кунам рӱдӧ дек лишемыт, тунар икте-весьышт дек чакемыт. Ынде шоналтыза: тиде онго – тачысе тӱня, а онгын рӱдыж – Юмо, а рӱдӧ деч лектын шогышо кечыйол-влак – айдемын илыш корныжын чынже. Тыштат тыгак: святой-влак онго кӧргыш пурат да Юмо дек лишемаш маньын, рӱдӧ дек вашкат. Лишеммышт семын Юмо да икте-весе деке лишкырак лийыт. Тыгак лиеш, кунам ты онгын рӱдыж деч торлат. Юмо деч торлымо годым ен-влак икте-весьышт дечат торлат. Кунар икте-весьышт деч торлат, тунар Юмо деч ойырлат. Йӧратымашат тыгаяк: айдеме Юмо деч корангеш гын, лишыл ен дечат торла. Юмым йӧратена да йӧратымашна дене Юмо деке лишемына гын, лишыл ен-влак декат чакемына. Айдеме шукырак поро пашам ышта да ен-влакым йӧрата гын, тудо Юмо дек лишемеш. Айдеме шӱмжӧ дене Юмын лишыл улмыжым кунар чот шижеш, тунар чот тудо ен-влакым йӧрата».

Черкын курым дене погынышо опытшылан энерташ да святой-влакын илышыштым ончалаш гын, тыге ойлаш лиеш: йӧратымаш – тиде айдемын ойыртемалтше шӱм-чон

шижмашыже, тунам эн торасе ең мыланна лишыл лиеш, мемнан шүмна йот ең дене куанен, пырткен мутлана. Тыгай годым ме өрдыжбег ден палыдыме айдемым ойгышт гыч лукташ тыршен, шкенаң эн күлешаннам пуэна, а кунамже шке ылышнамат огына чамане. Айдемын тыгай шүм-чон шижмашыже нерген тўнямбал историйыште эн чот сайын, мыйын шонымаште, апостол Павл возен: *«Йöратымаш кужун чытыше да поро, йöратымаш ок көрәне, йöратымаш ок моктане, ок кугешне, торжсан ок ыште, шкаланже пайдам ок кычал, ок шыдешке, осалым шарнен ок иле, чын огыллан ок куане, а чынлан йывырта, чыла леведеш, чылалан ўшана да ўшанен вуча, чыла чыта»* (1Кор. 13:4-8).

Ме кунам тиде мотор да таинственный шижмаш дене илаш тўнгалына? Тыгай йöратымым ик татыште кушташ огеш лий, кеч тудо тыглай паша деч тўналеш да христиан порылыкыш нöлтышö тошкалтышын эн күшыл верже марте шуйна. Ты тошкалтышын тўналтышыже христианинын шүм-чонжылан палыме пеш проста поро паша-влак улыт. Лишыл ең нерген осалым ит ойло, шкендым сырыме, шыдешкыме да кугешныме деч арале, шкендым ең-влак деч күш ит шынде. Шүм-чонын христиан йöратымаш күкшытыш күзымö корныжо пеш неле да тормакан. Но мемнан йылына осалым кутыра гын, шүм-чоныштына йöратымым иландарен огына керт. Кунам айдемын чонжо еңын ойгыжым огеш шиж, тыгай чонышто йöратымым кушташ огеш лий. Преподобный авва Дорофей тыге туныкта: «Лишыл еңетлан осалым ит ыште, тудым ит ойгандаре, ўмбакеже лавырам ит кышке, ўлык ит шынде, ит вурсо. Варажым изин-изин шке изатлан порым ышташ тўнгалат, мутет дене лыпландарет, пырля ойгырет да тудлан мо күлеш, тудым пуэт. Тыге ик тошкалтыш гыч вес тошкалтышыш күзен, Юмын полшымыж дене тошкалтышын эн күшыл верышкыже шуат. Лишыл еңлан изин-изин полшен, тый тугайыш толын

шуат, кунам шкаланет тыршымет семынак тудланат пайдам кондаш да сенгымашым тыланаш тўнгалат. Тиде Иисус Христосын *«Лишылетымат шкендым йӧратыме семынак йӧрате»* (Мф.19:19) манын кўштымыжым шуктымo лиеш.

Енғын ойгыжым уло шўм-чон дене корандаш тыршымаш айдемын поро чонан улмыжым почын ончыкта. Енғын ойгыжым ужмыж годым чон нимом огеш ыште гын, нелылыкыште улшо енлан полшаш огеш тырше гын, тиде йўштӧ шўм-чонан улмым пенгыдемда. Эсогыл чоннам йӧратымаш дене авалташат тептерна уке.

Иза-шольым йӧраташ кўлмӧ нерген мыланна святитель Тихон Задонский тунуктен ойла: «...Тыйын шонымаште, лишыл енет тыйын йӧратымашетым огеш шого гынат, йӧратымашет Юмылан кўлеш, вет лишыл енет Юмын кулжо, тудо Юмын тўсшым нумалеш да Христос тудын верч Шке вўржым йоктарен».

Преподобный Иоанн Лествичник йӧратымашым *«шўмыштӧ йўлышӧ Юмын тулжо»* (Слово 30:35) манын да илышнам темыше паша семын палемден. Йӧратымаш айдемым куан да пиал дене темен шога, тыгак тудым илыме курымыштына миен шуаш тыршыме цель семын ончыман. Ты цельыш шуаш манын, кужу жап пеш чот тыршыман. «Эн ончыч осал койыш-влакын пушентгыжым куклыза, вара ты верыште йӧратымаш саскам пуышо шуко укшан ик пушенте шочеш», – манын ойлен святитель Феофан Затворник.

Молан Господь мыланна *«...тушманым йӧраташ»* (Мф.5:44) кўштен? Мемнам ужмышудымаш, ойго, шыдешкыме, осалым шонен коштмо деч утараш да тичмаш йӧратымашым пален налаш манын. Тичмаш йӧратымашым пален налеш тугай ег, кӧ Юмо семын чыла енгым ик семын йӧрата. Тыгай ег *«Чыла ег утаралтше да чыным пален налже манын шонышо»* (1Тим.2:4), – пенгыдемда преподобный Максим Исповедник.

Йӱратымаш Юмын пӱлекше, вет Юмо – йӱратымаш. Тыгак «...Йӱратымаш шуко языкым леведеш» (1Пет.4:8). Святитель Феофан Затворник тыге ойла: «Юмым да лишыл енетым йӱрате. Теве могай кӱчык катехизис! Кок мут веле: Юмым йӱрате да лишыл енетым йӱрате. Кӱ Юмым тичмашын йӱрата, лишыл енжымат тудо тичмашын йӱрата, лишыл еным йӱратыше, Юмымат йӱрата». Теве молан Юмын чаманымашыж дене йӱратыше чонан лият. Тидлан кӱра преподобный Ефрем Сирин кугу пӱтӱ годым лудмо молитваштыже Господь деч йӱратымаш шӱлышым колташ сӱрвала, меат тыгак сӱвалена.

«Тек Господь тендан шӱмдам Юмын йӱратымашке да Христосын чытымашкыже виктара» (2Фес.3:5). Аминь.

*Кугу пӱтын икымше арнясе вӱргече.
Смоленск олесе Успенский кафедральный собор,
2001 ий 28 февраль*

ЕНЫМ ВУРСЫМО НЕРГЕН

Ачан, Эргын, Святой Шүльшын лүмеш!

Святой преподобный Ефрем Сирин Кугу пүтө годым кумалме молитважын кумшо ужашыштыже Господь деч «Мыланем иза-шольо-шамычым осалыш лукде илышашым да шке языкем ужын моштышашым пу» манын йодеш. Ме öрын колтена, молан Господь деч святой Ефрем еным вурсымо, үлык шындыме койыш деч утлаш вий-куатым йодеш? Вет еным вурсымаш изи экшык велыс?

Ўмбаç ончалаш гын, еным вурсен кутырымаш осал пашалан огеш шотлалт, вет ме кажне кечын көм-гынат вурсена, үлык шындына, мыскылена. Яра жапна лектеш гын, пошкудо дене манеш-манешым ойлаш вашкена. Лишыл енна, вес пошкудына-влак нерген түрлым ойлена.

Чынжым каласаш гын, еным вурсымаш калык коклаште чот шарлыше кугу язык. Черке тидын нерген эреак ушештара. Тидыже мемнан шүм-чоннан могай улмыжым рашемда. Тыршет гын, тиде язык деч утлаш лишеш. Тудын деч коранаш кугу вий-куат, чытымаш огыт күл, улыжат мутланыме годым еным вурсымо деч шкем кучыман да йылмым сорлыклыман. Но кажныже шке опытшо гыч пала, еным вурсен ойлымо деч шкем кучаш пеш неле.

Молан вара тыге лишеш? Амалже кушто, паледа? Еным вурсен кутырымына годым ме шкенам шке күшкө шындына, ең деч сайрак да ушанрак улмынам ончыктена. Утарышынан мытарь ден фарисей нерген притчыштыже каласкалыме семьянак, тачат еным вурсен ойлымаш тугаяк

кодын. *«О Юмо! Мый моло ең гай агыше, осалланыше, яжарланыше але тиде йозак погышо гай омыл, тидлан Тылат таум ыштем»* (Лк.18:11). Тыге фарисей мытарьым ончен, черкыште кумал шоген. Еным вурсымашын көргө шонымашыже – тиде шкем шке моктымаш.

Святитель Димитрий Ростовский тыге ойлен: «Еным вурсен ойлышо ең воштончыш гай, еным раш ончыкта, а шкенжым огеш уж але тудым купышто шогышо монча дене танастараш лиш, еным мушкеш, а шкеже лавыран вұдыштө шога».

Улыт эше тыгай ең-влакат, кудышт шкеныштын осал койыш-шоктышыштым вес еңлан тушкалтен пуат, кеч нуныштын тыгай экшыкышт йөршынат уке да лийынат огыл. Черке эре ойла: христианинлан еным вурсен ойлыман огыл, вет еным ужын-колмаш язык, ме вурсымо енын шұм-чон ылышыжым йөршын огына пале.

Ең-влаклан вес айдемын шұм-чон тайныжым, тудлан Господьын палемдыме Юмын корныжым ужын мошгаш пуалтын огыл. Чыла тиде тайне мемнан деч шылтыме. Лач Юмо веле айдемын шұм-чонжым пала, сандене мемнам аклаш, судитлаш праваже лач Юмын веле уло. *«Жап шумешке ида судитле. Шке жапыштыже Господь толеш да пычкемышеш шылтымым волгалтара, ең-влакын шұм шонкалымыштым чараш луктеш, тунам тауштымаш кажнылан Юмо деч лиш»* (1Кор.4:5) манын, апостол Павел Коринфян-влаклан колтымо икымше серышыштыже возен.

Преподобный Серафим Саровский воктенак грамотым палыдыме, нимо денат ойыртемалтдыме Павел лұман монах илен. Серафим Саровский Святой Шұлыш полшымо дене ең-влакын шұм-чон шонымашыштым пален моштен. Тиде монах нерген Серафим ачана тыге ойлен: «Павел шолына Юмын Кугыжанышыш пура да поро пиалан ылышым лач ик поро койышыжлан верч сулен налеш, вет тудо нигунам ниғө нерген осалым ойлен огыл».

Мыланна еным вурсен ойлымым йӧршын пытарыман. Вет еным вурсен ойлымына дене Чыла Ыштен Кертше Юмо ваштареш шогалына, кугу языкыш кок пачаш пурена: икымше, тиде Юмын судитлыме праважым лӱдде шке ўмбакына налына, а тыгай правана мемнан йӧршеш уке; кокымшо, шоненак але шоныде, еным вурсымына дене шкенам шке кўшкӧ шындена.

Еным вурсен ойлымаш мемнан шўм-чон илышнам лавыртен шога да языкын вынемышкыже шунгалтара. Кӧ Юмын закон почеш ила да Юмын кўштымашыжым шукташ тырша, тудо эн ончыч шкенжын осалжым умылен налеш да Юмылан ўшанле, Утарышынан подвигышлан йӧрышӧ лияш тырша. Шке языкнам ужын моштена гын, ен-влакым вурсымо деч шкенам шекланаш тўнгалына.

Вот молан преподобный Ефрем Сирий молитважын кумшо ужашыштыже Господь деч «Мыланем иза-шольошамычым осалыш лукде илышашым да шке языкем ужын моштышашым пу» манын йодеш. Святитель Феофан Затворник мемнам тыге туныкта: «Еным вурсаш огыл манын, шке языкым келгын шижын моштыман да тудын верч ойгырен, шўм-чонна колен манын шортман. Вет шке суртыштет колышо уло гын, пошкудо суртысо колышо верч азапланаш от тўнал».

Айста таче кече гыч икте-весеынам вурсымынам чарнена. Аминь.

*Кугу Пўтын икымше арнясе изарня.
Смоленск оласе Успенский кафедральный собор,
2001 ий 1 март*

ЯНДАР ЁДЫР МАРИЯЛАН ПОРО УВЕРЫМ ПУЫМАШ

*Преосвященство ден кугун пагалыме владыка-влак!
Шерге ача, иза-шольо да ака-шўжар-влак!*

Юмым Шочыктышо Эн Святой Ёдырлан Поро Уверым кондымо лўмеш пайрем дене мый чыладам саламлем. Патриарх ожнысек тиде службым Москвасе Кремльын Благовещенский соборыштыжо эртарам. Первопрестольный рўдолаштына тудо ик эн тошто храм. Руш кугыжанышын государышт ден Патриархышт тыште кумалыныт. Изи Москва княжестве ик теныз сер гыч вес теныз марте шарлен вочшо кугу кугыжанышын рўдышкыжў савырнен. Храмын пырдыжше тидын нергенат чыла палат. Ожнат шочмо мланде, православный вера да государь верч шке илышыштым пуаш ямде кугу ушан ўшанле вуйлатыше-влак да войска лийыныт. Но тидлан кўра веле огыл Русь кушкын. Калыкын вийжым нигўат да нигунам мучаш марте сенген кертын огыл, сандене пенгыде пружине семын Русь эре уэш вийнен.

Мо верч мемнан кугезына-влак тыршенят? Нунылан тынар чот поянлык кўлын мо? Але шке куатыштым шукемдаш тыршенят? Але пошкудышт-влаклан чот кўраненыт? Тидыжат, тудыжат чын огыл. Пошкудо-влаклан кўранаш амал лийын огыл. Сибирь ден тора эрвелысе кундемлаште могай поянлык улмо нерген тунам паленжат огытыл. Иктажшылан осалым ышташ шонымашат лийын огыл.

Кумда Русьым чумырымым духовный миссий сеьмын аклаш лиеш. Христосын чынжым Эрвельш шараш кўлмө верч Юмо ончылно мутым кучаш логалеш манын, калыкна сайын пален. Чылажат священник-влакын вийышт дене веле огыл ышталтын, тидлан тыршымашым да вийым уло калык пыштен. Таче ме службым Москвасе кремльыште, Шочмо элнан духовный рўдыштыжө, эртаренна, садлан тидым ойлем. Мемнан калыкын сенгымашыже нерген историйым шергалаш гын, чылажат духовный негыз да куат улмылан көра гына лийын кертын. Духовный польш деч посна сенгымашыш шуаш ок лий.

Теве тачат ме тыште исторический Русь, Россий кугыжаныш да Шочмо элнан пўрымашыже верч кумална. Господь мемнам Пылпомышысо Эн Яндар Царицын Леведышыже йымалне арален ашныже манын йодна. Иза-шольо-влак коклаште ваш умылыдымаш, икте-весе ваштареш шогымаш ынже лий. Кугу Русь кугыжанышым чумыраш полшышо духовный куат уэш погыныжо. Вет тиде куат илышыште öрыктарыше лўддымылыкым ончыкташ, герой ден святой ен-влаклан шочаш полшен.

Юым Шочыктышо Эн Святой Ёдырлан Поро Уверым кондымо пайрем кечын ме уэш тидын верч кумална. «Благовещение» мутшо Евангелий семынак «Поро увер» манын кусаралтеш. Архангел Гавриил гоч Юмо тунам Поро уверым Яндар Ёдыр Мариялан колтен. Тудын деч Юмын Эрге капангын да Айдеме Эрге лийын, тыге Евангелийлан тўналтыш пышталтын. Тиде Поро Уверже ик енлан веле огыл, а уло тўнялан лийын. Евангелий – тиде поро увер веле огыл, тыгак эше пиалан увер манын кусаралтеш. Мыланна иктаж-мом каласаш вашкыше ен деч ме ончыч лўдын йодына: тиде сай але уда увер? Сай увер манеш гын, ме куанена. Айдемын каласыме увержат мемнам лыплан-дара, кумылнам нёлта да вийым пуа гын, Евангелийыште улшо поро пиалан уверже нерген ойлен мошташат ок лий. Тудо кумылым веле огыл нёлта, а уло илышым вашталта

да тудым Юмын закон почеш чоҗаш тарата, тиде законнын кондымо порылыкшо деке нангая.

Юмо айдемылан Шке эрыкшым виеш ок тушко. Тудо Шкенжым пуйто ўмылыштө куча. Кызытсе еҗ шке ушыжлан, тыгак властын, оксан, науко ден образованийын вийжылан ўшана, сандене Юмо уке манын шона. «Юмыжо кушто? Мый Тудым ужын омыл. Мо тугай власть да окса, мо тугай шке тазалыкем да моштымашем, мый тидым палем. Шкаланем мый чылажымат шке ыштем, сандене Юмо нерген мый ом пале. Тудо кушто? Мыйын илышыштем Тудо уло мо?» Айдеме тыге шона гынат, Юмын эре да чыла вере улмыжо тидын деч ок вашталт. Да, Юмо Шкенжым ок ончыкто, Тудо ўмылыштө да ок кой, но сөрвален йодмо годым Тудо кеч-кунамат ўмыл гыч лектеш, мыланна вашешта да мемнан дене öрыктарышым ышта. Тунам ме öрын да куанен ойлена: «Теве мый денем тыгай чудо лийын!»

Мемнан элыште лийше событий-влак нерген каласкалыме годым пыртартыш жапыште тиде мутым чўчыкдынрак да чўчыкдынрак ойлат. Историйнам Юмо виктара, кўлеш годым Шке полшыжым пуа. Кўшыч пуымым ме ўшан дене налшаш улына. Юмын порылыкшылан шукталташ мемнан айдеме ўскыртлыкна да кугешнымына чаракым ыштышаш огытыл. Мыланна Яндар Ёдыр Мария деч примерым налман. Суксын кондымо уверлан Тудо ўскыртланыме койыш але умылыдымаш да ўдыр кугешнымашлан кōра тореш лийын кертеш ыле. Тудын ончылно Архангел Гавриил айдеме тўс дене шоген, шулдыржо кончен огыл. Тиде суксо манын, Мария тунам паленат огыл. Ала-кō толын да Тудлан ойла: «Тый пөрьен деч посна Эргым ыштет, Тудыжо Юмын Эрге лиеш. Давид кугыжан престолжым Тудлан ямдылыме да Тудын Кугыжанышыжлан мучаш ок лий». Тыгай мутым колмыж годым самырык ўдыр кузе чот öрын, тидым ме каласенат она керт. Тудо каласен кертеш ыле: «Мом ойлыметым мый ом умыло да

лүдам, кай тышеч». А Тудо тыглай мутым гына каласен: «Мый Господьын кулжо улам; тек тыйын ойлымет семын лиеш». Юмын кидыш Тудо Шкенжым нимогай уто йүк-йўан деч посна пуэн.

Шкенам Юмын кидыш пуаш мемнам Яндар Ёдыр Мариян примерже туныкта. Господь илышыштына Шкенжым да Шке эрыкшым чўчкыдынрак ончыктыжо манын, мыланна кумалаш кўлеш. Юмо тидлан кўдырчө да волгенче дене огыл вашешта, а мом йодмынан кўлешлыкшым умылаш полша. Тудо мемнан деке Шке порылыкшо дене тўкна, да ме умылена: тиде мемнан эрыкна дене огыл, а Юмын эрыкше да куатше дене лийын.

Утарыше Христосын шочшашыже нерген уверым ўнышын налше да шуктышо Яндар Ёдыр Мария мыланна пример лийже. «Юмо, Тый кушто улат?» але «Кушто чынже, молан Тый тыге ыштет?» манын, кугешнен йодмо олмеш мыланнат каласаш кўлеш ыле: «Мый Господьын кулжо улам; тек Тыйын ойлымет семын лиеш».

Чыладамат пайрем дене саламлем! Шочмо элна, калыкна, Черкына да исторический Русь ўмбалне Пылпомышысо Царицын Леведышыже лийже, мемнам ўшанымаш дене ушыжо да куат гыч куатыш кушкаш полшыжо. Аминь.

*Моско Кремль,
Благовещенский собор,
2014 ий 7 апрель*

ГОСПОДЬЫН ИЕРУСАЛИМЫШ ПУРЫМЫЖО

Уло шүм-чонем дене чыландам Господьын Иерусалимыш пуримо кечыже – Шертне рушарня дене шокшын саламлем.

Тиде пайрем мыланна шукум умылен налаш полша. Түняште Юмын эрыкшым, ең-влак мо нерген шонат да утаралтмашым кушто ужыт, тидым палаш Черке полша. Нине кок умылымашым палаш шукуштан неле, поснак нунылан, кө Юмын мутшын вийжым да келгытшым огыт шиж.

Иерусалим воктене тунам мо лийын? Иерусалимыш толшо Утарышым калык кугу чап дене вашлийын. Колышо Лазарьым ылыжтымыжым калык ужын да Тудын вий-куатшым пален. Тудо огыл гын, Кө эше калыкын йодмыжым шуктен кертеш? Вет тунам израиль калык римлян-шамычын кид йымачышт утлаш шонен. Кө эше кужун вучымо эрыкым пуэн кертеш? Тудо огыл гын, Кө эше чын, ушан, вяян да чактараш лийдыме кугыжа лийын кертеш? Кө эше Шке вийже дене колышо еным ылыжтен кертын? Сандене калык «Осанна Давидын Эргыжлан!» манын, кугу куан дене кычкырен, Утарышым вашлийын. Тыгодым калык моло вуйлатышым, кугыжам ужын огыл, лач Тудым гына, Кө Шке вийже дене колымашым сенен ...

Лач тыште евангелийысе событийын трагизмже, тудо тачысе пайремын негызше. Господь калыкын куанен вашлиймыжлан нигузеат вашештен огыл, вет Тудын шүмжым келге ойго авалтен. Тудо ужын: калык Тудын мландымбак молан толмыжым умылен огыл. Юмын чынже нерген чыла калыклан, чыла эллан да чыла тукумлан таныклыме мут-

шым умылен огыл. Юмын чынже Тудын кўштымашыштыже почылтеш. Икымшыже – «Шке Господь Юметым йорате». Кокымшыжат тудын гаяк: «Лишылетым шкендым йоратыме семынак йорате». Нине кўштымаш-влак ен-шамычын ушышкышт, чонышкышт да илышышкышт шыгышт манын, Господь туныктен коштын, öрыктарыше пашам ыштен, тидланак колышо Лазарьым ылыжтен.

Но калыклан пуйто нимо кўлын огыл. Утарыше толын, а калык эн кўлешаным, йоратымаш нерген туныктымашым, öрдыжкö шўкалын. Утарышын Иерусалимыш сенгыше семын огыл пурымыжым да Тудым кучен, петырен шындымым да Ыресеш орландарен пудалымым ужын, калык Тудын деч корангын. Тыгай Утарыше нунылан кўлын огыл. Кеч Тудын öрыктарыше пашажым, мутшын вийжым ужыныт, паленыт. Тунам чыла пуйто мондалтын. Вет тидыже тунамсе израильтян-влакын шонымышт ден ўшанышт дене кылдалтын огыл, сандене мондалтын. А Тудын мутшо да пашаже шонен моштышо ен-влакым теве ынде кок тўжем ий наре öрыктара!

Уло сандалыкым лўдыктышö да израиль калыкым шыгыремдыше Рим империй кушто вара кызыт? Эсогыл шўгаржат кодын огыл. Тунамсе куатше кызыт йомакыш веле савырнен. А тунам тиде вий айдемын ушыжым виктарен. Тудо калыкым Ыресыште кечыше Утарыше деч коранден, Тудым ужалаш да Тудын эн яндар капшым игылташ таратен.

Господьын Иерусалимыш пурымыж годым мо лийын, историйыште тиде адак пöртыл толеш. Юмын лўмжö дене мом Черке шуктышаш, ен-влак Юмо деч, Черке деч тидым огыл йодыт. Йодыт йöршеш весым – политикиште ик але вес тўшка вельште лияш, пуйто пиалын корныжым почшо иктаж толкыным вуйлаташ. Пиалан улмым кузе умылат? Шукырак йўаш да веселитлаш, кап-кыл йодмым шуктен ракатланаш. Черке тыгай пашалан тореш лиш гын, южо энже моткоч öреш да Черке деч, тудым тоштемше да та-

чысе ончык кайыше илышлан күлдымө манын, коранеш. Айдеме уш-акылын у сенгымашыже-влак тудым ўмыр му-чашыштыже кушко намиен пуртат, шкеже умыленат огеш шукто.

Тыглай осел ўмбак шинчын, Юмын Эрге да Айдемын Эргыже могай йолгорно да корно дене Иерусалимыш пурен, тиде корно гыч Черке нигунам огеш коран. Христос тудо корно дене Ырес деке миен шуын да мландымбак толмо миссийжым вашталтен огыл. Тудо Юмын чынжым калыклан ончыктен да ең-влаклан утаралтмаш омсам почын. Юмын Черкыже тидымак ыштышаш, нимогай сымыстары-маш да лўдыктылмаш, нимогай шоя да тўнясе кугу вий тудым вес корныш савырен кертшаш огыл. Айдеме илышын чын цельжым Юмо рашемден, тудым нигө вашталтен огеш керт.

Сандене ме Господьын Иерусалимыш пуримо кечыжым «Осанна!» манын кычкырыше-влак дене огыл пайремлена, а Утарыше почеш шып ошкылшо святой апостол-влак дене пырля лийына. Утарышын тўням утараш толмыжым нуно тунам уло шўм-чонышт, уш-акылышт дене умыленыт.

«Осанна!» манын кычкырымаш илышыштына кугеш-нымашым ынже лук манын, Юмылан кумалман. Мыланна Господьын ошкыло изи йолгорныж гыч лопка, кумда кугорныш вончаш огыл ыле. Ме шке шўм-чоныштына Юмын пуымо чыным – Юмым да ең-влакым йўратымашым – эре кучышаш улына. Ўшансена, лач Юмын порылыкшо дене ылыжтыме йўратымашын вийже веле тиде тўням вашталтен кертеш. Аминь.

*Моско ола,
Утарыше Христос лўмеш храм,
2012 ий 8 апрель*

СВЯТОЙ ЕВХАРИСТИЙ – ХРИСТОС ДЕНЕ УШНЫМО КУГУ ТАИНСТВЕ

Чыладамат кугу пайрем дене саламлем. Таче Кугу Изарня кече, тудо көргө куатше дене латкок кугу пайрем дене төр шога. Иисус Христосын орлыкым чытыме кечыже-влак кызыт эртат. Апостол-влак дене пырля Кас кочкышым ыштыме деч вара Утарышым первосвященник-влаклан Иуда кучыктен пуэн, да Тудым петырен шындат. Тиде чыла Кугу Изарнян лиеш.

Тиде кече Черке илышлан да уло тўнялан пеш кугу негыз да рўдө лийын. Шолып эртарыме Кас кочкыш годым Господь Святой Таинством – Евхаристийым – пенгыдемден коден. Евхаристий – тиде тауштымаш, Святой Пырчесым подылмаш.

Господьын Капше ден Вўржө Таинствын тўням утарыме пашаже Тудын Ылыж Кынелмекше да каваш Чапландаралт Кўзымыж деч вара тиде тукым историйын пытаргыш кечыже марте шукталташ ышталтын. Сандене иудей-влакын акрет годсо кугече пайрем йўлаштым шуктымост кастане Господь кидышкыже киндым налын, суапландарен да «тиде ен-влакын ыштыме языкышт верч тодылмо Мыйын Капем» манын, тунемшыже-влаклан пуэн. Кас кочкыш деч вара иудей-влакын йўлашт почеш кид гыч кидыш черет дене колтымост пытаргыш чашым йўмө годым, Господь тудым благословитлен да манын: «Тиде ен-влакын ыштыме языкышт верч йоктарыме Мыйын Вўрем». Тыгодым Утарыше эше каласен: «Мыйым шарнен, тыге ыштыза» Вет тўням утарышаш верч Тудо Шкенжым Ыресеш пудалыктен.

Евхаристий Таинстве Утарышын орлыкшым тыглай шар-
нымаш гына огыл. Кинде да арака гоч Утарышын Капше ден
Вүржым подылмына дене, Святой Шүльш полшмыо дене
ме Господьын мемнан верч мом ыштымыжым шарналтена.
Тиде веле огыл, Святой Шүльшын вийже дене ме эше Ута-
рышын ыштыме Таинствыжын участникше лийына.

Христианствын икымше курымлаштыже Пырчесым
Шолып Кас кочкыш годсо семынак подылыныт. Святой Ев-
харистий рушарнян пайрем үстелтөрыштө пырля кочкын
шинчыме дене ушналтын. Ушаныше-влак толыныт, үстөл-
төрыш шинчыныт да кочкыныт, а вара нунын коклаште эн
кугуракше кысел шогалын, кинде ден йошкар аракам ки-
дышкыже налын, благословитлен, тыгодым Утарышын ты
Таинством пенгыдемдымыж годым мом сугыньлымыжым
ушештарен. Тыге Святой Таинстве дене тыглай кочкын
шинчымашын иктыш ушнен кертме лүдыкшö лектын.
Адакшым ең-влак Пырчесым подылаш шот дене ямдылал-
тым чарненыт улмаш. Сандене апостол Павл Коринфян-
влакклан колтым икымше серышыштыже «судитлалташ
да титаканыш лекташ огыл» манын, Христосын Капше ден
Вүржым келгын шонен подылаш темла. *«Тыгеракын, кө
йörдымын тиде киндым кочкеш да Господьын чашыж
гыч йүэш, тудо Господьын Капше да Вуржö ваштареш
титакыш пура. Тиде киндым кочмо деч ончыч да тиде
чаше гыч йүмö деч ончыч айдеме шкенжым тергы-
шаш. Вет кө, Господьын Капше да чыла моло кокла-
ште ойыртемым ужде, йörдымын кочкеш да йүэш,
тудо кочмыж-йүмыж дене шкаланже судитлымашым
конда. Сандене тендан коклаште вийдыме ден черле
ятыр уло да шагал огыл колен»* (1Кор.11:27-30).

Святой Пырчесым шот деч посна подылмаш айдемым
черланымашке але колымашке нангая. А языкше верч öкы-
нен, чот ушанен, лишыл ең-влак дене келшен, Святой Таин-
ствылан ямдылалтеш гын, Утарышын Капше ден Вүржым
тудо языкшым кудалташ, курымашлык илыш верч, тыгак че-

рым паремдаш да түрлө ойгыжым мондаш подылеш. Святой Евхаристий таинстве гоч ме Христосым Святой Шүлышын вийже гоч шижына да Тудын дене пырля лийына.

Господь ик жапыштак ужаш лийдыме Юмо да мландымбалысе айдеме, сандене Пырчес подылмаш чонланат да капланат пеш күлешан. Святитель Иоанн Златоустын ойлымыж почеш, шуко енын Утарышым ужмышт шуэш да Тудын ойлымыжым колыштнешт, вургемжым кучен ончынешт. Но вет Господын Капше ден Вүржым подылмо годым ме шу-кырак налына. Те Тудым ужыда веле огыл, а көргышкыда Юмо-Айдемым Шкенжымак налыда. Тиде пеш кугу чудо, мо дене тидым эше тангастараш лиеш?! Христосын Капше ден Вүржым ўшан дене подылмеке Юмын вийже мемнан черле капна, чонна, ойгына, экшыкна дене ушна. Юмо мемнан дене гын, мо мемнан ваштареш лийын кертеш?

Сандене Господь Черке нерген тыге ойлен: *«тамыкын капкаже тудым ок сене»* (Мф.16:18). Айдеме капым налше Господым сенаш огеш лий. Тудым ны орлык, ны ыресыште колымаш сенен огыл. Святой Черкыште улшо да кажне ўшаныше енлан святой Евхаристий Таинстве гоч толшо Иисус Христосым ты тўняште озаланыше осалын нимогай вийже огеш сене.

Симеон Новый Богословын мутшым ушештарен, ме тыге ойлена: Евхаристий – Черкын Таинствыже. Лач Евхаристийым шуктен шогымыж дене Черке виягеш, Юмын эрыкше почеш Черке тиде тўняште Христосын Капше улеш да Утарышын пашажым шуйдара.

Шарныман, ме Христосын Капше дене кылдалтын улына, Господын Капше ден Вүржө – мемнан илышнан рўдыжө. Святой Пырчесым подылмек, ме Юмо дене пырля лийына, шўм-чон да капкыл черна эмлалтеш, сулыкна касаралтеш да Юмо мыланна шке Кугыжанышышкыже омсажым почеш. Аминь.

*Кугу Изарня, Моско ола,
Утарыше Христос лўмеш храм,
2011 ий 21 апрель*

ЎШАНЫМАШ ШЎМ-ЧОН САСКАМ КОНДЫШАШ

Ачан, Эргын, Святой Шўлышын лўмеш!

Господь Иисус Христос Иерусалимыш чапландаралт пурымекъже, Шкенжын пытаргыш пашажым тўнгалын. Тиде кече-влакым ме Кугу пўтын пытаргыш арняштыже ушештарена. Тунам калык Утарышын мутшым моткоч тўткын колыштын. Иисус почеш кошшо калык тўшкаште, таче лудмо Евангелий гыч (Мф.22:23) палена, кугун тунемше, калыкым вуйлатыше фарисей ден саддукей-влакат лийыныт. Таче ме нуным политический элита манына ыле. Конешне, лийыныт тыгак тыглай проста калыкат. Утарышын мутшым нигунам эше, очыни, тыгай кугу тўткыш дене тынар калык колыштын огыл. Тудын илышыже эн кугу кўкшытыш шуын. Тудын мутшо чот кугу куатан лийын. Калыкат Тудым кугу тўткыш дене ончен.

Конешне, Господь тиде кечылаште калыкын илышыштыже эн кўлешан да утаралтмашыш нангайыше корно нерген ойлен. Калык дене ик эн первый мутланымаштыже Утарыше ен-влакым смоковнице – мотор лышташан ладыра инжир пушенге дене тагастарен. Моторлыкшо дене ен-влакын шинчаштым куандарыше ик тыгай инжир пушенге саскадыме лийын. Матфейын возымо Евангелийыштыжак тыге возымо: *«Сай саскам пуыдымо чыла пушенгым руат да тулыш шуат»* (Мф.3:10; 7:19).

Саскадыме пушенге нерген Утарыше арам огыл тушт-ен ойлен. Айдеме илышыжым арам илен эртарышаш огыл. Тудо пашаштыже але еш илышыштыже – калыклан пай-

дале саскам кондышаш. Тиде саска илышым сасмдышаш, шўм-чон моторлыкым шукемдышаш. Тиде саска курымашлык илышыш нангайыше вияндыш лийшаш. Ме Юмылан ўшанымашнам шинчалан койшо паша дене гына ончыктена, а Юмылан чынжымак кўлешаным огына шукто гын, чока лышташан саскадыме инжир пушенгыш савырнена.

Саскадыме пушенгыш тыглай ең деч тўнгалын кугыжаныш ден политический деятель марте чылан савырнен кертыт. Кажныже, кō шке илышыж да пашаж дене пайдале саскам огеш кондо, тудо йōрдымō пушенгыш савырна. Кōлан кўлеш саскам кондыдымо вондер? Юмылан ўшаныме годым тиде саскадыме пушенгым эре шарныман. Юмылан ўшанена манын, лўмжылан веле черкыш коштына, сортам шындена, а шўм-чоныштына порылык ден йōратымаш уке гын, ме исыр пеледыш веле улына. Ёмбач ончалмаште пеш мотор койына, а шкеже саскадыме улына.

Утарышынан мландымбалне илымыж жапыштат калык Юмылан ёмбачын веле ўшанен. Теве таче ме Евангелий гыч ик ужашым лудна, куштыжо Господь сайла кояш тōчышō фарисей-влакым кўлдымашлан ўшандарыше законом илышыш шындарымыштлан вурсен ойла. Фарисей-влак шкештат, пайдале саскам кондыде, куштылго илышым илат веле огыл, а моло-влакымат шоялан туныктат. Христосын саскадыме шўм-чон нерген ойлымьжо тунам калыкым чотōрыктарен.

Тачысе илышнам ончалаш гын, меат саскадыме пушенгыш савырнен пытенна огыл мо? Южгунам черкыш миен толына да шонена: сай пашам ыштышым, сортам чўктышым, ынде Юмо мыйым колешак. Мемнан калык ожнат илыш йўлалан чот кугу верым ойырен да кызытат тудым шукташ чот тырша. Черкыш кайымаш да сортам чўктымаш дене гына серлагыман огыл. Тыгай койыш XVII курымышто Черкым кок тўшкалан шелын. Тошто йўлам кучышовлак, нуным старообряцы маныт, обрядым вашталташ огеш лий, уке гын тудо утарыме юзо вийжым йомдара манын шоненыт. Тидыже вет юзылан ўшаныме дене иктак.

Тыгодым шуко енын тыгай йодыш лектеш: «Тугеже нимогай йўламат шуктыман огыл?» Тўрлө сектыш коштшо-влак Юмын храмже огеш кўл да нимогай обрядым шуктыман огыл маныт. Тидыже старообрядец-влак деч эше кугурак лўдыкшым луктеш. Айдеме чон да кап деч шога, тудо шижеш, ужеш, колеш, тудо тўням шинчаж дене ужеш. Айдемын шўм-чонжым шинчалан койшо образ пентгыдемда. Теве примерлан Кугу пўтым налына. Вет тидат обряд але йўла, но тудо мыланна моткоч кўлешан, мемнан шўм-чон илышнам вашталтымаште, саемдымаште пўтö кугу виян!

Кушто вара чынже? Юмылан ўшанымашна мыланна саскам кондыжо манын, кузе ўшаныман? Черке мом шўда, тудым чыла шуктыман. Черкыште шуктыммо йўла, обряд-влак мемнан шўм-чон илышнам вашталтат. А кунам кумалына да Черкын туныктыммо чыла правилжым шуктена, но шўм-чоннам огына вашталте гын, тугеже ме чын огына иле. Шке илышым вашталташ да ўшанымашна шўм-чонланна саскам кондыжо манын, святитель Иоанн Златоустын туныктыммыжым шуктыман: «Мланде пашаен кузе нурым тыршен куралеш, тугак тят шке койыш-шоктышет дене пашам ыште – языкым шўкшудо семын кўрын лук, закондымылыкым иман вондерым руымо семын пытаре, саскадыме ир пушентым куклыммо семын сулыкым куклен лук».

Саскадыме смоковницын образше – тиде лўдыктышö образ, кöлан саскадыме вондер кўлеш. Тиде притче гоч Господь мыланна ушештара: саскам кондыде илымыланна ме ончыкыжым мутым кучаш тўнгалына. Арам огыл лач тиде притче дене Страстной арня тўнгалеш. Курым-влак эртенит, но смоковнице нерген евангелийысе историй тачат тугак пўсын шога. Тек тыланда Господь Тудын мутшым умылаш да илышдам вашталташ полша, илышыштыда Юмын чынже лийже. Аминь.

*Кугу Шочмо,
Смоленск олесе кафедральный собор,
2004 ий 5 апрель*

ХРИСТОС ЫЛЫЖ КЫНЕЛЫН!

«Ача могай йӧратымашым мыланна пуэн, ончалза: мемнам Юмын икшивыже-влак маньт, да ме тыгай улына» (1Ин.3:1).

Преосвященный архипастыр, чот пагалыме пресвитер ден диакон, Юмым йӧратыше инок ден инокиня, шерге иза-шольо ден ака-шӱжар-влак!

Христос Ылыж кынелын!

Шергаканем-влак, тиде куанле да илышым пенгыдемдыше мут дене тендам чыладамат чоным утарыше Волгыдо Кугече пайрем дене шокшын саламлем.

Черке тиде кечым пайрем-влакын пайремышт да чыла йывыртymаш деч кугу йывыртymаш манаш уло тӱням туныктышо святитель Григорий Богословын мутшым кучылтеш. Тыште пеш келге шонымаш уло, вет «кече каваште шӱдыр-влак деч мыняр чот волгыдо, Кугече пайремат мландымбалне ег-влакын пайремлыме куанышт деч веле огыл, а Христосын да Христос лӱмеш пайремлыме моло йывыртymаш дечат тунар чот кугу» (Святой Кугечылан. 45-ше Шомак).

Христосын Ылыж Кынелмашыже айдеме тукумым утарымаш историйыште эн кӱлешан лийын. Тыште мемнан ушанымашнан тӱн умылымашыже да келгытше, тӱнйалан христиан увертарымашын рӱдыжӧ да куатше. Таче мемнан туныктыммо мутна пеш кӱчык. *«Христос Ылыж кынелын! – Тидым каласымеке, мом эше ешарен кертам?»*

Чыла каласыме!» – ойлен Москван митрополитше святитель Филарет (1826 ий, 18 апрель, Святой Кугечын каласыме Шомак).

Адамын сулыкыш пурумыж деч вара айдеме тукумын историйже – тиде поро ден осал коклаште чарныдыме крдалмаш. Икымше ен-влак Юмын шүдымым колыштын огытыл, тыге илышышке да тўняшке сулыкым пуртеныт, а сулык дене пырля орлык, черланымаш, шўйын пытымаш да колымаш пурен. Сулыкым ыштымышт ен-влакым Юмо деч ойырен, вет осалым Юмо пўрен огыл да чыла шоям Тудо ок йўрате. Тўняште чын илыше ик енат тиде ойган ойырлымашым, шўм-чон илышын келге агуржым, сенен кертын огыл, да тидыже айдеме вий дене ыштен кертшашлыкат лийын огыл. Святитель Григорий Богослов манмыла, «мыланна ылыжаш манын, капым налше да пуштмо Юмо кўлеш лийын» (Святой Кугечылан. 45-ше Шомак).

Вес семын каласаш гын, Христосын Ылыж Кынелмашыже курымашлыкыш нангайыше сенымаш лийын. Тидлан кўра айдемын вийдымылыкше пытен да Юмо дене пырля лияш йўн пуалтын. Пўрышў Юмо ен-влакым мучашдымын чот йўратен, тидымак Кугече пайрем ончыкта, вет *«Юмо тўням туге йўратен, Ик Шкет Эргыжымат пуэн; Эргыжлан ўшаныше иктат ынже йом, а курымашлык илышым налже манын, тыге ыштен»* (Ин.3:16).

Молан вара ме кызыт Кугечым ты мландымбалне пайремлена, кушто чон ойго да орлык, сар да ваш сырымаш, ужмышудымаш да шыде темын? Ме мурена: *«Христос колымаш гыч ылыж кынелын, колымыж дене колымашым сенен да шўгарыште улио-влаклан илышым пуэн»*, а мландымбалне кажне егын илышыже колымаш дене мучашлалтеш. Сандалыкыште колымаш улмым Кугече ўштыл шуэн огыл, но Господьын Ылыж Кынелмашыже мыланна, Христосын тунемшыже да Тудын почеш кайыше-влаклан, курымашлык илышлан ўшаным пуэн, сандене чон ойгына да мландымбалысе чыла орлык сенгалтыт. Мылан-

на, христиан-влаклан, колымаш ынде лишыл ең-влак дене ойырлымаш гына огыл, а Юмо дене куанле да вучымо вашлиймаш.

Колышо-влак кокла гыч икымше ылыж кынелше Христос Юмо мыланна сулык ден колымашым сенген кертше ик корным гына ончыктен. Тиде йоратымаш корно. Тиде йоратымаш нерген ме уло тўнялан ойлышаш улына. Эн ончыч ме тидым шке илышна дене пентгыдемдышаш улына. *«Тендан коклаште йоратымаш лиеш гын, Мыйын тунемшем улмыдам чылан палат» манын Господь (Ин.13:35).*

«Но эн ондак йоратымаш дене вўдылалтса, тудо чыла сайым уша» ешарен апостол Павел (Кол.3:14). Христиан-влакын эн кугу порылыкышт – йоратымаш. Курымашлыкыш вончымо годым ме Господьым Шкенжымак ужына, мемнан ўшанымашна тунам шинчымашыш савырна, утаралташ ўшанна Юмын чаманымыже дене шукталтеш. Йоратымаш нигунам ок пыте да нигунам ок вашталт.

Святитель Игнатий (Брянчанинов) пеш сайын возен: *«Христианствын эн кугу кўкшытшў – лишылетым йоратымаш кўкшыт»* (Лишыл ең деке йоратымаш нерген. Аскетический опыт-влак). А мо тугай «эн кугу йоратымаш кўкшыт»? Тыгай йоратымаш палыдыме енгым, осалым шонышым да тушманымат йораташ тарата. Шкенжым чаманыдыме тыгай йоратымашым айдеме уш дене умылашат ок лий, тыглай илышыште тудо шагал вашлиялтеш. Юмын порылыкым пуышо шўм-чон подвиг дене веле тудым погаш лиеш. Мемнам ужмышудымо-влаклан тунам ме йоратымаш дене, а осаллан порылык дене вашештен кертыва.

Христос мыланна тыгай йоратымашым ончыктен. Мемнан утаралтамашна верч Тудо мыскылымашым, орлыкым да йўсланен колымашым чытен. Христос Юмын чыла сенгыше да чыла темыше йоратымашыже тамыкым негызше марте шалатен да айдеме тукумлан райын капкажым почын. Осалын вийже кугу улмыла чучеш веле, тудым йоратымашын

да порылыкын вийже дене тагастарашат ок лий, вет йӱратымашын да порылыкын тӱнгалтышыже – Юмо. Илышыште кеч-могай нелылык вашлиялтме годымат тидым шарныман. Сулык да ондалымаш ваштареш пенгыде лияш мыланна храмыште пырля кумал шогышо калыкын шӱм гыч лекше молитвашт да Святой Причастий годым Господын Эн Святой Капше ден Эн Яндар Вӱржым кӱргышкына налмына полша.

Кугече куаным шӱмна дене шижын, Илышым пуышо Христосым колымаш гыч Ылыж кынелшым ужын, чоным утарыше тиде куан уверым шке лишыл-влаклан веле огыл, тораште улшо-влакланат шуктена. Нунат Юмын йӱратымашын каласен мошташ лийдыме волгыдыжым ужышт да Ачан, Эргын да Святой Шӱлышын чот пагалыме да чапле лӱмжым мемнан дене пырля моктышт.

Христосын Ылыж Кынелмашыжын утарыше да ушакыл дене умылен мошташ лийдыме волгыдыжо мемнан илыш корнынамат волгалтарыже, сотемдарыже да лыпландарыже, мемнамат Пылпомыш Кугыжанышлан йӱрышым ыштыже.

*Шергаканем-влак, куаныза,
вет Христос чынжымак Ылыж кынелын!*

2016 ий 1 май

СВЯТОЙ ШҮЛЫШ – КУРЫМАШЛЫК ИЛЫШЫН ВИЙ-КУАТШЕ

Ачан, Эргын да Святой Шүлышын лүмеш!

Волгыдо Кугече изарнян ме Евангелий гыч ик ужашым лудна. Тыште Утарыше Христос деке шолып тунемшыже Никодимын толмыж нерген ойлалтеш. Никодим тунам Синедрионын, иудей-влакын кўшыл канашыштын, енге лийын, сандене Иисус дене йышт веле вашлийын кертын. Ме нунын мом кутырымыштым она пале гынат, ик чынже нерген Иоанн Богослов Евангелийыште моткоч сайын серен коден. Тунам Утарышына ик эн тўн, кўлешан ойым каласен: *«Чыным, чыным тыланет ойлем: кō вўд деч да Шүлыш деч ок шоч, тудо Юмын Кугыжанышыи пурен ок керт»* (Ин.3:5).

Господь тунам Тынеш пуримо таинстве нерген ойлен, но ик тидым веле огыл. Таче ме каласыме шонымышым кумданрак рашемдена. Святой Шүлыш да Тудын уло сандалыклан моткоч кўлешан улмыж шотышто шонкалымыж годым святой Василий Великий тыге манын: Святой Шүлыш – курымашлык илышын вий-куатше.

Кажне чонанлан илаш вий-куат кўлмō нерген ме палена. Айдеме ок коч, вўдым ок йў гын, вийже огеш лий, кола. А кече петырналтеш гын, уло мланде пыта. Вет лач кечын ырыктымыжлан, тудын волгыдыжлан кōра мландымбалне чыла чонан ила. Эше уло сандалык кумдыкышто, чыла чонаным шочыктымаш кўкшыгыштō кугу вий-куат уло.

Тўнят тыге ышталтын: лач ала-могай тўжвал вий-куат улмылан кōра веле илыш, сандалык, Юмын чыла чонанже

лийын кертыныт. Айдемын чонжо огеш коло, а курымашлык илышлан вий-куатым тудо ала-кушеч өрдыж гыч налын шога, вет шкеже тыгай вийым луктын огеш керт. Айдеме ты вий-куат дене шындалт огеш шого гын, тудо капкыл дене веле огыл, а чонжо денат илен огеш керт. Капше колымо дене пырля чонжат пыта ыле.

Святитель Василий Великий мыланна тыге ойла: «Айдеме чонлан вий-куатым Юмын куатше пуа – тиде Святой Шүлышын благодатьше, порылыкшо». Святой Шүлыш дене ме илена, тудын денак мемнан чонна ила. Айдемын колымыж деч вара тудын чонжо Святой Шүлыш деч посна Юмын Кугыжанышыш пурен веле огыл, а лийынжат ок керт.

Капкыллан илышым пуышо вий-куат деч коранаш түрлө йөн уло. Айдеме югунам кочмым чарна. Вуйуш пудыраныме дене черланыше енын кочмыжо огеш шу, а вес енгын, шке кумылын кочмым чарнен кертеш. Тудо «голодовкым объявитлен» маныт, тыге калыкын чаманымыже, полшымыж дене шке шонымыжым шуктынеже. Шуэн огыл тыгай койыш сенгымашыш огыл, а колымашыш веле шукта.

Ме кечын волгыдыж дечат шылын кертына. Бетон пырдыж дене петырналт, рокыш урналт, тўжвал вий-куат деч коранат гын, шуко жап от иле. Святой Шүлышын вий-куатше деч коран илыше айдемын тептерже мынярлан сита? Тидын нерген шоналташат лўдат.

«Айдемылан кече волгыдым ужаш тудын шўянше шинчаже ок пу, а Святой Шүлышым налын керташ тудлан шкенжын осал, опкын койышыжо авырен шога», – манын святитель Василий Великий. Ты танастарымах моткоч чын да чонжо утаралтмаште айдемын шке рольжым почын пуа. Тудо шке вийже дене гына утаралт огеш керт, лач Святой Шүлыш айдемым утара да чонжым Юмын Кугыжанышыш пурта. Кочкаш торешланыме, курыкпомышто шылын шинчыме але кечыйол деч коранме семынак ме шке осал койышна, погынышо языкна дене чоннам Святой

Шүлышын порылыкшо, благодатьше деч петырена. Тыге ме Юмын Кугъжанышыш огына пуру да чоннат пыта.

«Синергия» грек мутым святитель Василий Великий «Юмын да айдемын пырля ыштыме вий-куатышт» манын кусара. Утаралтмаш паша – тиде Юмын пашаже. Святой Шүлышын вий-куатше деч посна чон иленат, утаралтынат ок керт. А айдеме ты пашаште эрыкан: тудо шке чонжым Юмылан почын але петырен кертеш. Юмын чыла ыштен кертмыже ден айдемын эрыкше илышыште моткоч сайын келыштаралтыт. Юмыжо чыла ыштен кертеш, а тыйже мом ойырен налат? Чонетын утаралтмашыже тыланет күлеш мо?

Иоаннын возымо Евангелий гыч таче лудмо ужаш мемнан утаралтмашнан тайныжым почын пуа. Тудым ме святой ача-влакын ушан шонымашыштым тунемме годымат умылена. Мыланна, XXI курымышто илыше-влаклан, тиде моткоч күлешан рашемдымаш. Тыгай ушан ойым ме тетла нигушто огына кол, нимогай школыштат огыт туныкто. Утаралтмашын күлешлыкше нерген ме духовный школышто веле умылен налын кертына. Светский туныктышо-влак кокла гыч тыгайым шагалынже умылтарен кертыт. Тидлан мемнам лач Юмын мут веле туныктен кертеш. Сандене мыланна Юмын мут дене кылым арален кодаш күлеш. Юмын ойлен кодымыж дене ме шүм-чоннам пойдарышаш улына. Лач ты ушан туныктымаш дене веле ме утаралтмашыш корным почына.

Таче Евангелий гыч лудмо ужашыште каласымым ушыш пыштен, шүм-чоннам Юмын порылыкшылан, Тудын благодатьшылан почына, шке илыш корнына дене чын ошкылаш да эре шарнаш тўналына: вий-куатым пуышо Святой Шүлыш – кырымашлык илышын негызше. Аминь.

*Волгыдо Кугече изарня,
Свято-Троицко-Сергиевый лавре,
2014 ий май*

ГОСПОДЬЫН ПЫЛПОМЫШКО ЧАПЛАНДАРАЛТ НӨЛТАЛТМЫЖЕ

Ачан, Эргын, Святой Шүлышын лүмеш!

Чыладамат уло шүм-чон дене саламлем тачысе кугу пайрем, Господьын Пылпомышко Чапландаралт нөлталтме кечыж дене! Нылле кече эртыш, нине кечылаште ме Волгыдо Кугечым пайремлышна, нине нылле кече тичмаш куан дене эртышт. Вет Христос тунемшыже-влак пелен лийын огыл, но Тудо нунын деке толын коштын. Толмыж годым Тудым Иисус Христос манын, чыланак пален кертын огытыл. Теве Мария Магдалина, Лука ден Клеопанунын дене Иисус Христос мутланымым ончыч пален огытыл, вара веле умыленыт.

Тиде нылле кече жапыште Господь тунемшыже-влак дене Иудейыште да Галилейыште вашлийын, нунылан Пылпомыш Кугыжаныш нерген туныктен. Лач тиде нылле кече жапыште ончыкылык христиан общинын илышышкыже шуко пыштыме лийын. Тудым ме преданий манына. Тудым возымо огыл, но христиан-влак тукум гыч тукумыш каласкален толыныт, да тиде кызыт Черкын священный преданийышкыже савырнен.

Таче службышто лудмо Евангелий гыч ужашым Лукан возымо Евангелийжын пытартыш 24-ше главаж гыч налме. Апостол тушто Ылыж Кынелше Христосын тунемшыже-влаклан кончымыжым возен. *«Мыйын кидем да йолем ончалза – тиде Мый Шке улам»* манын, Утарышына ойлен (Лк.24:39). Христос улмыжым тунемшыже-влаклан

ўшандараш манын, Тудо умбакыже тыге ешарен: «Мыйым тўкалтыза да ончалза. Шўлышын капшат, лужат уке». Петырыме омса гоч шижде пурышо Христос апостол-влакым öрыктарен да чын илыше семын огыл, а шўлыш, призрак семын чучын. Господь апостол-влакын кокытеланымыштым шижын, нуным ўшандараш манын, кочкаш йодын. Тудлан тулеш кўктымö колым да мўйым конденыт. Господь тидым кочкын. Ылыж Кынелмыж деч вара Тудо кочкыш деч поснат кертын, но тунемшыже-влаклан капан улмыжым ўшандараш манын, кочкышым тамлен. Тудын шўлышыжö веле огыл, а капшат колымаш гыч кынелмыжым ончыктен.

Евангелийым возышо Лука «У Сугыньын» эше «Апостол-влакын Пашашт» книгажым возен. Лукан возымо Евангелийже 24-ше глава дене мучашлалтеш. Тушто Господь Ылыж Кынелмыж деч варат чынак капан улмыжым пентгыдемда, а «Апостол-влакын Пашашт» книга Господьын Пылпомышыш Чапландаралт Кўзымыж гыч тўналеш. Тыгодым кок пöръен толын да ойлен: «Мом тыге пылпомышко ончен шогеда? Тиде Иисусын тендан деч пылпомышко нöлталтмыжым ужында. Кузе Тудо каен, тугак мөнгеш пöртылеш».

Господьын Пылпомышыш Чапландаралт Кўзымыж нерген святой Иоанн Златоуст тыге умылтара: «Господь капым мландымбалым коден каяш огыл налын, а тудым Святой Троицын тайныж дене авалташ да чыла суксо погын тудлан вуйжым савыже манын, кугыжан престолыш шындаш тыге ыштен».

Утарышынан капше – тиде мемнан капна. Коклан ме шке кап-кылнам огына переге, тудым тёрлö уда койыш, сулык дене аяртена. Мондышаш огынал: ме Утарышынан капше дене кылдалтше кап-кылан улына, вет айдеме тукум ик пёртүс дене кылдалтын. Господь Шке капшым Божественный илышыш кўзыктен да Тудын капше гоч ме Тудын дене кылдалтынна. Тиде мыланна пеш кугу куан. А Святой Пырчесым подылко годым Тудын дене эше чот лишке лийына.

Чыла тиде Юмын айдемылан пуымо келге шонымашыже. Ме шкетын огынал, ме өрдыжбен огынал, ме кушеч лекмынам палдыме, пиалдыме «түшка» огынал. Мемнан кокла гыч кажныже – чон дене веле огыл, а кап денат Господь Утарышына дене кылдалтын.

Тидын дене негызлаттеш мемнан Юмылан кумалмына, кап-кыл тазалык верч Юмым сөрвалымына. Сандене шке кап-кылым арулыкышто кучыман, тазалыкым перегыман, вет югунам черже шкенам ыштыме языкнан лектышыже лиеш. Арам огыл апостол Павел Коринфян-влакнан колтым 1-ше серышыштыже тыге возен: *«Але те огыда пале: тендан капда – тендан дене ушнен ылыше да Юмо деч налме Святой Шүлышын храмже?»* (1Кор.6:19) Тиде храмым шалатена гын, ме Юмын ончылно языкыш пурена.

Тачысе кече Утарышына ден мемнан коклаште кыл чынжымак улмо нерген туныкта. Тиде кече шүм-чоннан духовный кўкшытшö верч тыршаш туныкта. Юмын пуымо капнам лунчыргымо деч тыге гына арален кертына. Тачысе пайрем мемнам языкым касарыкташ туныкта, тиде пашам Господь Черкылан тўн миссий семын кучыктен, вет языкым касарет гын, тудо кудалталтеш.

Ик тиде у семын илаш тўнгалаш, шонымаш ден койыш-шоктышым чарныде терген шогаш да Господьлан уло шүм-чон дене öкынымашым кондаш сита. Молитвам лудмо, Святой Пырчесым подылмо гоч Тудын дене ушнен, чон ден кап-кылна Тудын пуымо порылыкшо дене пентгыдемдыме лиеш, вет мемнан капнажат Юмын.

Таче ойыртемалтше пайрем, вет тудо мыланна ўшаным пурта. Утаралташ ўшаным да Господь дене вашлийын кер-тме ўшаным пуа. Чыладамат тиде утаралтмаш кече дене саламлем. Аминь.

*Господьын Пылпомышыш Чапландаралт
Нöлталтмыж лўмеш
Никитский капка лишне улиш храм,
2013 ий 13 июнь*

ХРИСТИАНИН ТАЧАТ ТҮТКЫЛЫКЫМ ЙОМДАРЫШАШ ОGYЛ

Ачан, Эргын, Святой Шүлышын лүмеш!

Юмын Литургийым служитлымына годым ушыш-кем Иоанн Златоустын каласымыже толын пурыш. Тудо моткоч сайын ойлен: «Чынын ойыртомже тугай: кунам шунын тудын үмбак кержалтыт, тудо сенген пörтылеш». Чын ваштареш сенен керташ лийдыме вий тарванен манын, шуко ең шона гынат, чын садак нөлталтеш.

Мемнан ўшанымашнат тыгай. Таче ме Иоанн деч Евангелийым колыштна. Тудлан ўшаныше иудей-шамычлан Иисус каласен: *«Те Мыйын шомакем кучен иледа гын, Мыйын чын тунемшем-влак улыда, тунам те чыным пален налыда, а чын тендам эрыканым ышта»* (Ин.8:31-32). Чын Ача Юмо деч лектеш да Эргыж гоч Святой Шүлыш дене толеш. Айдемын вийже да властьше южгунам кугун коеш гынат, Юмын чынжым сенен кертше нимогай вий уке. А чын икте веле, тиде – Юмын чынже, мом Тудо мыланна Шке Господь Иисус Христос Эргыже гоч почын.

Бутово полигонышто улмына Евангелийын да Иоанн Златоустын каласымыжым пенгыдемда. Кунам-гынат тыште храм лиеш манын, кө шонен? 1937-ше ий август гыч тўналын 1938-ше ий мучаш марте тышке колаш судитлыме але лўен пуштмо орлыкан ең-шамычым кондеденыт. Поснак шуко еным 1937-ше ий мучаште да 1938-ше ийысе февральыште пытареныт. Тунам йўран, луман, йўшто

мардежан игече шоген: ала шыже, ала теле? Йыраваш пыч-кемыш, ночно, лавыра – волгыдылан нимогай ўшан лийын огыл. Юмо кунам-гынат чыным почеш манме шонымаш ушышкат пурен огыл. Южышт ала пытартыш минут марте шоненят: «Теве иктаж-могай чудо лиеш да чын почылтеш, тунам ме илыше кодына!» Но Юмо тунам нимогай чудымат ончыктен огыл. Нине лаке тўреш ен-влакым пуштеденят, Христос верч орланыше-влакын капыштым ночно лавыра дене леведыныт.

Шучко жап эртымекат тиде верыш пўртылаш вашкен огытыл. Черке тидын нерген эре шарнен, но шонимо семын ышташ йўн лийын огыл. Ме кызыт 1937–1938-ше ийлаште тышан пуштмо коло ик тўжем наре ен верч кумалына, вет тушеч тўжем утлаже Христос верч орланен колен, а нунын кокла гыч 360 утлаже кызыт святой-влак радамыште улыт. Титак деч посна лўен пуштмо-влакым ме ынде пагален шарнена веле огыл, а нунын деч польшым да аралтышым йодына.

Иоанн Златоустын каласымыже могай шонымашым луктеш? Тыште лийше кугу орлык молан мемнам туныкта? Чын ўмбак шукын кержалтыт гынат, тудо садак сенген пўртылеш. Сенген керташ лийдыме гай вий чын ваштареш тарвана гынат, чыным ни пытараш, ни мондыкташ огеш лий. Ўшанымашна верч кызыт колаш огеш кўл гынат, шке ўшанымашнам почын ончыкташ тоштшаш улына. Те христианин улыда гын, тендам паша гыч поктен луктына, пенсийым она пу, шыгыремдаш тўнгальна манын, нигўат ок ойло. Туге гынат, кызытсе культурныйлан шотлалтше илышйогын айдемын шўм-чонжым, уш-акылжым Христос деч вес вельш ок нангай мо? Ожно нине лаке тўреш пуштеденят гын, кызыт ен-влакым Христос деч шке властьышт, шомакышт але примерышт дене корандат, ўшанымашым пытарат.

Шуко эллаште мо ышталтым ме палена. Поян элыште ракатланен илышаш верч айдемылан шке ўшаныма-

шыже деч шӧрлаш кӱлеш. Юмын эрыкшым шотыш налде, тыгай эллаште Юмын чынже ваштареш кайыше законым ылышыш пуртат. Но туштат чын верч шогышо еҥ-влак улыт. Юмылан йырнык закон ваштареш теве Францийыште шуко калык демонстрацийыш лектеш.

Кызытсе жапыште христианинлан тӱткылыкым ик минутланат йомдарыман огыл. Шке йоча-влакым Юмын шӱлышеш ончен кушташ, шочмо элым йӧраташ да тудын верч кумалаш кӱлеш. Чыным лавырташ тӧчышӧ тӱрлӧ алгаштарынамаш деч шке калыкым мут денат, паша денат арален налаш тыршыман. Мемнам кеч-могай кугу вий дене лӱдыктат гынат, нуно Юмын вийжым лушкыдемден огыт керт. Христос верч орланымашым чытен лекше мемнан калык тидым чылашт деч чот сайын пала. Бутово полигон ынде ожнысым шарныктыше памятник веле огыл. Бутово кызыт христиан-влакын совестыштым помыжалтара, Юмын чынжын куатле да курымашлык улмыжым палдара. Тиде чыным шылташ але лавырташ тӧчат гынат, нимом ыштен огыт керт.

Ме таче Бутовысо святой орланыше-влаклан кумална да мемнан элыште Юмылан ушанымашым пенгыдемдаш, Господь Иисус Христос айдеме тукумлан Шке чаманымашыжым ончыктыжо, да шке чынжым тӱня кумдыкышто чоткыдемдыже манын йодна. Ончыч христиан-шамычым поктылшо, а варажым апостол лийшаш Павллан шижтарен, Утарыше Христос тыге каласен: *«Куат ваштареш тылат каяш неле»*. Тидым чыла гаяк еҥ палышаш, Юмын куатше ваштареш каяш огеш лий да ок кӱл. Тыгай корнышто кӱчык жаплан сенгымашыш шуат гынат, тичмаш сенгымашыже Ылыж кынелше Христос пелен лиеш.

Кугече канонысо муро-влак Бутово полигоньшто поснак куатлын йонгалтыт. Христосын ылыж кынелмыж нерген уверым мемнан шӱмна куанен вашлиеш. Тиде ушанымаш да Российысе новомученик ден исповедник-влакым

шарнымаш дене пенгыдемын, ўнышын, но көргө куат да шымалык дене ме Христосын ончыктым корно дене кайышаш улына. Христосын чынже ваштареш кучедалше-влак улыт гынат, Христосын волгыдыжо эреак койын шогыжо да ен-влакын шүмешышт пижше манын, мыланна шке верч, шке калыкна верч да уло тўня верчат кумалаш кўлеш. Аминь.

*Бутово полигон,
2013 ий 1 июнь*

ТРОИЦЕ ПАЙРЕМ

Ачан, Эргын, Святой Шүльшын лүмеш!

Шерге ача, иза-шольо ден ака-шүжар-влак! Преосвященный владыка-влак! Тўням утарыше Святой Троице пайрем дене чыладам саламлем. Утарыше Господын шочмыжо, Тудын илышыже да туныктымыжо, орланымыже да колымыжо, Тудын ылыж кыселмыже дене ен-влаклан йөршын ойыртемалтше, илышым да историйым вашталтыше пөлек пуалтын. Утарыше Христосын шочмыжо деч варасе жапым ме у курым манына. Утарышын толмыж дене ен-влак вигак вашталтын огытыл. Посна енын, кажне ешын да калык-влакын илышыштышт осалже шагале мын огыл. Утарышын толмыж деч ончычат, тидын деч варат разбойник-влак лийыныт. Кузе ончыч сар каен, кызытат тугак каен шога. Утарыше Христосын толмыж деч варат ен-влак коклаште умылыдымаш, вашпижмаш, ондалымаш да көранымаш кодын.

Тугеже мо вашталтын? Господь Шке илышыжым мо верч пуэн? Мом ме таче куанен пайремлена, Господь тидын верч Шке илышыжым пуэн. Айдеме тукумын илышыштыже Юмын Шүльш эреак лийже манын, Тудо чыла ыштен. Шкенжын ылыж кыселмыж деч вара витлымше кечын Господь апостол-влаклан Святой Шүльшым колтен. Тиде Шүльшым Тудо апостол-влаклан Шке энергийже, порылыкшо да Шке вийже семын колтен. Шкенжым, Утарыше Христосым, кучен нангайыме годым лўдын шылше тыглай колызо-влак ўмбаке колтен. Кугу орлыкышто улмыж

годым иктыже Тудым тушман-шамычлан ужален, весыже Тудын деч корангын, Голгофышто орланымыз годым нуно воктеныже лийын огытыл. Айдеме илышын сулыкешыже да кепшылешыже варналтше ең-влаклан Тудо Шке порылыкшым колта. Юмын куатше полшымо дене нуно шке лүдмашыштым сенат. Юмын порылыкшым налын, нуно лүддымө да виян лийыт да чыла айдеме тукум деч ойыртемалташ тўналыт. Нунын каласыме мутыштат ушан да виян, сандене Утарыше Христосым колыштмо семынак нунынат туныктен ойлымаштым тўжем дене ең умылен колыштын. Витлымше кечын пуалтше Юмын куат дене шулдыраңын, Юмын Шўлыш дене виктарыме апостол-влак тўрлө эллашке каеныт да ыресеш пудалыме да ылыж кынелше Христос нерген каласкаленыт. Тыге нуно у обществом, Юмын Шўлышын порылыкшо илыме ең погыным, негызленыт. Тиде погыным ме кызыт Юмын Черкыже манына. Ме чыланат тиде Черкын еңже улына, Юмын Шўлыш мемнан денат ила. Тудын куатшым ме тынеш пурымо годым, мыланна миром шўрымө годым налына. Сулыкнам касарен, Христосын Святой Тайнышкыже ушнымына годым көргыштына кажне гана Тудын вийжым уэмдена. Утарыше Христос илыме жап гаяк закондымылык кызытат тўняште озалана гынат, Святой Шўлышын порылыкшым нумалше Черке садак ила. Ең-влакын утаралтмашышт Христосын Черкыштыже шукталтеш, тыште нуно Юмо деке лишемыт да Христос дене ушнымаште у илышым тўналыт.

Черкыште ме Святой Шўлышым ўжына. Черкын эн кугу миссийже але күлешлыкше – тиде Святой Шўлышым ўжмаш. Грекла тидым «эпиклезис» маныт. Тиде умылымаш тыгак эше Христос дене ушнен илымым, Тудлан шке шўмнам лүдде почмым, Утарыше Христослан да Святой Троицылан чот ўшанымынам ончыкта. Юмо тыге илыме верч Черкылан Святой Шўлышын порылыкшым колта. Тиде Шўлыш мемнан көргыштына

ила да тырша. Иктажше йодын кертеш: «Тўнялан тидыже иктаж-мом пуа мо? Але тўня шке семынже ила, а Черке – шке семынже?» Уке, тыге огыл. Ме кажныже Черкын веле огыл, тыгак тўнян ужашыже улына, сандене Юмын порылыкшо мемнан гоч айдеме тўняшке шарлышаш, Черкын миссийже гоч поснак чот шарлышаш. Тиде чоным утарымаш миссий, ең-влакым Юмо деке савырыме да посна еным веле огыл, а уло айдеме тукумым сай велыш вашталтыме миссий.

Таче, Святой Троице кечын, ме чыла тидым пайремлена, вет Христос Черкын утарымаш миссийже Витлымше кечын тўналын. А ме, христиан-влак, мом шарнышаш улына? Тынеш пурымо да Святой Причастий годым, тыгак молитва лудмо годым налме порылык верч ме Юмо ончылно мутым кучена. Вет тиде Юмын пӧлекше, а тиде пӧлекын озаже ме улына. Юмын порылыкын куатше мемнан деч ынже коран, да мыланна яра атыш савырнаш огыл манын, Святой Шўлышын порылыкшым эре шке деке шупшаш кўлеш. Тидым молитва лудмо, поро паша да Черке таинством шуктымо дене ышташ лиеш. Кӧргыштет погынышо порылыкым уло айдеме тукумлан, вес енлан поро мутым ойлымо, поро пашам ыштыме гоч пӧлеклаш кўлеш. Святой Евхаристий таинством шуктымыж годым священник манеш: «Чылашт верч, чыла ыштымет верч». Господь вет чылашт верч орланен, сандене Святой Шўлышын порылыкшат Черке гоч чылашт ўмбак шарла. Христианин улмын кўкшытшым да кўлешлыкшым пален, Святой Шўлышын куатшым ме молитва лудмо, поро пашам ыштыме да Черке таинством шуктымо дене шукемдышаш улына.

Таче ме преподобный Сергийын Свято-Троицкий лавржын престольный пайремжым палемдена, вет лаврын тўн храмже Святой Троицын лўмжым нумалеш. Шергаканем-влак, чыладамат тиде кече дене саламлем да тўшкан кумалаш тынар шукын погынымыланда куанем.

Святой Шўлышын порылыкшо пеленда лийже, илыш корныштыда чыла шоям, осалым, шкендан да йырда улшо закондымылыкым сенгаш да тыгак куат гыч куатыш куш-каш полшыжо. Киевыште тынеш пуртымо вўд дене ушымо исторический Русь да чыла православный ен ўмбак Юмын суапландарымыжым ўжам. Россий кугыжаныш ўмбак Юмын суапландарымыжым ўжам, тек мемнам чыланнам Юмын порылыкшо пентгыдемда да мемнан гоч уло айдеме тукымым вашталташ полша. Пайрем дене! Юом тендам чыладам аралыже.

*Сергийын Свято-Троицкий лаврже,
2013 ий 23 июнь*

ИОАНН ПРЕДТЕЧЫН ШОЧМЫЖО ДА РОССИЙ МЛАНДЫШТЕ ВОЛГАЛТШЕ ЧЫЛА СВЯТОЙ ЛҮМЕШ ПАЙРЕМ

*Күшыл преосвященство ден Преосвященство-влак!
Кугун пагалыме да шерге ача, иза-шольо
да ака-шўжар-влак!*

Мый чыладам пайрем кече дене саламлем. Черке таче икканаште кум пайремым палемда. Троице деч вара се кокымшо рушарня исторический Русьышто, Россий мландыште, шке поро да чын илышышт дене волгалтше чыла святойым шарнымлан ойыралтын. Тыгак ме таче Господь деч ончыч Толшо да Тудым Тынеш пуртышо святой Иоанн пророкын Шочмыжым пайремлена, вет тудо, языком касарыктен, ен-влакым Юмо деке савырнаш ўжын, тыге Господьлан корным ямдылен. Иоанн нерген Христос Шкеак тыге ойлен: «Ўдырамаш-влакын шочыктымо коклаште тудо эн кугу». Рушарня кечын эртарымылан көра нине кок пайрем эшеат виян улыт, вет каже рушарня – тиде изи Кугече, садланак Апостол ден Евангелий гыч лудмаш таче шукырак ыле. Ўшаныше енлан У Сугынь гыч лудмо нине ужаш-влак пайремын ойыртемжым умылаш полшат, чоныштым эн күлешан да пайдале шонымаш дене темат.

Святой Иоанн нерген Юмын мутышто тыге каласыме: «Иоанн толын. Тудо ен-влакым, язык верч окынен, тынеш пураш туныктен» (Мк.1:4). Тынеш пуртышо Иоаннын тўн ўжмашыже – тиде язык ыштыме верч уло чон

дене өкынымаш, тудо ең-влакым тидланак таратен. Язык ыштыме верч өкынымашыже мо тугай? Тиде – совестынь, намысьн, помыжалтмыже. Сулыкым ыштымыж верч айдемым шке совестышак титаклаш ок тўнал гын, тудо шке йонгылышыжым ок шиж. Енгын кўштымыжө але титаклымыже дене тиде ок ышталт. Черкышке причастий деч ончыч сулык касарыкташ йўла почеш веле толат, а шке советет тыйым ок титакле гын, тугеже тый ыштыме сулыкет верч от өкыно. Тидын шотышто Иоанн Креститель мом ойла, кушко ўжеш? Шкеже Тошто Сугынь годсо ең лийын, вет тунам кўшыч налме закон почеш иленыт да Юмын кўштымашым шуктымо дене утаралташ шоненыт. Законнын духовно-нравственный кўштымашыж деч коранмышт верч Иоанн ең-шамычым өкынаш ўжын. Закон ден ең-влак кокласе кылым уэмдымаш Иоанн Предтечылан да Иордан вўдеш тудын деч тынеш пурышо-влаклан пеш шергакан лийын, а чывылалт лекмыже сулык касарымашым палемден. Законом шуктымаш тунам илышын да ўшанымашын кўкшытшым ончыктен. Но ең-влак тудым чўчкыдын пудыртыныт, сандене Иоанн нуным сулыкышт верч өкынаш да законом шуктенак илаш ўжын. Иудей-влакын религиозный илышыштышт закон раш корным ончыктен. Тудын деч коранмашым Юмын эрыкшым пудыртымо дене тўр акленыт. Закон дене кылым уэмдымыже, йонгылыш ыштымыж верч өкынымыжө айдемын чынак вашталтмыжым ончыктен.

Но вет тудо жапыште чын Юмым палыдыме калык-влакат иленыт. Нунышт дене мо лийын? Нуно вет нимогай закон нерген пален огытыл. Библийым лудын веле огыл, а ужынат огытыл, сандене Тошто Сугынь годсо закон нерген нуно пален кертын огытыл. Ме таче Апостолым лудмо годым апостол Павелын ۆрыктарыше мутшым колыштна. Римлян-влаклан колтымо серышыштыже тудо воза: *«Чын Юмым палыдыме-влак, закон кўштымым шўм-чон шупшымышт денак шуктен шогат гын, законышт уке*

гынат, нуно шкаланышт шке закон улыт: законын йодмыжо шўмешышт возалтын манын ончыктат, тидын нерген тыгак совестышт да шонымашышт палдара» (Рим.2:14-15).

Апостолын ты мутшо тунам чот ۆрыктарышын йонген! Чын Юмым палыдыме-влак шкаланышт шке закон улыт?! Южыштлан тиде Юмым мыскылымыла чучын. Тунам Моисейын законжым пудыртымо верч чот ۆкынаш кўлын. Пророк Иоанн Предтече тидымак шукташ ۆжын. Тошто Сугынь годсо законом шуктымо дене веле утаралташ лиеш гын, апостол Павел кузе ойлаш тоштеш: закон кўштымым пўртўс йодмо почеш шуктен шогат гын, нуно шкаланышт шке закон улыт? А тидыже мо лиеш? Тидыже айдемын пўртўсшым Юмо ыштен манмым ончыкта. Юмо законом ончыч Моисей гоч пуэн, а вара Шке Эргыже Господь Иисус Христос гоч уэмден. Юмын айдемылан пуымо пўртўс ден тиде закон коклаште кўргө кыл уло. Тошто але У Сугынь годсо законын негызше ден айдеме пўртўсын порылыкшо коклаште икгайлык уло. Айдемым ыштымыж годым тудын пўртўсышкыжө, тудын эрыкышкыже поро койыш-шоктышын тўнгалтышыжым пышташ Юмын кумылжо лийын. Тыгодым Тудо айдемын кумылжым шотыш налын огыл. Тиде тўнгалтыш Тошто да У Сугынь годсо Юмын законын негызшылан келшен толеш.

Апостол Павлын серышыштыже каласыме семын, совесть да шонкалымаш гоч шукталтше порылык айдемын пўртўсышкыжө пышталтын гын, Тошто да У Сугынь годсо Кўштымашыже молан кўлыт? Айдемын чонжо пеш нўргө. Тудын шонимыжым, умылымашыжым, койыш-шоктышыжым ۆрдыж гыч вашталташ лиеш. Тугеже айдемылан Юмын пуымо порылыкат йомын кертеш. Кузе вара утаралтман? Айдемын шонымашыштыже, пашаштыже да совестыштыже законын негызше ок код гын, тудо мом умылен кертеш? Тыгай ең шкаланже шке закон лийын ок керт, тудо шкаланже шке закондымылык веле лиеш да мом

шона, тудым ыштылаш тўналеш. Нравственный вий шалана да шўм-чонын порылыкшо пыта гын, утаралтмашке нангайыше корным кузе муаш? Тунам Юмын мутшылан, Господьын айдеме тукумлан шомак дене каласен кодымо законжылан энертыман. Юмын законжым, айдемын шўм-чон порылыкшым Христосын вераже арала.

Юмылан ўшаныдыме-влак южгунам сыренрак йодыт: «Юмылан ўшаныдыме-влак коклаште сай енге уке мо вара?» Тидлан ме эре вашештена: «Конешне, уло!» Кеч тыгай годым апостол Павл да тудын умылтарымашыже нерген каласен она шукто. Юмылан ўшаныдыме енг вет чын Юмын палыдыме-влак дене иктак, тудат шкаланже шке закон. Айдемын пўртўсышкыжō, тудын илышышкыже Юмо порылыкын негызшым пыштен, сандене тудат закон кўштымым шўм-чон шупшмыж денак шуктен шога. Илышын порылык негызше ынже пудырго манын, Юмылан ўшанымаш кўлеш. Айдемын нравственный пўртўсшым арален кодаш да, лушкен гын, тудым пентгыдемдаш манын, тиде ўшанымаш кўлеш.

Ме таче эше Россий мландыште волгалтше чыла святойым шарнена. Мемнан элнан историйже семьянак, мемнан Черкын историйжат пеш неле. Татар-монгол але крестоносец-влакын керылт пурымышт, ик ўшанымаш дене кылдалтше иза-шольо-влакын ваштарешла шогымышт, өрдыж гыч пеш виян интеллектуальный темдымашат мемнан православный веранам пытарен кертын огытыл. Но эн кугу нелылыкшым XX курымышто чыташ логалын. Юмылан ўшанымашым пытараш манын, тунамсе власть чыла тўрлō вийым кучылтын. Юмын законжо да Тудын кўштымашыже нерген шарнымашым мучаш марте пытараш шоненыт. Сулык верч өкынымаш да совестьын титаклымыже деч посна илаш шоненыт. Юмын законом да ўшанымашым пытарет гын, сай ден осалым аклыме ойыртем йомеш. Мемнан поро койыш-шоктышан кугезына-влак, тыгак Руш Черкын новомученикше ден исповедникше-влак чыла

шыгыремдымашым чытен лектыныт да чын ўшанымашым арален коденыт.

Кызытсе жапат проста огыл. Тўжвач ончымаште ўшанымаш ваштареш нигбат ок кучедал, но таче эшеат чот лўдыкшө паша ышталтеш. Айдемын пўртүсшылан Юмын пуымо порылык таче пытаралтеш. Мо тудлан шкаланже шке закон лияш полшен да ўмыржө мучко Юмын законым палыде, но совестышын кўштымыж почеш илымыжлан көра утарымашке конден кертын, тиде таче пытаралтеш. Поро ден осалым, чын ден шоям лугымаш айдемын шўмчон порылыкшын негызшым пытара, да тудо шкаланже шке судья лиймым чарна. Илыш чынын пентгыдылыкше йомеш гын, мо дене тудым тагастараш лиеш, айдеме өреш. Юмылан йөрышө да Россий мландыште волгалтше у мученик ден исповедник-влак семынак ХХI курымысо православный христианин-шамычат Святой Возымаште да мемнан шўмыштат возалтше чыным аралышаш улыт. Тидыжым молан аралаш кўлеш? Сулык верч өкынен кертше лияш, совестышын шытталымыжым колыштын, сулык деч коранг керташ да Юмын порылыкын ўжмыжым колын моштышо лияш манын, тиде кўлеш. Тачысе рушарня кече, тыгак Господь деч ончыч Толшо да Тудым Тынеш пуртышо святой Иоанн пророкын Шочмыжым да Россий мландыште волгалтше чыла святойым шарнымаш мемнам тидланак туныкта. Тачысе службышто шарныме святой-влакын кумалмышт дене Господь мемнан Шочмо элнам, уло исторический Русьым аралыже, мемнан мландыште илыше чыла калыкым Юмын законым да порылык законым шўмчонныштышт аралаш йөрышым ыштыже.

*Моско ола,
Иоанн Предтечын Шочмыжо лўмеш
Ивановкысо храм,
2013 ий 7 июль*

ПЕТР ДЕН ПАВЕЛ СВЯТОЙ АПОСТОЛ-ВЛАК

*Святой апостол-влак коклаште эн кугурак
Петр да Павел лүмеш кугу пайрем дене
чыладамат саламлем!*

Черке айдеме кид дене ышталтын огыл, тиде Юмын пашаже да айдеме тукымын историйыштыже Юмын эрыкше шукталтмаш. Юмын эрыкшым кажне ен шуктышаш. Шке пүртүсшын лушкыдылыкшылан көра айдеме чүчкыдын сулыкыш да алгаштарымашке пура. Тыге ынже лий манын, Христос Черкын илышыжым Юмын куатше викара.

Чылажат апостол-влак деч тўналын, садланак ме таче святой апостол-влак коклаште эн кугурак Петр ден Павелым пагален шарнена. Апостол-влак тунам мо нерген таныклышаш улыт ыле? Тидын рўдыжым, тўнялан нунын мом каласымыштым умылаш Евангелий гыч таче лудмо ужаш полша. Утарыше Господь йодын: «Ен-влак Мыйым көлан шотлат?» Иктышт Тудым Тынеш пуртышо Иоаннлан, весышт Илия пророклан, кумшышт Иеремия але вес пророклан шотлат манын, тунемшышт-влак вашештеныт. Утарыше Христос тунам нунылан эн тўн йодышым пуэн: «Теже Мыйым көлан шотледа?» Нуно Тудын дене пырля ятыр жап лийыныт, Тудын ушан мутшым колыштыныт, öрыктарыше пашажым ужыныт да шўм-чон куатшым паленыт. Тиде йодыш гыч палаш лийын: Утарыше Христосым нуно шўмышкышт пуртеныт але уке, мландымбалне

ыштыме пашажым умыленыт але уке? Христосын чудым ыштымыжым, паремдымыжым, туныктен ойлымыжым тў-жем дене ең ужыныт, колыныт гынат, Тудын кө улмыжым умылен кертын огытыл, а апостол Петр каласен: «Тый Христос, ылыше Юмын Эргыже улат». Иисус тудлан вашештен: «Ионан Симон эргыже, тый пиалан улат: тыланет тидым айдеме огыл, а Пылпомышысо Ачам почын».

Чылашт ончылно «Тый Христос, ылыше Юмын Эргыже улат» манаш Петр ни шке ушыж дене шонен шуын огыл, ни тунеммыж дене умылен кертын огыл, вет тудо кугун тунемше лийын огыл. Тыгак нимогай айдеме вий тидлан полшен кертын огыл, вет тиде умылымаш тунамсе айдемын шинчымашыже да умылымашыже деч күшнө лийын, а Симон Петрлан тиде Пылпомыш гыч почмо улмаш.

Апостол-влакым Господь ынде тўняшке колта. Нуно Тудын колтымо еңже да таныклышыже лийыт. Мо нерген нуно таныклышаш улыт ыле? Мом ужмышт да палымышт нерген нуно ең-влаклан шуко каласкаленыт, сандене кыз-ыт мемнан ныл Евангелий уло. Нунын туныктен ойлымыштын рўдыжлан садак апостол Петрын каласымыже кодеш: «Тый Христос, ылыше Юмын Эргыже улат».

Таныклымашыже мо тугай? Южо ең ылышыжым илен эртар, но нигушто, нигунам да нимом ок таныкле. Кажне енын сай але осал, но шке шинчымашыже, тунеммыже, уш-акылже да опытшо уло. Мом ужынат, палет, могай моштымашет уло, тидым вес енлан почат гын, тидым веле таныклымаш манаш лиеш. Тугеже таныклымаш – тиде мо улетым весылан пуымаш.

Мом ойлымо гыч тўня чылажымак огыл куанен налеш, шукужым колышташ да шўмыш пышташ тудо ямде огыл. Айдемын күлешан шонымашыже, шинчымашыже да чыным ончыктышо таныклымашыже ең-влаклан южгунам йөршеш ок келше. Ең-влак таныклыше ваштареш шогалыт, чўчкыдын тудын дене ўчашат, поктылыт. Таче лудмо Апостол гыч ме Павелын ылышыж нерген пален нална. Тудо ойла:

«Мыйым мучашдымын кыренйт, чўчкидынак казаматыш логалынам, ятыр гана колаш шушо гай лийынам. Кум гана тоя дене кыренйт, ик гана ўмбакем кўм кышкеныт. Кум гана тенгызыште корабльна шаланен. Мый вий пытымешке пашам ыштенам, чўчкидынак малаш йўн лийын огыл, шужымым да йўмў шумым чытенам, чўчкидын пўтым кученам, йўштыштат, вургем деч поснат лийынам». Тунамсе жапыште тоя дене кырымыже, ўмбакет кўм кышкымыже пеш шучко лийын. Тидын деч вара апостол Павел кузе эше илыше кодын? Израильын тунамсе законжо почеш айдемым сулыкшо верч тыге пушташ лийын. Тўрлў лўдыкшым тудлан тенгызыште веле огыл, корнышто, энерыште, олалаште, ир мландыште, тыгак агыше-влак деч, шке тукум калыкше деч, чын Юмым палыдыме-влак да шояк иза-шольо-влак деч чыташ логалын. Молан тудым кыренйт? Молан шке тукум калыкше деч да шояк иза-шольо-влак деч тўрлў ойгым чыташ логалын? Юмын Эрге да Айдеме Эрге Иисус Христос нерген чыным тудо таныклыде кертын огыл, садлан кўра тудлан тыгай нелылыкым чытен лекташ логалын. Корнын нелылыкшым пален гынат, тудо садак каен. Тудын мутшым колышташ шоныдымо-влак ваштареш лўдде ўчашен. Апостол-влак коклаште эн кугурак Петр да Павелын илышышт орланымаш дене мучашлалтын. Римыште император Неронын кугыжаланымыж годым Петрым ыресеш унчыливуя пудаленыт, а апостол Павелым тиде жапыште Римыштак керде дене руал пуштыныт.

Апостол-шамычын таныклымыштым кызыт Черке шуя. Тиде тыглай гына таныклымаш огыл. Ен-влакын илышышкышт да айдеме тукумын историйышкыже тудо кугу вашталтышым пуртен. Христиан эра нерген умылымаш наукаш да илышыш пурен. Господь Иисус Христосын Шочмыжо у курымлан тўнгалтышым пыштен да айдеме тукумын пўрымашыжым вашталтен. Апостол-влакын таныклыме пашаштым тўня мучко епископ ден Черкын служительже-влак, умылтарен туныктышо ден тыглай ен-влак

шуеныт. Таныклыме пашашт дене ең-влакын шыдыштым луктыныт, умылдымашым, ужмышудымашым да шуко осалым чытенят, но öрыктарыше лектышыш шуыныт. Кок тўжем ий эртымеке, нунын илыме вер деч пеш мўндырнõ ме таче святой апостол-влак коклаште эн кугурак Петр ден Павел лўмеш кугу пайремым эртарена, нуным чапландарена да порым таныклымыштлан вуйнам савена, нунын каласен кодымо мутышт дене уш-акылнам пойдарена, пашанам шуяш пенгыдылыкым налына. Таныклыме паша нигунамат куштылго да тыглай лийын огыл. «Иисус Христос – илыше Юмын Эргыже да тўням Утарыше» манаш пенгыде ўшанымаш кўлеш. Тиде ўшанымашын негызше – Господь Иисус Христос Шкежак!

Тўнялан таныклымына дене ме политике ден экономикылан йõраш она тõчõ, шке шонен лукмо пашамат она ыште. Юмын порылыкын вийже полшымо дене ме апостол-влакын пашаштым умбакьже ўнгышын шуена. Тиде пашалан шинчымашым ме ең-влак деч огыл, а Иисус Христос деч да Тудын каласен кодымыж гыч налынна. «Иисус Христос – илыше Юмын Эргыже да тўням Утарыше» манын ме, архиерей, духовенство да ўшаныше чыла калык – уло Черке, мут да илышна дене таныклышаш улына. Аминь.

*Святой апостол Петр да Павлын
пайремышт лўмеш*

ГОСПОДЬЫН ВОЛГАЛТ ВАШТАЛТМЫЖЕ

Ачан, Эргын да Святой Шүльышын лүмеш!

Таче латкок кугу пайрем кокла гыч иктыже, Господьын Волгалт вашталтмыже лүмеш пайрем. Ме Матфейын возимо Евангелий гыч ужашым колыштна. Тушто ойлалтеш: «Куд кече эртымеке, Иисус пеленже Петрым, Иаковым, тудын Иоанн шольбыжым налын да нуным күкшө курыкыш посна намиен. Тушто шинчаончылнышт волгалт вашталтын: шүргыжө кече гай волгалтын, вургемже волгыдо гае ошо лийын. Теве нунылан Моисей ден Илия конченыт, нуно Иисус дене мутланеныт. Тунам Иисуслан Петр каласен: «Господь, тыште улмына моткоч сай. Шонет гын, кум омашым ыштена: иктым Тыланет, иктым Моисейлан, Илиялан иктым». Тудын ойлымыж годым нуным волгыдо пыл леведын, да пыл гыч йүк шоктен: *«Тиде Мыйын йöратыме Эргым, Тудын дене Мыйын поро кумылем, Тудым колыштса»* (Мф.17:1-5).

Тидын нерген колыштат да шуко йодыш лектеш. Фавор курыкышто тунам могай волгалтмаш лийын? Куд кече ончышо мо лийын? А тева мо! Волгалт вашталтме деч куд кече ончыч *«Иисус Шкеж дене мо лийшаш нерген тунемшыж-влаклан ойлаш тўнгалын: Тудо Иерусалимышы кая да тушто калык кугуракмыт, архиерей ден закон туныктышо-влаклан көра шуко орлыкым ужеш, Тудым пуштыт да кумшо кечын ылыжеш»* (Мф.16:21).

Тунамак эше сӧрен: *«Вет Айдеме Эрге Ачажын чапше дене Суксыж-влак дене пырля толеш да кажныжлан пашаж семын пуа. Тыланда чынак каласем: тыште шогышо кокла гыч южышт ике Кугыжанышыж дене толшо Айдеме Эргым ужмешке огыт коло»* (Мф.16:27-28). Господын Волгалт вашталтмыже дене тунам Юмын Кугыжаныш кончен манын, Фессалоникын святительже, архиепископ Григорий Палама умылтара. Юмо улмыжо дене Христос тудо Кугыжанышын лийын, сандене Фавор курыкышто кече волгыдо огыл, а Юмын волгыдо волгалтын. Апостол-влакат чыла тидым капын шинчаже дене огыл, а духовный шинча дене ужныт. Христос воктене Моисей ден Илия улмым нуно кузе паленыт? Тунам нун тӱжвал тӱсыштым ончыктышо портрет лийын огыл гынат, апостол Петр лӱдде каласен: нуно Моисей ден Илия улыт. Юмын Кугыжанышын волгыдыжо Христосын капыштыже эре лийын, но тудым тыглай шинча дене ужаш лийын огыл. А тыште, Фавор курыкышто, икмынjar жаплан апостол-влакын духовный шинчашт почылтын, сандене нуно тыглай тулым огыл, а курымашлык тулын волгыдыжым ужныт.

Господын Волгалт вашталтмыж нерген шонкалымыж годым святитель Григорий Палама кок Евангелийым, Матфейын да Лукан возымым, тагастара. Куд кече эртымеке, Иисус пеленже Петрым, Иаковым, тудын Иоанн шольбыжым налын да нуным кӱкшӧ курыкыш намиен манын, Матфейын возымо Евангелийыште ойлалтеш. Лукан возымо Евангелийыште кандашымше кече нерген каласыме. Но тыште нимогай йонылышат уке, вет тудо Христосын ончыч ойлымо кечыжымат да Волгалт вашталтме кечымат шотла, а Матфей нун коклаште эртыше кечым гына шотла. Кандашымше кече нерген ойлымыж дене евангелист Лука эшеат кугурак шонымашым каласынеже. Тӱням Юмо куд кечыште ыштен, шымше кечын канен. А кандашымше кече уло тӱням

Волгалт вашталтме кечыже лишеш. Айдеме Эрге Суксыж-влак дене пырля Шке Ачажын чапше дене толеш манын, Господь Шкеак сӧрен. Ен-влакын сулыкыштлан кӧра тиде тӱня пыта, тунам Юмын Кугыжанышын кандашымше кечыже толеш.

Тунемше-влаклан Фавор курыкышто пуымо ӧрыктарыше почмаш гыч умылаш лишеш: айдеме тӱнян пытымыже деч вара огыл кандашымше кече толеш, а тудо кызытат уло. Воктенак вес тӱня, Юмын Кугыжаныш, уло. Но ме тудым ни ужын, ни шижын она керт, вет ме сулык дене леведалтше улына. Ме огына уж гынат, Юмын тӱня уло. Сулыкнам касарыктен, чоннам эрыктен, Пырчесым подылына але Юмын Литургийыште шогымына годым шӱмна куанен кыра гын, тунам ме шӱмна дене Юмын Кугыжаныш деке, тӱнян кандашымше кечыже деке лишемына. Юмын Литургийын тӱнгалтыш шомакше: «Ачан, Эргын, Святой Шӱлышын Кугыжанышыже порылан пӱралтше». Нине мут мыланна Юмын Кугыжаныш нерген шарныктат. Черкыште да Литургийыште ме Юмын Кугыжаныш да волгалт вашталтмаш деке лишемына. Колымо деч вара ме мом ужшаш улына, тудым кызыт ужмо дене тагастарен, апостол Павел ойла: *«Кызыт ме пуйто раш огыл тӱсым воштончышышто ужсына, а тунам шинчавам ончен ужсына»* (I Кор. 13:12).

Господьын Волгалт вашталтмыже лӱмеш пайрем тропарь ден кондакыште ойлалтеш: «Христос Юмо, курык ӱмбалан Шкендым волгалтарен, тунемшет-шамычлан *ужын кертмышт наре* чапетым ончыктенат. Тыйым пудалымым ужмекышт, Ача Юмо гыч лекше чын Волгыдо улат манын, ӱшанен шарнышт». Мландымбалне мыланнат кугу пиал пуалтын. Ӱшанымашна пентгыдемже да Юмын шӱдымыжӧ почеш илен керташ манын, Юмын тӱняже деке ме тыштак лишемын кертына.

Кызытсе тӱня сулык да осаллык дене темын, тудо мемнан ушнам чарныде луга да уло вийнам кандашым-

ше кечын ончыктымo волгыдо деч ойыраш, курымашлык илышлан йордымo пашашке савыраш тoча. Ме шкежат кoлдымo паша, тургыжланымаш да сырымаш дене темына, тoняште мо ышталтмымат умылен она керт. Уло тoня мемнан эл oмбаке кержалтмыла чучеш. Ен-влакын шонен шудымo пашашт але осалышт верч мыняр ен пыта? Чылаж нерген колыштат да шoмет кoрышталтшаш гай чучеш. Шонет: кушко ме каена? Ончыкыжым мо лиеш? Мемнан эл дене веле огыл, а уло тoня дене мо ышталтеш?

Духовный шинчана ок почылт гын, чын корным ме ни гунамат она му. Курымашлык нерген палаш тoнгалат гын, тунам веле айдеме илышын кoлешлыкшым умылет. Юмын Кугыжанышын, кандашымше кечын чапше тoня пытымеке веле огыл толеш, тудо кызытат уло. Тидым умылена да, Юмын порылыкшо дене пентгыдемын, шке илышнам Юмын шoдымаш почеш виктарена гын, ме сулык дене темше тoням вашталташ да Юмын Кугыжаныш деке лишемдаш тoнгалына. Кажне ен eше тыштак, мландымбалне, Юмын Кугыжаныш деке лишемже, а колымекше тиде Кугыжанышын наследникше лийже манын, чон утарыме нерген уверым Черке шара да тидлан историй ончылно мутым куча. Мландымбалысе тoня Юмын чапшым волгалтарыже манын, Черке калыкым Юмын шoдымаш почеш илаш вашталтышаш. Юмын Кугыжанышке нангайыше, тиде Кугыжанышым ужмо, шке илышым Тиде Кугыжанышын законжо почеш виктарен колтымo деч вес кугурак цель черке служенийыште уке.

Господын Волгалт вашталтмыже лoмеш пайремын пеш келге шонымашыже юмогам возымо традицийыштат палдырна. Эн тошто юмогаште Утарышым курык вуйышто ончыктеныт, ик велныже – Моисей, вес велне – Илия, а йол воктеныже – апостол-влак. Утарышын вургемже гыч волгыдо волгалтеш да курык ден пушенгым, чыла чонаным тема. Юмо Шке куатше да Божественный волгы-

дыжо дене чыла чонаным, уло сандалыкым тема манын,
тидым символ семын ончыктым. Юмын энергийжым
налын, айдеме шкенжым да йыр улшо тўням Юмын Ку-
гыжанышлан йўрышыш савырышаш. Волгалт вашталтме
лўмеш пагален шарныме тачысе пайрем, Евангелийыште
возымо Юмын Шомак да Юмын кугу уш-акылже мемнам
тышкак ўжыт. Айдемын осал шонкалымашыже дене мы-
ланна Юмын кугу уш-акылже ваштареш шогалаш огыл
ыле. Аминь.

*Моско ола,
Утарыше Христос лўмеш храм,
2009 ий 19 август*

ЮМЫН АВАН МАЛЕН КОЛТЫМО СЕМЫН КОЛЫМЫЖО

Ачан, Эргын, Святой Шүльшын лүмеш!

Таче ме латкок кугу пайрем кокла гыч иктыжым, Юмым Шочыктышо Эн Святой Аван мален колтымо семын колымыжым, пайремлена. Ме тиде кечым Черкын эн тун храмыштыже, Москосо Кремльын Патриарший Успенский соборыштыже, палемдена. Тиде кече нерген шарнымашым мыланна Түнямбал Черкын Священный Преданийже арален коден да Юмым Шочыктышо Эн Святой Аван мален колтымо гай поро пиалан колымашыже уло Черкын куаныме кечыже да пайремже лийын.

Кызытсе ден тунамсе илышым тагастараш гын, ме колымаш нерген вес семын умылена. Юмын Ава нерген ойлымо годым ме тыглай колымаш огына ман, а мален колтымо гай колымаш, илышын поро пиалан мучашыже але омо манына. Черкыште кызыт мартеат «усопший» – «мален колтышо» мут аралалтын, колышо ен пытыше огыл, а мален колтышо. Тугеже колымашым ме түрлын умылена. Юмын Аван вес туняш каймыже мыланна куанле пайрем гын, молан вара илышыште лишыл егын колымыжым ме пеш кугу ойго да пытымаш семын ужнына? Кажне ен колымо деч чот лүдеш. Айдеме колымаш нерген шона гын, тудым сенен керташ лийдыме лүдмаш авалта, вет кызытсе тукым мландымбалне шуко погым погынеже да чаплын илынеже!

Шоя умылымаш дене темше чон колымаш деч чот лү- деш. Ондаалатше тукум да тўняште шарлыше шоя тўвы- ра тиде умылыдымаш гыч кузе лектыт? Шукынжо йўным муыныт туге илаш, пуйто колымаш йўршынат уке. Рекла- ме, кино да книга гоч айдемылан шоя умылымашым туш- кат, тудын ушыжым кўлдымаш дене аныртарат. Тыгай ай- деме колымаш нерген шоналташат ок ярсе. Тыгак лийже манын, чылажат ышталтеш. Поянрак эллаште колоткам пеледыш да ужар укш дене леведыт, колышо ег дене че- верласыме да тойымо годым колоткам огытат поч, ег- влакын каен пытымекышт веле тудым шўгарыш волтат. Кремаций годымат ег-влак ончыч колотка тичмашын кая. Шинча ужын тойымо годсо ужалтарымашлан тиде вара шуэш мо?

Чаплын илаш шонышо да колымаш деч лўдшў-ша- мыч шкеныштым лыпландараш вес йўнымат муыныт. Нуно колымашым весела модышыш савыреныт, тудым ынде «шоу» маныт. Киношто да телевизор дене кажне кечын тунар колымашым ончыктат. Тушто ончыктымо колымаш верч мемнан чонна ок коршто, вет тиде содер- жанийым почын пуаш полшышо амал веле. Тўн геройын сенымашыже шукуж годым еным пуштмаш дене му- чашлалтеш. Колымашым модышыш савырен, айдемын тўняужмашыжым вашталташ тўчат гынат, кажне кече, шагат да минут чыла енымат колымаш деке лишемда. А ме тидым кузе умылена? Але мыланнат тудо илышын умылаш лийдыме мучашыже; ушын, шижмашын, эры- кын йоммыжо; илышын порволымыжо? Илышнан сай ден осалжын мучашыже але вес илышыш вончымо деч ончычсо иктешлымаш?

Юмым Шочыктышо Эн Святой Аван мален колты- мо гай колымыжо тунам уло Черкылан куан лийын. Тўнян тўрлў верлаж гыч апостол-шамыч ўрыктарышын толыныт. Юмын Аван капшым нуно Гефсиман садысе шўгарыш пыштеныт да тылеч вара тудым ужын огы-

тыл, вет тудо йомын. Юмын Аван капшым Пылпомыш Кугыжанышыш нөлталме нерген Черке преданий ойла. Юмын Шочыктышо Аван мален колтымо гай колымыжым Акрет годсо Черкын да Руш Черкынат святой енге-влак Утарыше Христосын ылыж кыселмыже дене танастарат. Святитель Игнатий (Брянчанинов) тидымак пенгыдемден. Мален колтымо да вес тўняш кайымаш уло, а колымаш уке. Святой Иоанн Кронштадтский ойла: «Айдеме ок коло, а верым вашталта, тудын чонжо вес тўняшке, вес курымышко, вес жапышке кая». Юмын Ава колымаш деч лўдын мо? Уке, лўдын огыл. Святой апостол-влакым орландарен пуштмо годым нуно колымаш деч лўдыныт мо? Уке, нунат лўдын огытыл. Теве император Нерон годым апостол Петрым поктылыныт. Христианин-шамыч тудым Рим гыч каяш сөрвален йодыныт. Нуным колыштын, Петр тунам Рим гыч каяш лектын, но корнышто тудым Ылыж кыселше Господь вашлийын да йодын: «Петр, тый кушко кает?» Ик тиде йодыш Петрым уэш Римыш пёртылаш да орландарен пуштмашым куанен чыташ таратен. Тыгай примержым святой енг-влакшке илышышт дене мыняр ончыктеныт? Колымашым нуно мландымбалысе илыш гыч пылпомышысо илышыш вончыктарыше куанле событий семын акленыт да лўдын огытыл.

Айдемыже молан вара колымаш деч тынар лўдеш? Святой Иоанн Кронштадтский тидын нерген шонкала да ойла: «Колымашым Юмо ыштен огыл, айдемын илышышкыже тудо сулык гоч пурен. Мыняр чот ме сулыкан лийына, колымаш деч тунар чот лўдаш тўнгальна». Колымаш деч лўдмө ден сулык кокласе кыл улмо раш палдырна. Кө шкенжын кап йодмыж почеш ила, шуко сулыкым ышта, Юмо нерген огыл, а тиде тўнясе нерген веле шона гын, тудын чонжо колымашлан ямде ок лий. Колымыж годым тиде айдемым лўдмаш авалта, вет сулыкшо ятыр улмым шарналта, но ынде нимом пёртылташ ок лий. Колымаш деч лўдмым

сенаш мемнам святитель Иоанн Златоуст тунькта. Кажне енын ылышыштыже сулыкшым касарымаш, молитва, осал кумылшупшмашым сенаш тыршымаш, шуко сай паша, чытымаш да тынысле шўлыш лийшаш. Икманаш, Юмын шўдымыж почеш илаш кўлеш, тунам колымашат лўдыкшў огыл, а куанле лиеш.

Черкын опытшо да Юмым Шочыктышо Эн Святой Аван мален колтымo семын колымыжым пайремлыме гоч мыланна кугу чын почылтеш. Ёшан дене илыме, христианин ылыш – тиде мландымбалысе пиал, ылышым шотыш кондымо да молан верч илымынам палыме веле огыл. Тыге илен, ме колымаш деч лўдмым сенена, колымо нерген тыныс чон дене шонаш тўналына. Илышым вет чылаштлан колымаш дене мучашлаш пўралтын! Илышым да колымашым тыге лўддымын умылышо ег шкенжын кўргў куатшым ончыкта. Тыгай ег подвигом ыштен, патырлыкым ончыктен да вес ег верч шке ылышыжым пуэн кертеш. А кў шкаланже гына тырша, мландымбалысе ылышлан, тыште улшо сайлан кержалтеш гын, тудо вес ег верч шке ылышыжым пуэн кертеш мо? Юмын шўдымыжым шотыш налде ылыше енлан подвиг ден героизмын кўлешлыкшым умылаш неле. Юмылан ёшаныдыме ег подвигом ышта гын, тугеже ончен-куштышо ача-аваже але вес кугурак туньктышо тудын шўмышкыжў да уш-акылышкыже Юмын шўдымашым садак шынгарен. Чоныштына ылыше кеч изи да ёшанымашна огеш лий гын, ме подвиглан йўрышў огыл, а нимоланат йўрдымў калык лийына. Тыгай калыкын ончыкылыкшо уке да лийынат ок керт. Юмылан ёшаныше еным ончен куштымo йодыш иктаж-могай посна калыклан веле огыл, а уло айдеме тукумын пўрымашыжлан чот кўлешан. Эн шергакан духовный поянлык нерген умылымаш мыланна Юмын мут гыч почылтеш, сандене тидым умылтарыме тўн паша айдеме тукумын ончыкылыкшым волгалтара.

Юмым Шочыктышо Эн Святой Авам, Яндар Ёдыр Мариям, пагален шарнена да Тудын мален колтымo се-

мын колымыжым Черкын эн кугу пайремже семын пайремлена. Вет чыла ончычсо тукумат ўшанен да меат ўшанена: колымаш – тиде илышын мучашыже огыл. Пылпомышысо Эн Яндар Царицына Шке Эргыжын Кугыжанышкыже чон дене веле огыл, а капше денат нёлталтын да айдемын колыдымо улмыжым, колымо деч вара ылыж кынелшашым ончылгоч шижтарен. Тиде эше курымашлык илышын да Юмын чыла кертше улмыжын палыже. Аминь.

*Моско Кремль, Успенский собор,
2011 ий 28 август*

ХРИСТОС ОНЧЫЧ ТОЛШО ИОАННЫН ВУЙЖЫМ РУАЛМЕ КЕЧЕ

Ачан, Эргын, Святой Шүльшын лүмеш!

Шерге ача, иза-шольо ден ака-шүжар-влак! Преосвященный владыка-влак! Таче ме Евангелийыште ойыртемьнак ончыктымо историйым, Христос ончыч Толшо да Тудым Тынеш Пуртышо Иоаннын колымо кечыжым, палемдена. Ирод кугыжа Иоанным пагален да ойлымо шомакшым колыштын гынат, шке Иродиада ватыжын туныктымьж почеш тудын вуйжым руалаш кўштен, вет Филипп изажын ватыжым шкаланже налмылан пророк тудым чот шылтален. Иродын шочмо кечыжым палемдыме годым Иродиадан ўдыржў уна-влак ончылно мастарын куштен да Иродлан пешак келшен. Ўдыр мом йодеш, тудым пуаш товатлен сўрен. Аважын кўштымьж почеш ўдыр ойлен: «Тынеш Пуртышо Иоаннын вуйжым мыланем кызытак кўмыжеш конден пу». Ирод оролым казаматыш колтен да Иоаннын вуйжым кондаш кўштен. Орол кўштымьм шуктен да ўдырлан кучыктен, а тудыжо аважлан пуэн.

Тиде шучко паша мемнамат шонаш тарата. Тиде историй вучыдымо лийын мо? Христос ончыч Толшо Иоанн кузе тунам власть кучышо еным, кугыжам шкенжымак, шылталаш тоштын. Шып ила гын, илышыжым арален кодат ыле мо? Тыгайже але вара нигунамат лийын огыл? Йўршынат тыге огыл.

Иоанн пророкын Вуйжым руалмым шарныме кече те-
ний Троице деч варасе латкумшо рушарнян толын. Тиде
кечын Устав почеш Евангелий гыч виноград саскам куш-
тышо осал еҥ-влак нерген ужаш лудалтеш (Мф.21:33-
42). Тиде туштен каласымашым ме шукынжо палена, но
шарналташ уто огыл. Ик суртоза лийын. Тудо аҥашыже
виноградым шынден, йырже печым печен, саска вӱдым
темден лукмо верым кӱнчен кельштарен, башным ыш-
тен. Вара аҥажым виноград куштышо-влаклан кучаш
пуэн, а шкеже каен. Саска поген налме жап шумек,
виноград лектышлан тарзыже-влакым колтен. А вино-
градым ончышо-влак тудын тарзыже-влакым руалтен
кученыт, иктым кыреныт, весым пуштыныт, кумшо ўм-
баке кӱм кышкеныт. Тыге икмыняр гана лийын. Пытар-
тышлан нунын деке эргыжым колтен да ойлен: «Эргым
ончылно нуно вожылыт». Эргыжым ужмеке, виноград
ончышо-влак икте-весылан ойленят: «Тиде наследник.
Айста миена да тудым пуштына, а мо улыжым шке налы-
на». Шонен пыштымаштым нуно ыштеныт. Тиде тушт-
ен каласымашым мучашлымеке, Утарыше Христос Шке
тунемшыже-влак да Тудым колыштшо калык деч йодын:
«Аҥа оза, толмекыже, виноградым куштышо-влак дене
мом ышта?» Иисуслан тунамак вашештеныт: «Нине
осал еҥ-влакым чаманыде пытара, а виноград аҥажым
весе-влаклан кучаш пуа».

Таче кечын Евангелий гыч лудмо кок ужаш мыланна
ожнысо жапын ойыртемжым умылаш полша. Христосым
Тынеш Пуртышо Иоанным пуштмаш тунам вучыдымо
лийын огыл. Виноград саска нерген туштен каласымаште
ончыктымо тарзе-влак гоч Тошто Сугынь годсо пророк-
влакын илышыштым палаш лиеш. Юмо нуным Израиль ка-
лыкым туныкташ колтылын, а калыкше пророк-влакым то
казаматыш петырен, то пуштын, то ўмбагышт кӱм кышкен.
Шукышт пророкым ончык ужшо еҥлан шотлат, но нунын
тӱн пашашт тиде — Юмын чынже почылтмаш.

Юмын чынжым почшо енгым молан вара кыраш, пушташ але үмбақыже кўм кышкыш кўлын? Молан енг-влак Юмын чыным ынешт пале, молан ваштареш шогалыт? Молан тыгай кугу шыде дене темыт да осалым ышташ огыт лўд?

Апостол-влак илыме жап годсек пророк-влакын пашаштым Юмын Черке шукта да нунын семынак Юмын чынжым енг-влакылан каласа. Историйыште ме мом ужна? Миллион дене енг Юмын чыным куанен вашлиеш, но тиде чыным шылташ, пытараш але тудым шемемден ончыкташ шонышыжат шукын улыт. Мемнан шочмо мландыштынат тыгай жап лийын, кунам Юмын чынжым ойлышо-влакым пытараш элын куатше викаралтын.

Чыным ойлышо енг-влакын умшаштым петырен откерт гын, кызыт вес йўн уло. Радио, телевидений, газет да интернет гоч тунар шоям, лавырам кышкат. Тиде чын але уке, шукыштын палымыштат ок шу, нунылан тўнжў – тидлан кў-гынат ўшаныже да Юмын чынже деч коранже.

Мемнан элыште тидыже поснак ўрыктара: молан тыге? Юмылан ўшанымашым да Черкым тынар ий поктылмо деч вара Юмо да Тудын мутшо, тыгак Черке ваштареш кызытше молан тыге чот шогат? А тебе молан: Юмын чынже айдемын совестышым тарвата, осалым ыштымыжым почеш. Айдеме мом шона, тудым ыштынеже, кузе шона, туге илынеже. Тудо шкенжым эрыкан енглан да кугуэш ужаш, сулыкым ышташ тунемын, шкенжын мо шонымыжым гына чынлан шотла. Юмын чынже тыгай енгын ласка илышыжлан лўдыкшымын ышта. Юмын чынжым миллион дене енг шке шўмышкыжў пурта, а шкенжым эрыканлан шотлышо енг умылен ок керт да умылашат ок шоно, вет тидыже тудлан йўршын ок кўл. Вара тыгай айдеме Юмо да Черке ваштареш чот шогалеш.

«Самырыкше-влак дене тендан могай пашада? Енге-влакылан молан полшаш тўчеда? Обществын могай ул-

мыжым аклаш молан шўшкылтыда? – ойлат мыланна таче. Айдеме утаралт кертеш але уке – тиде йодышым рашемдаш Черке веле полшен кертеш, тидым мондыман огыл. Политыкыште ыштыше ең йомын кертеш гын, политике нергенат Черке палышаш. Экономыкыште ыштыше ең шкенжым да йырже улшо тўням лунчырта гын, тидын нергенат Черке палышаш. Культурын лўмжө дене айдемын сулыкан шижмашыжым шалашке колтат да еңжымат янылыкыш савырат гын, ме тыштат шке мутнам каласышаш улына. Самырык-влакым утаралтмаш корно гыч тўрлө йөн дене корандаш тыршат гын, ме тидымат жапыште ужын шуктышаш улына. Черке чыла тиде пашам умбакыжат пророк-влак семынак нангаяш тўналеш. Пророк-влакын пашашт нерген Пушкин тыге каласен: «Глаголом жги сердца людей». Шўмышт ылыжеш да когарга гын, иктышт тиде мутым пытараш пижыт, но шукуштлан нине мут торасе шўдыр але маяк гай лийыт да волгыдышко нангайыше корным ончыкташ тўналыт.

Тачысе кече мемнам шукулан тунукта, эн чотшо священник-шамычым. Нуно Юмын мутшым ең-влаклан намиен шуктышаш улыт, а тиде паша пеш неле. Лўддымө да чын верч нелылыкым чыташ ямде лийман. Тўрлө шылтыкым кычалше-влаклан амалым пуаш огыл манын, шонен моштышо лийман. Юмын чынже ваштареш шогалше-влак эн ончычак айдемын могай улмыжым тергат, сандене священник-влак шкем кучымо, еш илыш, тунемме кўкшыт, илыш умылымаш да Юмын мутым раш каласен моштымо дене ойыртемалтшаш улыт.

Юмын мутым могай кумыл дене вашлиймышт гыч ең-влакын шўм-чон илышышт нерген палаш лиеш. Юмын чынжын куатшым шижын, айдеме тудын нерген шонкалаш тўналеш, шке илышыжымат терген лектеш гын, чонжым утарымашлан пайдам ышта. Көлан Юмын мутшо келшыдымыла, чын огылла чучеш, да тудым вигак шўкалеш гын, тиде айдемым пытымашке нангая.

Тошто Сугынь годсо пророк-влакын пенгыдылыкыш-
тым да Христос ончыч Толшо да Тудым Тынеш Пурты-
шо святой Иоанн пророкын орланен колымыжым шарнаш
кўлеш. Юмын мутшым да Юмын чынжым тўняшке шары-
ше кажне еным тиде шарнымаш пенгыдемда, Юмо деке
да курымашлык илышыш шукырак еным кондаш полша.
Юмо деч посна илымашын ни куанже, ни тичмашлык-
ше укем кажне ег чонжо дене шижшаш да Юмын чын-
жым шке ушыжо да шўмжб дене умылаш ямде лийшаш.
Аминь.

*Щелково оласе Троицкий собор,
2011 ий 11 сентябрь*

ЮМЫМ ШОЧЫКТЫШО ЭН СВЯТОЙ ЁДЫРЫН ШОЧМЫЖО

Ачан, Эргын да Святой Шўлышын лўмеш!

Православный Черкыште палемдыме латкок кугу пайрем гыч таче ик эн сылныже – Юмым Шочыктышо Эн Святой Аван Шочмыжо. Кок тўжем ий утла ончыч Иудейыште илыше поро ача-аван, Иоаким ден Аннан, ешыштышт шочшо Ёдыр икшывылан Мария лўмым пуэныт. Тудлан ончыкыжым Юмо ден айдеме тукум коклаште кылым ышташ пўралтын. Тудын деч Юмын Эргыже, Господь Иисус Христос, айдеме капым, уш-акылым, айдеме эрыкым да шижмашым налын. Юмын Эргын сулыкшо веле лийын огыл, моло шотышто мемнан гаяк лийын.

Мемнан утаралтмаш верч Эн Яндар Ёдыр чылашт деч шуко ыштен. Ик святоят, суксо ден архангел-влакат, моло куат-влакат Тудын ыштыме наре ыштен огытыл. Тудын кызыт Шке Эргыже, мемнан Господь Иисус Христос дене пырля Пылпомыш Кугыжанышыште улмыжым ме палена. Мемнан утаралтмашлан негызым пыштыше Эн Яндар Ёдырым ме эре сўрвалена. Тудо мемнан кумалмынам Шке Эргыж деке шукта да мемнан верч йодеш, сандене ме Тудым чыла ўшаныше-влакын да Черкын Аважлан шотлена. Кузе мландымбалысе ава шке йочажын йўкшым чылашт деч ончыч колеш, Пылпомышысо Аванат мемнан кумалмынам тыгак писын колеш.

Юмым Шочыктышо Эн Святой Аван пайремже годым Юмын литургийыште Лука деч Евангелий лудалтеш. Тиде

ужашым чўчкидын лудыт, сандене черкыш коштшо ең-влак тудым чылан гаяк шарнат. Тушто акак-шўжарак Марфа ден Мариян суртышкышт Господьын пурымыж нерген ойлалтеш (Лк.10:38-42). Господь Иисус Христос тудын нерген ойлен, мо илышыште эн кўлешан да шергакан, вет Тудын кажне мутшо айдемым вашталтен кертше виан лийын. Мария лўман шўжарже Иисусын йол воктекеже шинчын да ойлымыжым колыштын. Марфан унам ончymo сомылжо пеш шуко лийын, сандене тудо каласен: «Господь! Шўжарем уло сомылым шкетланем кудалтен. Тидын нерген Тый от шоналте мо? Тудлан каласе, мылам полшыжо!» «Марфа, Марфа! – вашештен Иисус. – Тый шуко верч тургыжланет, азапланет, а кўлешыже икте веле. Мария сай ужашым ойырен налын, тидыже тудын деч ок налалт».

Марфа вара уда лийын мо? Уке, тутат пеш сай айдеме, йўратыше да унам ончен моштышо озавате. Пагалыме енна толшаш гын, меат суртнам эрыктена, тамлырак кочкышым ямдылена, шуко верч тургыжланена. Тыге ме шке йўратымашнам ончыктынена. Марфат мемнан гаяк тырша, сандене Господь тудым ок шылталe, ок ойло: «Мыланем тыйын кочкышет да азапланымет ок кўл. Молан тый Мария пелен от шич да Мыйым от колышт?» Мариям Тудо илышыште эн сай ужашым ойырен налаш туныктен. Мария тидым тўткын колыштын, моло нерген шонен огыл, сандене Марфа дене танастарымаште пиаланрак лийын.

Господь акак-шўжарак Марфа ден Мариям икте-весеыштлан ваштарешла шогалтен огыл, Марфамат шылтален огыл. Кажне енын илышыштыже мо эн кўлешанже да Мариян сай ужашым ойырен налмыжым гына каласен. Тидыжым мыланнат да уло айдеме тукумланат палаш кўлеш. Илышыште меат кочшаш кинде, мландымбалысе поянлык да шуко моло верчат азапланена, уло илышнажат арам тургыжланымаш веле. Илышна сайрак лийже манын, ме корным да кўварым чонена, оралтым ачалена. Тиде вара уда мо? Меат Утарышым вашлийше да пайрем сийым ямдылы-

ше Марфа гаяк чын улына. Мемнан пашаштына можо вара Юмын күштымө семын огыл.

Илышнам шке шонымына почеш гына түзатынена, а Юмын эрыкше дене кылна йомеш гын, ме йонгылышым ыштена. Жапнан ужашыжым Юмылан, Тудын мутшым, шонымыжым умылаш, шүм-чон илышнам Тудын күштымыж семын вораңдараш кучылтына гын, тунам гына ме чын ыштена. Курымашлык поянлыкыш виктаралтмаш уке гын, айдемын илышыже арам тургыжланымашке савырна, вет тудо тачысе кече дене веле ила.

Юмылан кумалше, Юмын мутшым палаш тыршыше-влакым эше шукерте огыл поктылмо нерген кугурак тукым шарна. Илышыште мо эн күлешанже нерген тунам шукынжо шарналтенат огытыл, чылан илышын тўжвал могыржым «саемдаш» тыршенят. Ме куатле элым, чын верч кучедалше обществом чоңаш шоненна. Ең-влакын уло вийыштым тышке шуэныт. Тиде цельым шуктышаш верч тўжем-тўжем дене айдеме шке илышыжым пуэн. Тыгай кугу шонымашым шуктышаш верч шке вийыштым пуышовлак мом ужаш шонымыштым уждеак коленыт. Илышыште мо эн күлешанже нерген палаш тыршыде тыгай кугу пашалан пижше ең-влакын шўлыканыштыт мемнам вес семын илаш да пашам ышташ туныкта. Сайын илаш манын, мыланнат пашам тыршен ыштыман, пенгыде дисциплиным кучышо, пашам йўратыше да шонымашке шуаш тыршыше лийман. Пашалан чаракым ыштыше йўрдымө койышна деч кораңаш күлеш. Тидлан пошкудо эллесе ең-влак дечат тунемман. Элнам түзатышаш верч мыланна эше пеш шуко ыштыман. А тидын годым ме Юмылан ўшанымаш, айдемым сўрастарыше шўм-чон моторлык нерген мондена гын, кугу шонымашкына она шу. Ўмбаң ончымаште илышна поян лиш гынат, илышын тичмашлыкше ок лий, вет илышын тичмашлыкше Юмо дене ушнымаште веле.

«Мария сай ужашым ойырен налын, тидыже тудын деч ок налалт» – манын, Господын каласымыже мемнан

ушыш чот шынгышаш. Шүм-чон илыш ден мландымбалысе поянлык, ұшанымаш ден паша йыгыре каят гын, мемнан илышна тўзлана. Тыге гына ме пагалаш йўрышў калык, куатле эл да чын верч кучедалше обществе лийын кертына. Ме тидын нерген шонена, тидлан верч кумалына, шонымаш ден пашанам тышке виктарена. Владивостоқышто таче тиде площадьыште тынар шуко калыкын погынымыжлан мый куаненам, вет ме чылан пырля Господым сўрвалена. Айста шке шочмо элна верч, илышнан порылыкшо да тыныслыкше верч кумалына. Мемнан калыкын илышыжым эреак православный ұшанымаш ушен шоген. Чын Юмым палыдыме-влакын шонен лукмо шояшт мемнан ұшанымашнам ынышт амырте манын, мыланна пырля кумалаш кўлеш. Шўмыштына пентгыде ұшанымаш лиеш да илышнам Юмын кўштымашыже почеш вўдена гын, мландымбалысе кўлешлык верч тыршымынамат Юмо суапландара, тунам ме шке шонымашкына шуына. Тыгай корно дене каяш мыланна Юмо полшыжо. Тунам мемнан мутышто, шонымаште, пашаште, а эн тўнжў – Юмын кугу уш-акылже да порылыкшо деке лишемме дене вийым налше да вашталтше чоныштына Юмын лўмжў моктымо лиеш! Аминь.

*Владивосток олесе Рўдў площадь,
2012 ий 21 сентябрь*

ГОСПОДЬЫН ЫРЭСШЫМ НӨЛТАЛМЕ КЕЧЕ

Ачан, Эргын, Святой Шүлышын лүмеш!

Господьын Ыресшым нөлталме кечын ме апостол Павелын Коринфян-влаклан колтыммо икымше серышыж гыч ужашым колыштына. Апостол ойла: «*Вет Христос мый-ым тынеш пурташ огыл, а Поро Уверым каласкалаш колтен. Поро Уверым мый ушанла чучшо шомак дене каласкалышаш омыл, уке гын Христосын Ыресше күлдымыш лектеш. Ме Ыресеш пудалыме Христос нерген уверым каласкалена. Тидыже иудей-влаклан шүртньымö кү, эллин-влаклан – ушдымылык, а үжмө-влаклан, иудей-влакланат, эллин-влакланат, Христос Юмын куатше да Юмын кугу уш-акылже* (1Кор.1:17-18,23). Христиан үшанымашын негызшым умылаш апостол тыге полша, вет Утарыше Христосын Ыресеш колымыжым айдеме уш дене умылен керташат ок лий.

Утарышын илышыжым, а вара Ыресеш орланымыжым тыглай шинча дене ончалат гын, чынжымак, тиде ушдымылык семын чучеш. Шке илышыштым философий, науко да айдеме уш-акыл дене висыше эллин-влаклан Христос нерген уверым каласкалымаш – ушдымылык. Иудей-влак илышыштым философий да науко дене висен огытыл, нуно Ик Юмылан үшаненят, но утаралтмашым нуно римлян-влак деч утаралтме семын веле умыленят. Вет иудей-влак чын Юмым палыдыме калык-влакын шыгыремдымыштым кужу жап чытенят, сандене нуным Римын властыше

деч утарыше еным вученыт. Ырес нерген туныктымашым нуно умылен кертын огытыл да мландымбалысе илышыштын ончыкылык ўшаныштым тудын дене кылден огытыл.

Утарыше Христосын илышыжым, туныктымыжым, орланымыжым, Ыресеш колымыжым кызытсе жапын ончалтышыже дене висенат керташ ок лий! Тунам мо лиймым ме лудмо, колмо да ончымо гоч палена манын шонена. Но илыш нерген умылымашна тунар чот вашталтын, сандене Христосын ыштыме кўкшытшым чон дене шижын она керт. Кок тўжем ий ончычшо илена гын, тунамже умылен кертына ыле мо? Вет Христосын ни оксаже, ни властьше лийын огыл, философ ден язычник-влак гай кугун тунемше лийын огыл, сандене шукынжо Тудым тыглай айдеме семын веле ужыныт. Тудын почеш коштшо тунемшыже-влакат Геннисарет ер воктенысе колызо веле лийыныт. Утарышын туныктен ойлымыжым ала меат тунамсе ен-влак семынак шўмышкына она нал ыле, вет Тудын туныктымыжо ен-влакын илышыштлан келшен толын огыл, сандене орадыла веле чучын да сыраш амалым пуэн. Христосын туныктымыж ден илышыште айдемын мом аклымыж коклаште пеш кугу ойыртем улмым апостол Павл пален да ойлен: «Поро Уверым мый ушанла чучшо шомак дене каласкалышаш омыл», вет тўнян поянлыкшым аклен кертше айдеме уш-акыл Христосын мом ыштымыжым аклен кертын огыл.

Тўняшке Юмын Эргын толмыжо, Тудын Ыресыш нўлтаттмыже, айдеме тукум верч мыскылымашым да орлыкым чытымыже гоч утаралташ лиймым уш дене умылаш огеш лий. Утарышын мом ыштымыжым умылаш ен-влаклан мо полшен кертеш? Христос мыланна молан тынар лишыл? Тудын мом аклаш, кузе илаш кўштымыжым ен-влак шагал годым шуктат гынат, шке утаралтмашышт нерген шонымышт годым тебе кок тўжем ий эре Тудын деке ўшан дене ончат. Утарыше Христос мом мыланна ыштен, чыла тидым мыланна Юмо Шке ыштен. *«Мыйын шонымашем – тен-*

дан шонымашда огыл, Мыйын пашамат – тендан пашада огыл, ойла Господь» (Ис.55:8).

Юмын шонымыжым, Тудын ыштымыжын келгытшым да куатшым ме умылен она керт. Тудын шонымыжо ден ыштымыжлан ме шўмнам почшаш улына. Шўмнам почмеке веле ме шўм денак, а ушан мут дене огыл, умылена, мом мыланна кажныжлан Христос ыштен. Юмын шомакшым шўм дене умылышо айдемын ўшанымашыже помыжалтеш. Христос дене ушнышо ең Ыресын тайныжым да чыла кертше Юмын молан орланымыжым умыла. Вет тидым йоратымаш дене веле умылтараш лиеш. Йоратымаш деч моло вес амал лийын кертын огыл. Юмын Эрге йоратымыжлан көра Айдеме Эрге лийын да орланымашын нелыгтым Шке ўмбақыже налын.

Ыресыш нўлталтме амалым ме шке илышыштынат ужна. Вес енлан көра айдеме кунам шкенжым ок чамане? Йоратыме ең верч веле тудо шкенжым ок чамане. Шочмо эл верч айдеме кунам шке илышыжым пуаш ямде? Шочмо элым йоратыме годым веле тидым ыштен кертат. Шўмыштў да ушышто йоратымаш улмо годым айдеме шке илышыжым пуаш ямде, тыште ойлен умылтараш тўчымў але тый шке порысетым шуктышаш улат манме ок полшо. Сандене Господь ойла: *«Йолташыж-влак верч илышыжым пуымо деч кугу йоратымаш иктынат уке»* (Ин.15:13).

Христосын Ыресшын тайныжым ең-влак философий але айдемын ушан шонкалымыже да вучымыжо гыч огыл, а айдемын могай улмыжо да тудын шўмжў гыч умылат. А молан тыге? Юмо мемнам Шке тўсшў семын ыштен, сандене. Тудо мыланна Юмын койыш-шоктышын законжым пуэн. Шкеж гай ыштыме улына, сандене мемнан дене ойлымыж годым ме Тудым умылена. Кў Юмын пуымо законым шуктымым чарна да шўмыштыжў улшо Юмын мутым ынеж колышт гын, айдемылан мучаш толеш. А кызыт кучедалмаш кая. Иктышт Утарышын подвижшым да тўня

ден айдеме нерген Юмын эрыкшым нигунамат огыт умыло. Апостол Павл манмыла: «Ушдымылыкым увертарыме гоч Юмо ўшаныше-влакым шке порылыкшо дене утараш сайлан шотлен», сандене весышт шке шўмыштышт ўшаны-машым нумалыт.

Ўшаныше ен лияш неле мо? Уке, неле огыл, а куштылго, вет Юмо тидым айдемын пўртўсышкыжак пыштен. Юмо ваштареш кучедалше ен шкеж ваштареш, кажне айдемын кўргыштыжў улшо Юмын тўсшў ваштареш кая. Юмын закон почеш илыме веле айдемын пўртўсшў дене келшен толеш. Но кызытсе саманыште шуко ен вес закон почеш ила, вес цельым шында, вес тўрлў поянлыкым акла, сандене ўшаныше енлан нунын коклаште илаш неле. Юмын закон дене келшыдыме нине цель ден аклымашым чыла калыкклан тушкаш толашат, айдеме илышым шке умылымашышт почеш виктарынешт. Сулыкклан кўра шуко айдемын койыш-шоктышыжо вашталтын, ушыжо пычкемышалтын, сандене илышыште сай ден осалым ойыркален моштыдымо лийыныт. Тиде ваштарешла шогымашым апостол Павл сайын пален да ойлен: «Ме Ёресеш пудалыме Христос нерген уверым каласкалена. Тидыже иудей-влакклан шўртньымў кў, эллин-влакклан – ушдымылык, а ўжмў-влакклан – Христос Юмын куатше». Ёрес нерген шомак мынар жап айдеме тукумклан Христос Юмын куатше лиеш, тунар жап тудо утаралташ тўналеш. Шке лушкыдылыкшым да сулыкшым сенен, камвозын да кынелын, айдеме Христос деке кая, Тудын Ёресыжклан да Ёресеш колымыжклан кумалаш тўналеш, вет Христос уло тўнялан утаралтмашын палыжым пуэн. Аминь.

*Моско ола,
Утарыше Христос лўмеш храм,
2010 ий 27 сентябрь*

ЮМЫМ ШОЧЫКТЫШО ЭН СВЯТОЙ АВАН ЛЕВЕДМЫЖЕ

*Господь дене ушнымаште йӱратыме архипастырь
ден пастырь, пагалыме инок ден инокиня-влак,
шерге иза-шольо ден ака-шӱжар-шамыч!*

Таче ме Византийын историйыштыже X курым тӱнгалтыште лийше событийым шарнена. Тунам Константинополь олам тушман-шамыч авырен шогеныт, тудым сенген налын да толен кертыт ыле. Ен-влак Влахернский храмште чот сӱрвален кумалыныт. Пылпомышысо Владычице нунын кумалмыштым колын да православный элын рӱдолажым арален кодаш Шке толын, пеленже святитель, мученик ден Юмылан йӱрышӧ святой-влакым конден. Храмште кумал шогышо калык деке Юмын Аван толмыжо, мландымбалысе черке дене пырля Пылпомышысо Черкын кумалмыже уло тӱнялан, поснак Руш черкылан, кумылым нӱлтышӧ символ лийын.

Сӱрвален кумалмашын чыла кертше вийже мыланна Юмын Аван Леvedмыже кечын почылтын. Юмылан кумалмаш мландымбалысе тӱрсырым сенаш полша да мемнан илышнам вашталтен кертеш. Икымше ен-влак, Адам ден Ева, сулыкым ыштеныт. Нунын сулыкыштлан кӧра айдеме тукум сулыкын кулжо лийын, сандене жаплан пуымым, колымашыш нангайышым да сулыкым ен-влак ынде молитва полшымо дене веле сенен кертыт. Юмын пуымо эрык молитваште эн чот келгын почылтеш.

Казаматыште улшо-влак верч таче, Юмын Эн Святой Аважын Леведмыже лүмеш пайрем кечын, Москван чыла храмыштыже кумалыт. Петырымаште улшо енын чыла шонымашыже эрык нерген. А эрыкыш лекше айдеме шке эрыкшым чын кучылт кертеш мо? Шкаланже шке да лишыл енжылан адак угыч осалым ок ыште мо? Айдеме шке эрыкше дене Юмо деч лүдын, ен-влакым пагален илаш ямде мо? Поро койыш-шоктыш дене илаш кумылжо уке гын, эрык тыгай енлан шкаланже да лишылже-влаклан кугу трагедийыш веле савырна.

Юмо кажне еным могай-гынат поро пашалан пүрен. Айдеме шке чонжым сулык да лавыран кумылшупшмаш деч эрыкта гын, эрык тунам Юмын шонымыжым шукташ полша. Тудлан ўшаныше иудей-влаклан Иисус каласен: *«Чынак, чынак тыланда ойлем: кө языкым ышта – языкын кулжо»* (Ин.8:34). Языкын пытарыше вийже айдемым курымашлык колымашыш нангая. Тышке шуаш огыл манын, апостол Павл христиан-влакым тыге туныктен: *«Тугеже, Христосын мыланна пуымо эрыкыштыже пейгыдын шогыза да угычын кул пызыралтмашке шкендам кепшылташ ида пу»* (Гал.5:1). Тўналтыш курымлаште Черке ышталтме годым да умбакыжат Христос дене ушнымаште улшо эрыкым арален кодаш да ўшанымаш дене илаш неле лийын гын, тидым ышташ тачат неле. Туге гынат, *«Иисус Христос теңгечат, тачат, курым-курымешат икгай»* (Евр.13:8). Христосын Черкыштыже улшо Юмын порылык полшымо дене кажне ен шкенжым сулык деч арален кертеш. Святой Черке мемнам Юмын чынжын корныж дене каяш, Юмын порылыкым погаш, пашанам йўратен шукташ да тидын гоч Юмо гай лияш ўжеш. Юмо гай лиеш гын, айдемын чыла сайжын күкшытшö да чын эрыкше почылтеш.

Казаматыште улшо-влаклан польшым пуымаш – черкысе социальный служенийын ик йөнжö. Сулык айдемын чонжым сусырта, шүмжым осалым ышта, тыгай ен шке

лишылже-влакым йӱратымым чарна. Сулык дене ыштал-
тше сусырым Черке йӱратымаш дене эмлаш тырша. Пе-
тырымаште улшо-влаклан веле огыл тыгай тыршымаш
кӱлеш, тыгак нунылан полшышо-влакланат тудо пайдам
пуа. «Лишылжылан полшышо кид Юмын порылыкшын
омсажым почеш», – ойла Москван митрополитше свя-
титель Филарет. Польшым налше енын да польшым пуышо
енын илыш корныштым Юмын тиде порылыкшо ик семы-
нак тӱрла.

Юмын Эн Яндар Аважын Леведмыже мемнан шочмо
элнам да калыкнам арала. Ме тидлан ўшанена да, петы-
рымаште улшо-влакым Евангелийын чынжын волгыдыжо
сотемдарыже манын, тыгак элнан чыла калыкше верч ку-
малына. Поро пашанам йӱратымаш дене шукташ мемнам
апостол Пӱтырын мутшо кумылангда: *«Вет Юмын эрыкше
тыгай: порым ыштыме дене те тунемдыме еӱ-влакын
шотдымо ойлымыштлан мучашым пыштышаш улы-
да. Эрыкан еӱ-влак семын ыштыза, тек тендан эрык-
да осаллан леведыш огеш лий, а Юмын кулжсо лийза»*
(1Петр.2:15-16). Аминь.

*«Казаматыште да петырымаште
улшо-влакым чаманьме
да нунылан польшым пуымо кече» акцийым
эртарыме годым*

ЭН СВЯТОЙ ЁДЫР МАРИЯМ ХРАМЫШ ПУРТЫМАШ

*Таче ме Юмым Шочыктышо Эн Святой
Ёдырым храмыш пуртымым пайремлена.
Юмын Мария Аважын мландымбалысе ылышыж
гыч ик эн шергакан кече тиде пайремлан негыз
лийын. Тудын лүмеш император Константинын
аваже, царице Елена, эше IV курымыштак
Святой Мландыште храмым чоҥен.*

Иудей-влакын йўлашт почеш эн ондак шочшо кажне эрге аза Господьлан святитлыме лийын. Нылле кечаш эрге азам храмыш конденыт. Закон кўштымō почеш кок көгөрчен игым надырлан пуэныт, да священник азам благословитлен.

Ёдыр шочмо годым тыгай йўлам шуктен огытыл гынат, южо поро ача-ава шке йочажым ончен кушташ храмыш пуэн. Иоаким ден Аннан шонтеммышт марте йочашт лийын огыл, сандене Мария Ёдырышт шочмым чудо семын, Юмын порылыкшо семын ужныт. Вет тидын нерген нуно Юмым шуко ий сөрваленыт. Сöрымштым шуктен, кум ияш Ёдырым нуно Иерусалимысе храмыш конденыт.

Калыкыште тыгай йўлаже лийын, но умбакыже öрманшан паша тўналеш. Храм ончылно Ёдырым первосвященник, Тошто Сугынь годсо Черкын вуйлатышыже, иудей калыкын кугуракше, вашлиеш. Нигöлан палыдыме Ёдырым тыгай егын вашлиймыже öрыктара. Кум ияш Йоча Иерусалим храмын латвич торешан кугу кў тошкалтышыж дене

Шке кўза. Первосвященник Тудым святой дечат святой верыш пурта. Закон почеш шкежат тиде верыш ийлан ик гана веле пурен кертын, вет тушто Сугынь ковчег, Юмын законжым возымо она да ир мландыште нылле ий коштымшт годым еврей калыклан кочкаш кажне кечын кава гыч пумыо манне шөртнӧ атыште аралалтын, тыгак Моисейын Аарон изажын пеледалтше кукшо пондыжо лийын. Нине шергакан арвер-влак еврей калыкын да Тошто Сугынь годсо Черкын историйже гыч эн кўлешанжым шарныктеныт.

Тунам мо лиймым кум йыжынлан шелаш лиеш. Ача-аваже шке шочшыштым Юмылан сӧрат да ончен кушташ храмыш кондат. Нунын деч вес ег тидым ыштен кертын огыл. Первосвященник, иудей калыкын вуйлатышыже, Ёдырым святой дечат святой верыш пурта. Тидымат тудак веле ыштен кертын, вес еглан тушко лишемашат ок лий улмаш. Кум ияш Мария Иерусалим храмын кугу кў тош-калтышыж дене Шке кўза, тидлан Тудын гына эрыкше да кумылжо лийын.

Мемнан денак тыгак. Ача-ава кажне енын ылышыштыже пукшен лукшо да капкылым шуарыше ег веле огыл. Нуно йочан шўм-чонжым, ылыш умылымашыжым да умбакыже могай лийшашыжым вич ий марте негызлен шуктышаш улыт.

Самырык-влакын уда койыш-шоктышышт нерген чыла жапыштат чыла гаяк кугурак тукум вурсен ойлен да ойла. Тиде у тукумжо кушеч лектын? Але вара кўшыч камвозын? Уда койышым ончыктышо, уда пашам ыштыше кажне гаяк самырык енын ача-аваже уке мо? Ача-аваштым вурседе, шочшыштым гына вурсаш лиеш мо? Чылажат кушеч тўналмым Господь ок уж мо? Молан вара ме Юмылан йырнык пашам але ег-влаклан осалым кондышым шкетшым гына вурсена? Тудынат вет ача-аваже уло але лийын, нунат мутым кучышаш огытыл мо?

Иоаким ден Анна шке ёдырыштым Юмылан сӧреныт, но огыт сӧрӧ гынат, нигӧ нуным титаклен ок керт ыле.

Тыгеат ыштен кертыныт, но ыштен огытыл. Храмышкат кондаш але кондаш огыл – тидланат нунын шке эрыкышт лийын. Айдеме тукумын илыме курымыштыжо да тачат кажне ача-ава шочшыжлан могай суапым ыштен кертмыжым ышта але ок ыште – шке ойыра. Ыштен огытыл гын, шочшыштын койыш-шоктышыж верч нуно Юмо да ең-влак ончылно мутым кучат.

Туныктышо-влак нергенат тидымак каласаш күлеш. Теве первосвященник Ёдырым вашлияш лектын да Тудым святой дечат святой верыш, Юмын куатше да порылыкшо улмо верыш пуртен, священный историйыште кугун пагален аралыме ўзгар-шамыч деке лишемден. Тидым ышташ але ышташ огыл – тудынат эрыкше лийын.

Таче школ гыч тўнгалын вуз марте чыла гаяк тунемме заведенийыште пашам ыштыше туныктышо-влак самырык тукумын уда койышыж нерген вурсен ойлат. Самырык-влакын могай улмышт верч нуно шкешт мутым огыт кучо мо? Сай лияшыже нуно огыл мо туныктышаш улыт ыле? Ешыште да пашаште шкеныштым закондымын кучышо кугурак тукумын койышыжым ужын, нуно вес тўрлыжō лийын кертыт ыле мо? Илыш умылымашым локтылшо кинон але телепередачым кō ямдылен? Самырык-влак коклаште торжалык шарлыме нерген ойлена, а киноштыжо нуно мом ужыт? Мом ужыт, туге илаш да тугаяк лияш тыршат! Илышыште вара шке верыштым муын огыт керт да виртуальный илышыш куснат але наркотик дене ушыштым пудыратат. Самырык тукумын могай улмыж верч туныктышо, журналист, писатель, режиссер-влак вуйын шогышаш да мутым кучышаш улыт. Тидлан кōра Юмо да историй ончылно вашешташ логалеш манын, молан жапыштыже огыт шоналте.

Кумшо йыжын – шке кумыл! Иерусалим храмын күкшō да тура кү тошкалтышыж дене кум ияш Ёдыр Шке күза да изи йоча ыштен кертдымым ышта. Тидлан Тудын Шке эрыкше да кумылжо лийын. Илышыште могай тошкал-

тыш дене кайышашым айдеме шке ойырен налеш да шке илышыж верч шкеак мутым куча. Теве кум ияш Мариялан тура тошкалтышыш кўзаш огыл, а волаш куштылгырак лийын дыр. Мемнан кокла гыч шукинжо куштылгыракым ойырен налаш тыршена. Мыланна нөлталакташ, кушкаш, чыла шотыштат шкенам шуараш неле, вет тидлан кыртмен пижман. А вот ондален алгаштарыше «модышым» руалташ төчен, курык почеш мунчалтен волымо семын илыш агурьш шунгалташ вашке лишеш. Шкендын лушкыдылыкеш, кумыл шупшмашет, сай ден осалым ойырен моштыдымет тыйым тамыкыш шупшеш гын, чыла сенен керташ йөршын у ончалтыш да кугу вий-куат кўлыт. Тыгай гоным воктене умылышо ача-ава, ушан туныктышо лийшаш. Нуно тыланет нөлталакташ полшат да, уэш ит шунгалт манын, мучаш марте ўшанле энгертыш лийыт. Нелылыкым сенгеме корнышто Юмо дене вашлиймаш эн чот кўлешан. Тунам айдемын шулдыржо кушкеш, виян да эрыкан лишеш, сулыкан кумылшупшмаш ден алгаштарышым сенен кертеш да Юмын Кугыжанышыш пуртышо омса марте нөлталакташ вийым муэш.

Юмын Ава, тудын ача-аваже да первосвященник дене лийше историй, кум ияш Йочан Иерусалим храмыш кўзымыжө – чылажат мыланна порын илаш туныктышо сай пример. Калыкын кажне тукумжо мландымбаке молан толмыжым да кушко шуаш кўлмым палыже. Таче ме Юмым Шочыктышо Эн Святой Ёдырым храмыш пуртымо кечым пайремлена да Пылпомышысо Эн Яндар Царицым сөрвалена: мемнан ўмбакаш Шке Леведышетым шаре да илыш корныштына мемнам пентгыдемде. Аминь.

*Моско Кремль, Успенский храм,
2013 ий 4 декабрь*

ПРАВОСЛАВНЫЙ МОЛОДЕЖЬЫН ТҮНЯМБАЛ СЪЕЗДШЕ ГОДЫМ

Ачан, Эргын, Святой Шүлышын лүмеш!

Ме кызыт информаций курымышто илена, увер толкын гоч тўням шижына да тўня умылымашнат тыгак почылтеш.

Информацийым шаркалыше средстве-влак, тиде: газет, радио, телевидений, интернет — рушлаже кўчыкын СМИ маныт, увер-влакым кузе пуат, калык тудым тугак аклаш тўналеш. СМИ-лан могай увер онайын чучеш, тугайым веле шаркала, сандене шуко кўлешан информацийжым ме палыде кодына. Шукыж годым ен-влакым ондалымым але иктаж-кушто калыкын орланымыж нерген ойлаш СМИ огеш вашке, шып лиеш. Тыгодым тўжем дене енгын орлыкшо ўмылеш коদেশ, а икмыняр енгын але изи тўшкан ойгыжо мландышар кумдыкысо энтек семын кумдан увертаралтеш. Тыге ен-влакын чондымо улмыштлан кўра огыл, а информацийым политический да айдемын тўня умылымашыжым виктараш полшышо саркурал семын кучылтмылан лиеш. Чаманен каласаш логалеш, чыла чынжым ме огына уж, поснак тушто, кушто тудо моткоч кўлеш.

Тачысе илыш нерген кутырымо годым самырык тукумым «шўлыш-влакым ойыркален» мошташ ўжмў шуэш (1Кор.12:19). Тидым ышташ куштылго огыл, но туддеч посна огеш лий, вет суксын волгыдо чиёмжым диавол чиен кертеш, сандене ойырен мошташ неле. Диавол шўргывылышыжым келыштарен модыктылеш: чыным почаш тыр-

шышыла, порылыкым ончыктышыла, поснак енын эрык-шым шуктышыла коеш. Чынак, кө эрык верч огыл? Чылан эрык верч улыт. Но эрык манме вўдылка дене мыланна чот аартыме кочкышым пуат. Шукыж годым тиде – колымашыш шуктышо аяр. Сандене уверым аклыман. Эн ончыч тудо мемнан шўм-чоныштына могай кышам кода манын шоныман. Тыге веле ме осал деч шкенам арален кертына.

Информаций мемнан илышнам чотак весемден. Мобильный кыл ден интернет лекме деч вара калык койын вашталтеш. Посна ен-влак нуным устан кучылтыт, научно-технический прогресс койын виянгеш. Иктаж-мом пален налаш күлеш гын, ынде библиотекекыш каен, шуко томан энциклопедийым лаштыклаш огеш күл. Интернетыш пурен, күлешан йодышым веле возо, чыла лектеш. Тиде ик велым моткоч сай, но лўдыкшө могыржат уло.

Ен-влак кызыт виртуальный тўняште илат, тидлан көра икте-весе дене тыглай вашмутланыме кылым йомдарат. Вет кызыт самырык-влак ик пөлемыште улмышт годымат южгунам соцсеть гоч мутланат. Ваш шинчын кутыраш нунылан онай огыл, соцсеть полшымо дене кылым кучымаш веле кумылыштым нўлта.

Шинчаваш ончен кутырымым виртуальный кыл дене алмаштена гын, мо лиеш? Ме шкенам илыш гыч эн күлешаным – айдеме дене кутырымым – йомдарена. Айдеме дене шинчаваш ончен мутланыме годым веле илыш опыт погына. Тыгай опыт ситыдымылан көра, мутлан, ешым чумырымо годым нелылыкыш логалына. Мом шылташ, вет ме илышнам тугай ен дене кылдена, кудыж дене кылдаш огеш күл ыле. Аклен моштымо опыт шагал улмылан көра ме тыгай йонылышым ыштена. Енын шинчаште мо улмым умылен огына мошто. Вет айдеме дене шинчаваш кутырымо годым тудын шўм-чон күкшытшө почылтыт. Кажне енын могай-гынат вийже уло. Айдеме шинчаш ончалмек, южгунам волгыдо, тынысле ончалтышым, ару чонжым ужат, а южгунам – иян тулжым. Кеч тудо поро шўм-чон

нерген моткоч сылнын шонкала, але вара интернет гоч ару чонжым шижын шуктет? Шинчаштыже иян тулжым але вара фото гоч ужын шуктет?

Мый соцсеть деч йӧршын корангаш ом ман, но утыжде-не тушко шунгалтман огыл. Тӱням шке шинча дене ончман, соцсеть гоч ончымаш айдемылан моткоч лӱдыкшӧ.

Тидын денак келшышын черке илыш нерген кутыралтыме шуэш. Мо тыгай храм, Юмылан кумалмаш? Тиде вет ен-влакын пырля Юмылан молитвам лудмаш веле огыл, тиде тыгак икте-весе дене духовно мутланымаш. Мый шарнем, кузе война деч вара Ленинградыште черке шагал лийын, сандене храмыш тӱжем дене ен-влак погыненыт. Тунам мый, эше изи йоча, шарнем, кузе Литургийыште шын-шын шогымо. Поснак ушеш кодын тудо тат, кунам чылан рӱж Ёшанымашын символжым мурат. Ты мурымаш пылышемлан кызытат йонга. Кеч ен-влак икте-весе дене кутырен огытыл, службо деч вара мӧнгышкышт вашкеныт. Кызытат вет храмыш толына да каена, ен-шамыч дене огына кутыро. Но молитвам пырля лудмыжо воктене шогышо енымат шижаш туныкта. Сандене приход-влак икте-весе дене кылым ышташ полшышо вер лийшаш улыт. Приход-влаклан богослуженийым гына эртарыман огыл, а эше самырык-влакым, шкет илыше ӱдырамаш ден пӧрӱен-шамычым ушен шогышо погынымашым чумыраш тӱналман. Вет тиде тыгак моткоч кӱлешан социальный паша. Мутлан, шоналтыза теве шонго ӱдырамаш нерген. Тудын ны лишыл енже, ны родыжо кодын огытыл, чылт шкет кодын. Телевизорым чӱкта – нимом огеш умыло, окнаш ончалеш – тыгак. Кушто тудо личность семын шкенжым ончыктен кертеш, полшышым муэш? Але вара тыгай ен-влак дене жапым пырля эртарыме паша черкылан, обществылан, государствылан огеш кӱл? Тыгай погынымаш илалше-влаклан кӱлеш гын, самырык-шамычлан тудо эшеат кӱлешанрак. Черке, конешне, молодежым погышо вер-влак дене конкурент лийын огеш керт, тиде мыланна

огешат кўл. Юмылан кумалме деч варасе погынымаш ду-ховный илыш кышкарыште лийшаш. Уш-акылым пойдара, шўм-чоным пенгыдемда, самырык-влакым ик ойыш викта-ра.

Тачысе жапын эше икмыняр проблемыже нерген куты-рымо шуэш: иктыже – информаций да тудын мемнан ушым виктарымыже, кокымшо – куаным кычалмаш, кумшо – комфорт верч тыршымаш. Таче калык ты кум фактор по-чеш ила. Комфорт нерген ойлымо годым сай технике дене кельштарыме паша вер да моло мотор, йōнан пōлем ушыш пурат гынат, мый арвер нерген огыл, а мировоззрений не-рген каласынем.

Кызыт эре «не напрягайся», «мо, тылат эн шуко кўлеш? Кане» – малдат. Евангелийыште возымо *«Кō шке ырес-шым ок нал да почешем ок кай, тудо Мыланем йōрышō огыл»* (Мф.10:38.) А кузе «не напрягайся»? Христианстве нерген мондыман мо? А мо тыгай ырес? Тиде мо, айдеме илышым нелемдыше ўзгар, орланымашын саркуралже? Йōршеш уке! Господь мыланна орланымашын ўзгаржым коден огыл. Мыланна эрыкым пуаш да мемнам мландым-балысе илыш деч кавашке нōлталшаш верч орланымашым Тудо шке кумылын Шкеже налын.

Кўшкō кўзаш вий кўлеш. Уло вий-куатым поген, подвигым ыштыман, а лишыл еным утараш манын, кокланже шкем чаманыман огыл. Ыресымат лач тыгак кыртмен ну-малман. Подвиг деч посна сайым ышташ огеш лий, ыресым нумалашат кугу чытымаш кўлеш. «Не напрягайся» манын темлат гын, умылыза, тиде – сай корно огыл. Тудо – локты-лалтмашке нангайыше корно, посна енын веле огыл, а уло айдеме цивилизацийын локтылалтмашке.

А ынде мый айдеме кокласе кыл нерген ойлынем. Юмын мутышто ниможымат тыглай возымо огыл. Юмын кажне кўштымашыже – мемнан илышнам волгалтарыше шўдыр. Южгунам изи тул айдемым колымаш деч утара. Кўштымаш-влакын изи тулышт мемнан илышнам волгал-

тарат, вет южгунам айдеме волгыдыштат нимом огеш уж: эн күлешаным ойырен огеш керт, пеш күкшө идеал-влакым луга, чын илыш корно гыч коранеш. Тыгодым южо енже öрын йодеш: Юмын тиде тоштемше заповедьше-влак але вара корным волгалтарыше шүдыр улыт? Вашмут икте: нунак веле корным волгалтарыше шүдыр улыт. Нунын почеш илен гына ўмыргорным порын эрташ, шке чоным утараш да пиалан лияш лиеш.

Нравственность деч посна айдеме пиалан лийын огеш керт. Кушто нравственность уке, тушто пиалат уке. Молан? Вет Юмо мемнам эрыкан, ушан айдемым ыштен, а янлыкым огыл, кеч янлыкат южгунам поро койышан. Юмын закон почеш илыше айдеме пиалын куатшым нумалеш, а тудым шалата гын, пиалжым йомдара.

Ынде самырык-влакын моткоч күлешан йодышыштым тарватыше темыш куснынем. Черке «гражданский брак» да «вате-марий семын пырля илымаш» манме дене нигузе огеш келше. Молан? Юмо тыге илаш күштен огыл. Тидын шотышто кунар кертыда, тунар воштылаш лиеш, но сайын шоналташат уто огыл. Айста шоналтена.

Ешым погымо деч ончыч самырык-влак молан пырля илат? Икте-весым пален налаш. Но чүчкыдын тыге лиеда: икте дене илат, ваш-ваш тунем огыт шукто, ойырлат, вара весе дене илат. Тыге кызыт самырык-влак, кузе шкешт ойлат: келшыше партнерым кычалыт. А вет мужыранмашын негызше – йöратымаш. Икте-весе верч мутым ынешт кучо гын, тудо йöратымаш мо? Ёдыр ден рвезе пырля илат, икте-весым йöратена маныт, но огыт мужыран? Молан манаш гын, кажныжын шкенжын шонымашыже, тудыжо тыге тўналеш: «А трук ... Мый эше вучалтем, мыйын шкемын шонымашем уло».

Самырык-влак икте-весе дене тыге илен коштын, опытым погена манын шонат. Но, мөнгешла, шўм-чоныштым веле сусыртат, көргö вий-куатыштым йомдарат. Тидым вургем мушмо дене тангастарыман. Тыге тудым рожанмеш

мушкаш лиеш. А айдемын шўм-чонжо моткоч ныжылге, тудым эмгаташ моткоч лўдыкшө.

Кызыт тидын нерген телевизор дене, киношто да интернетыште вес семын ойлат. Чылажат таче уш-акылым, шижмашым лугаш виктаралтын, да тыгай айдемын койыш-шоктышыжо лушкыдемеш. Тудым варажым кеч-могай уда пашаланат кучылташ лиеш. Мом ойлат, тудым чын манаш огеш лий. Чын тушто, кушто Юмо.

Мемнан элыште еш шаланымаш, вате-марий ойырлымаш статистике моткоч ойган. А вет эше «гражданский бракын» шаланымажым нигө огеш шотло. А шотлаш лиеш гын, мыняре лектеш ыле? Уло обществе ойырлымаш состоянийыште. Нравственность кугу экшыкыште, сандене тидым тыге кодаш огеш лий.

Шукуштлан кызыт тидым умылаш неле. Но кеч шке койышдам Христос Утарышынан ойжо дене танастарыза. Ёшаныза тудын тыге ойлымыжлан: *«Вет Мыйын нумалтышем нумалаш поро, Мыйын туныктымем куштылго»* (Мф.11:30). Кўчык – вич, лу, латвич, коло ий – жапыште умылен шукташ неле, кужу жап илымеке веле нине мут-влак рашемыт, но тыште мыланна жап Господьым вашлияш ямдылалташ веле пуалтын.

Куанаш да Юмылан таушташ тунемман. Христианстве – тиде куаныдыме, ойгырымо религий огыл. Тудо айдемым ишыше да илаш мешайыше системе огыл. Христианстве кумда вийым пуа, айдемын шўлышыжым почеш, ончыко корным ончыкта. Тудым ужаш лиеш тунам, кунам Юмо дене пырля илет, шке да моло ег-влакын илышыштым шотыш налат. Юмылан куаныме да тауштымо кумыл Господьлан ёшаныме годым виянгеш. Арам огыл Черкын эн тўн таинствыже – Евхаристий – «тауштымаш» манын кусаралтеш. Ме Черкыш чылан пырля Юмылан таушташ погынена. Айдеме Юмо дене эн ончыч «Тау» манын кутыра. Мольжо – мемнан йодмына, эсогыл шинчавўднат – кокымшо верыште. Вет чонжо курымашлык ласкалыкыш

логалже манын, кажне айдемым Юмо ылыш мучко вўда да чыла шотыштат полша.

Черке самырык тукумлан моткоч ўшана. Православный таза ылышым пенгыдемдаш, приходлаште миссионер пашам нангаяш, черкыш шке кумылын икымше гана толшо-влак дене умылтарымаш пашам нангаяш тўнгалеш манын, ўшана. Сектант-влак уремыште ен-шамычым шокшгыч руалткалат да шке организацийышкышт нангаят. Метыге огына ыштыл. Мемнан деке ен-влак моторлыкым ончаш толыт, вет тудым тыглай ылышыште огыт уж, сандене нуным храмыште вашлийын моштыман!

2014 ий 18 ноябрь

ВУЙЛЫМАШ

Йошкар-Оласе Благовешенский соборышто	3
Патриархын сугыньжо	8
Христос Шочмо дене	11
Господьын Тынеш пурымыжо лүмеш пайрем	15
Господьым Вашлийме лүмеш пайрем	19
Сулыкым проститлыме рушарня нерген	23
Кöранымаш нерген	27
Йöратымаш нерген	30
Енгым вурсымо нерген	35
Яндар Ёдыр Мариялан Поро Уверым пуымаш	38
Господьын Иерусалимыш пурымыжо	42
Святой Евхаристий — Христос дене ушнымо кугу Таинстве	45
Ёшанымаш шүм-чон саскам кондышаш	48
Христос ылыж кынелын!	51
Святой Шүлыш — курымашлык илышын вий-куатше	55
Господьын Пылпомышко Чапландаралт нöлталтмыже.....	58
Христианин тачат тütкылыкым йомдарышаш огыл	61
Троице пайрем	65
Иоанн Предтечын Шочмыжо да Россий мландыште волгалтше чыла святой лүмеш пайрем	69
Петр ден Павел святой апостол-влак	74
Господьын Волгалт вашталтмыже	78
Юмын Аван мален колтымо семын колымыжо	83
Христос ончыч Толшо Иоаннын вуйжым руалме кече	88
Юмым Шочыктышо Эн Святой Ёдырын Шочмыжо	93
Господьын Ёресшым нöлталме кече	97
Юмым Шочыктышо Эн Святой Аван Леvedмыже	101
Эн Святой Ёдыр Мариям храмыш пуртымаш	104
Православный молодежьын тўнямбал съездше годым	108

**Москван да уло Русьын
Святейший Патриархше Кирилл**

**ИЛЫШЫН КУАНЖЕ ЮМО ДЕНЕ
УШНЫМАШТЕ ВЕЛЕ**

Туныктымo шoмакше-влак
2002–2017

**РАДОСТЬ ЖИЗНИ
ТОЛЬКО В БОГЕ**

На марийском (луговом) языке

*Фотографии из архива
информационно-издательского отдела
Йошкар-Олинской и Марийской епархии*

Проповеди для перевода взяты из книги
Святейшего Патриарха Московского и всея Руси Кирилла
«Тайна покаяния. Великопостные проповеди (2001–2011)». – М.:
Издательство Московской Патриархии Русской Православной Церкви,
2012. – 496 с.: ил., а также с официального сайта
Русской Православной Церкви patriarchia.ru

Редактор протоиерей *Н.В. Чузаев*
Перевод *А.П. Чемяковой*

Подписано к печати 26.04.2022. Формат 60х90/16.
Бумага офсетная. Гарнитура «Times». Печать офсетная.
Печ. л. 7,25. Тираж 1000 экз. Заказ .

Отпечатано с готового оригинал-макета
в типографии